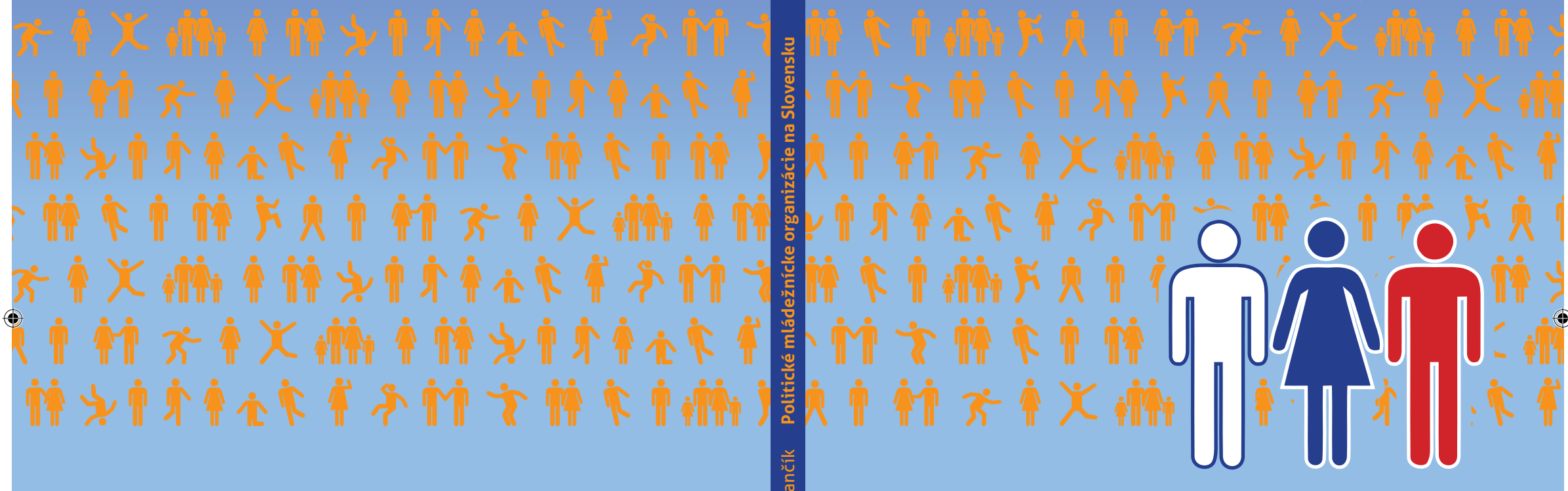

iuventa

Radoslav Štefančík Politické mládežnícke organizácie na Slovensku

9 788080 721114

ISBN 978-80-8072-111-4

Politické mládežnícke organizácie na Slovensku

Radoslav Štefančík

POLITICKÉ MLÁDEŽNÍCKE ORGANIZÁCIE NA SLOVENSKU

IUVENTA

Radoslav Štefancík

**POLITICKÉ MLÁDEŽNÍCKE ORGANIZÁCIE
NA SLOVENSKU**

Bratislava 2010

Posudzovatelia:

Prof. Ladislav Macháček, CSc.

Doc. PhDr. Ján Lidák, CSc.

Jazyková korektúra textu (bez rozhovorov):

Doc. Mgr. Martin Ološtiak, PhD.

© PhDr. Radoslav Štefančík, MPol., Ph.D.

Bratislava, IUVENTA, 2010

Autor obálky a technická úprava textu:

Mgr. Jozef Krupka

Tlač: Alfa print s. r. o., Martin

Publikácia tvorí jeden z výstupov projektu *Prvovoliči a ich volebné správanie*, ktorý v rokoch 2009 a 2010 s finančnou podporou odboru mládeže Ministerstva školstva SR a Slovenského inštitútu mládeže (IUVENTA) v Bratislave realizovali zamestnanci a študenti (Emília Podoláková, Jaroslav Mihálik, Daniela Gáborová, Martina Gabajová, Kristína Horáčková, Peter Horváth, Radoslav Štefančík) Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave pod odborným dohľadom Prof. Ladislava Macháčka.

ISBN 978-80-8072-111-4

EAN 9788080721114

Pod'akovanie

Ďakujem profesorovi Ladislavovi Macháčkovi z Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave za jeho podnetné nápady a odborné usmernenie pri spracovaní výsledkov uskutočneného výskumu. Rovnako sa chcem poďakovať predstaviteľom politických mládežníckych organizácií za čas venovaný našim rozhovorom. Poďakovanie patrí aj pracovníkom organizácie IUVENTA za inšpiratívne rozhovory na ich odborných podujatiach.

OBSAH

1. Úvod	7
1.1 Formulovanie problému a štruktúra textu	9
1.2 Metodológia výskumu	10
1.3 Stav doterajšieho výskumu	12
2. Funkcie politického systému	15
2.1 Politická socializácia	16
2.2 Politická rekutácia	18
2.2.1 Politická kariéra	20
2.3 Politická komunikácia	25
2.4 Artikulácia záujmov	30
2.5 Agregácia záujmov	33
2.6 Politické rozhodovanie	33
2.7 Implementácia politiky	35
2.8 Evaluácia politiky	35
3. Inštitucionalizácia stranického systému	37
3.1 Ukotvenie v spoločnosti	42
3.2 Organizácia strany	43
3.3 Stabilita voličskej podpory	46
3.4 Výmena stranického vedenia	48
3.5 Koherencia	48
4. Politické mládežnícke organizácie na Slovensku	51
4.1 Funkcie mládežníckych organizácií	62
4.1.1 Politická socializácia	64
4.1.2 Volebná mobilizácia	66
4.1.3 Rekutácia politického personálu	68
4.1.4 Škola mladého manažéra	73
4.1.5 Nastolovanie politickej agendy	73
4.2 Iné aspekty pôsobenia mládežníckych organizácií	74
5. Záver	79

6. Použité zdroje	83
7. Zoznam tabuliek a schém	91
8. Zoznam použitých skratiek	92
9. Prílohy – Rozhovory s mládežníckymi lídrami	93
• Mladí sociální demokrati – Andrej Kolesík, Juraj Hamul'ák	95
• Občiansko-demokratická mládež – Katarína Takáčová	107
• Nová generácia – Pavol Turčina	117
• Mladí liberáli – Richard Švihura, Milan Lörinc, Pavol Szabo	125
• Mládež Slovenskej národnej strany – Jakub Gajdošík	133

„Reprezentatívna demokracia musí zastupovať celú spoločnosť. To znamená, že participácia mladých ľudí musí byť podporovaná, aby mohli byť vyhovené ich potrebám, záujmom a myšlienkam. Podľa názoru väčšiny členských štátov prispieva takýto pohľad k hladkému fungovaniu našich spoločností a vedie k ďalšiemu rozvoju politiky. V tomto zmysle je participácia mladých ľudí predpokladom lepšieho vládnutia.“
(Komisia Európskych spoločenskostí, 2003)

1. ÚVOD

„Mladí ľudia tvoria optimistický segment európskeho obyvateľstva.“ Tento pozitívny pohľad rezonoval vo výsledkoch verejnej mienky medzi obyvateľmi Európskej únie v roku 2005. Podľa prieskumu Európskej komisie 62 percent mladých ľudí medzi 15. a 24. rokom videlo v Európskej únii záruku slobody voľného pohybu. Až 77 percent mladých Európanov sa pozitívne postavilo k európskej integrácii. Menej optimistickéjšie sa mládež postavila k možnostiam vlastnej politickej a občianskej participácie. Len štyria z desiatich opýtaných si mysleli, že ich hlas vôbec nezaväzbi. A len necelá polovica nemala informácie o aktuálnom politickom dianí (Európska komisia, 2005). V dôsledku nízkej politickej participácie tak vzniká obava z nesúladu medzi potrebami Európskej únie na jednej a neochotou mladých ľudí zaoberať sa politickými otázkami na strane druhej. Zároveň vzniká obava z „občianskeho deficitu mládeže“ (Macháček, 2008).

Politickou participáciou sa spravidla rozumie individuálne alebo kolektívne správanie občanov, ktorého cieľom je ovplyvniť politické rozhodovanie (Kaase, 2003, s. 495). Je nevyhnutnou podmienkou efektívneho fungovania demokracie. Potreba zvyšovať motiváciu verejnosti politicky pôsobiť rastie najmä v období nízkej volebnej účasti a rastúceho znechutenia občanov z politiky. V skutočnosti len malá skupina ľudí sa dnes intenzívne zaujíma o politiku a určitá skupina sa o politiku nezaujíma vôbec. Väčšina verejnosti sa o politiku zaujíma, ale len v určitých hraniciach. Politika tak konkuruje iným ľudským záujmom ako rodina, práca, zdravie, voľný čas a pod. (Pelinka, 2004, s. 24).

Aj mladým ľuďom sa v súčasnosti naskytá viacero možností byť politicky aktívny a to na viacerých úrovniach – komunálnej, regionálnej až po celoštátnu alebo európsku. Či už rôznymi legálnymi alebo aj nezákonnými formami – od lokálnej demonštrácie po vykonávanie štátom platenej verejnej funkcie. Napriek tomuto konštatovaniu podiel politicky aktívnej mládeže je dlhodobo nižší než populácie v produktívnom alebo postproduktívnom veku. V tejto súvislosti je zaujímavý paradox, keď sa na jednej strane diskutuje o možnosti posunúť volebný vek na úroveň se-

demnástich alebo šestnástich rokov, na druhej strane dostupné výskumy potvrdzujú nezáujem¹ mladej generácie o politické dianie v krajine a využitie práva rozhodnúť o straníckom či personálnom zložení zastupiteľstiev na všetkých úrovniach vertikálnej delby moci. Práve účasť na voľbách (parlamentných, komunálnych, regionálnych, prezidentských) je považovaná za najrozšírenejšiu formu politickej participácie. Nie je však jediná. Občania Slovenskej republiky, vrátane mladých ľudí, majú v súlade s ústavným článkom č. 32 „*právo postaviť sa na odpor proti každému, kto by odstraňoval demokratický poriadok základných ľudských práv a slobôd uvedených v tejto ústave, ak činnosť ústavných orgánov a účinné použitie zákonných prostriedkov sú nemožnené*“ (Ústava SR). Mladí ľudia môžu demonštrovať, organizovať alebo podpisovať petície, produkovať protestné alebo naopak podporné články v médiách alebo na blogu, bojkotovať, držať hladovku, štrajkovať, spolupracovať s nátlakovými skupinami, písať listy politikom, zúčastňovať sa na zasadnutiach miestnych alebo regionálnych parlamentov, alebo byť členom mládežníckych samospráv tzv. parlamentov na úrovni škôl, univerzít, resp. samosprávnych jednotiek. K možnostiam politickej participácie, hoci v súčasnosti nie masovo rozšíreným, patrí aj členstvo a aktívna činnosť v politických organizáciách. Okrem straníckych formácií patria do tejto kategórie aj politické mládežnícke organizácie. Na rozdiel od politických strán môžu združovať mladých ľudí ešte pred dovŕšením plnoletosti, zvyčajne od 15. roku života. Členstvo v mládežníckych organizáciách tak umožňuje využívať združovacie právo v politickom kontexte ešte pred dovŕšením 18. veku života, keďže pre vstup do politickej strany je plnoletosť bazálnym predpokladom.

Mládežnícke organizácie západoeurópskych politických strán predstavovali v období existencie masových straníckych formácií dôležitý nástroj prepojenia medzi straníckym subjektom a spoločnosťou (Hoog – Stolle – Stouthuysen, 2004). Aj dnes plnia niekoľko funkcií: sú prostriedkom politického vzdelávania a politickej socializácie, sú rezervoárom nových členov spriateľených politických strán, mobilizačným prostriedkom členskej základne v predvolebnom alebo predreferendovom období, komunikačným prostriedkom s príslušníkmi mladej generácie a v neposlednom rade sú pomocnou rukou pri organizovaní diverzných spoločenských (kultúrnych, športových, edukačných) podujatí. Popri politických stranách a nátlakových skupinách patria k významným aktérom politiky. Zámerne neboli priradené ani k jednému z menovaných typov politických aktérov, pretože svojou činnosťou stoja na pomedzí politickej strany a nátlakovej skupiny. Ak si osvojíme všeobecne platnú definíciu nátlakovej skupiny, že sa na rozdiel od politickej strany nesnaží získať moc, len ju

¹ Poznatok o nezájme mladých ľudí o zníženie volebného veku vyplynul z druhej etapy výskumu Prvovoliči a ich voličské správanie. Emília Podoláková a Jaroslav Mihálik uskutočnili kvalitatívny výskum formou fokusových skupín medzi vybranými segmentmi mladých ľudí.

ovplyvňovať (Sopóci, 2000), nebude takáto charakteristika úplne v súlade s cieľmi mládežníckych organizácií. Odhliadnuc od tých typov združení, ktoré sú súčasťou vnútornej štruktúry strany, mládežnícke organizácie síce formálne vystupujú ako občianske združenia, ale k ich prvoradým úlohám, ku ktorým sa otvorene hlásia, patrí maximalizácia volebných ziskov partnerských straníckych subjektov a z toho plynúci podiel na vykonávaní politickej moci. Medzi politickými stranami a mládežníckymi organizáciami existuje viac či menej silné programové a personálne prepojenie, keďže značná časť mladých politicky angažovaných ľudí zároveň vytvára členskú základňu politických strán. Nemožno vylúčiť, že práve prostredníctvom členstva v mládežníckej organizácii hľadajú spôsob, ako získať verejnú alebo stranícku funkciu.

1.1 Formulovanie problému a štruktúra textu

Pre ďalšie uvažovanie je otázne, akú úlohu zohrávajú mládežnícke organizácie v transformovaných demokraciách. Text má ambíciu zodpovedať na otázku, či mládežnícke organizácie politických strán dokážu v podmienkach Slovenska vyprodukovať politický personál schopný presadiť sa a dlhodobo pôsobiť v dôležitých verejných a straníckych funkciách, najmä vo funkciách v celoštátnej politike na úrovni členov Národnej rady Slovenskej republiky, štátnych tajomníkov, resp. ministrov slovenskej vlády. Pod pojmom rekrutácia² politického personálu³ sa nerozumie výlučne kvantitatívne rozširovanie členskej základne, ale aj príprava a výber mladého človeka z prostredia mládežníckej organizácie na zastávanie verejnej funkcie alebo pozície v rámci štruktúr strany. Otázne rovnako je, akú úlohu zohrávajú členovia mládežníckych organizácií vo vnútrostraníckom živote politických strán. Podieľajú sa na organizovaní politických podujatí s cieľom oslovovať voličov s politickými témami, prispievajú k zvyšovaniu politického vedomia mladej generácie, alebo je ich činnosť orientovaná prevažne do nepolitickej roviny (športové alebo kultúrne aktivity)?

Text je založený na predpoklade, že charakter a činnosť politických mládežníckych organizácií a ich postavenie vo vzťahu k politickým stranám sú determinované typom straníckeho systému z pohľadu miery inštitucionalizácie. V dobre inštitucionalizovanom straníckom systéme, tak ako politické strany, existujú dlhodobo aj mládežnícke organizácie a tvoria viac či menej formálnu súčasť politických strán. Sú dôležitou liahňou nového personálu relevantných politických strán, ktorý vo vhodnom čase dokáže nahradiť dosluhujúcich lídrov. Naopak, nestabilný stranícky systém negatívne pôsobí na stabilitu mládežníckych združení. Uvažovanie o postavení

² Prebraté z nemeckého Rekrutierung alebo z anglického recruitment.

³ Pod politickým personálom sa rozumejú držiteľia straníckych a verejných funkcií.

mládežníckych organizácií je založené na nasledovnej hypotéze: keďže stranický systém na Slovensku vykazuje prvky slabo inštitucionalizovaného systému, nebudú mládežnícke organizácie zohrávať primárnu úlohu pri výbere politického personálu. Napriek tomuto konštatovaniu možno predpokladať, že vzhľadom na nízky počet členov a nedostatočne vytvorenú organizačnú štruktúru politickej strany nominujú kandidátov aj v mladom veku najmä na úrovni komunálnych volieb. Na marginálny odraz mládežníckych združení v kariérach členov súčasnej politickej elity bude mať vplyv aj skutočnosť, že od systémovej zmeny zatiaľ ubehlo len dvadsať rokov, v politike dominujú lídri v staršom veku a tí z objektívnych príčin nemali skúsenosť s členstvom v žiadnej zo súčasných mládežníckych organizácií (odhliadnuc od povinného členstva v mládežníckej organizácii komunistickej strany pred rokom 1989).

Publikácia je rozdelená do troch hlavných častí. Prvá kapitola predstavuje teoretické nazeranie na politický systém a jeho funkcie podľa Gabriela Almonda (Almond, 1992). Z jednotlivých funkcií je pozornosť sústredená predovšetkým do roviny politickej socializácie a politickej rekrutácie. V centre druhej kapitoly stojí teoretický pohľad na koncept inštitucionalizácie politických strán (Mainwaring, 1998; Basedau – Stroh – Ermann, 2006), ako aj praktické znázornenie tohto modelu na príklade slovenských straníckych subjektov. Napokon v poslednej, centrálnej časti textu sú predstavené funkcie mládežníckych organizácií politických strán v podmienkach slovenského stranického systému.

1.2 Metodológia výskumu

Publikácia je metodologicky spracovaná formou analýzy programových a organizačných dokumentov politických strán a ich mládežníckych organizácií a najmä analýzy individuálnych semištrukturovaných rozhovorov s lídrami a radovými členmi mládežníckych organizácií slovenských straníckych subjektov. Kvalitatívnu metódu výskumu v podobe rozhovorov s predstaviteľmi zástupcov mládežníckych organizácií združených v Rade mládeže Slovenska (RMS) už v minulosti (prelom deväťdesiatych rokov) použil Ladislav Macháček. Prepisy týchto rozhovorov boli publikované v prvom rade v časopise *Mládež a spoločnosť*. Spravidla išlo o predstaviteľov mládežníckych organizácií, ktoré nemajú podobu mládežníckych združení politickej strany. Medzi respondentmi však nájdeme aj bývalého poslanca NR SR a zároveň člena Mladej demokratickej ľavice Milana Ištvána (Macháček, 1996b).

Dáta použité v tejto publikácii boli získané na základe empirického výskumu *Prvovoliči a ich volebné správanie*, ktorý sa realizoval s podporou odboru mládeže Ministerstva školstva SR a Slovenského inštitútu mládeže (IUVENTA) v Bratislave.

Rozhovory boli uskutočnené na prelome rokov 2009/2010⁴ spravidla s predsedami skúmaných organizácií (KDMS, MSD, Mládež SNS, Via Nova, ML), podpredsedníčkou ODM, tajomníkom Novej generácie a členmi Demokratického fóra mladých. Výber mládežníckych organizácií bol určený podľa stranického zloženia Národnej rady SR vo volebnej perióde 2006 – 2010. Napriek tomu, že LS-HZDS a SMK sa do parlamentu vo voľbách 2010 nedostali, ich partnerské mládežnícke organizácie z výskumu vylúčené neboli. Napokon obe strany zostávajú zastúpené na európskej, regionálnej a komunálnej úrovni. Informácie získané od lídrov boli ďalej konfrontované s poznatkami radových členov mládežníckych združení. Okruhy tém rozhovoru sa sústredili na popis histórie konkrétneho mládežníckeho združenia, formálnu a neformálnu úpravu spolupráce s partnerskou organizáciou, nomináciu členov vo voľbách, aktivity smerom na verejnosť i smerom do vnútra organizácie, aktivity počas volebnej kampane, komunikáciu s verejnosťou, kariéru svojich členov a na vzťah s ostatnými mládežníckymi združeniami.

Výber respondentov nebol zložitý, pretože cieľovou skupinou rozhovorov boli verejne známi členovia vo funkcii členov vedenia skúmaných organizácií. Napriek rôznym časovým posunom pri výmene korešpondencie pristupovali zástupcovia združení k interview pozitívne. Prevažná väčšina respondentov v danom období pôsobila v riadiacich funkciách (predsedov, resp. zástupcov predsedov), preto preukázala skutočný vedomostný potenciál o jednotlivých združeníach. Problémom u niektorých bolo, že nevedeli predstaviť celú históriu svojej organizácie (najmä jej začiatky). Respondenti boli poučení o zámeroch výskumu a ubezpečení, že nahrávky a údaje z nich budú slúžiť výlučne na vedecké účely. Pri príprave tejto publikácie boli dodatočne požiadaní o povolenie prepis rozhovoru publikovať v plnom znení. Dĺžka rozhovorov sa pohybovala zväčša na hranici jednej hodiny. Do tohto času je zahrnutý čistý dialóg, bez času potrebného na získanie kontaktu, dohovor na stretnutí, vysvetlenie zámerov výskumov, prípadne na dodatočné doplnenia potrebné na vysvetlenie niektorých sporných pasáží.

V texte sú v početnej miere použité doslovné citáty z uskutočnených rozhovorov. Nemeckí autori Jaeggi, Faas a Mruck odporúčajú tento postup pre lepšie znázornenie analyzovaných skutočností. Práve pri kvalitatívnom výskume by mal bádatel podrobne opísať jednotlivé kroky, aby tak priblížil postupný nárast poznania. Práve z tohto dôvodu by mal byť pri predstavovaní výsledkov výskumu viditeľný aj vzťah k pracovnému materiálu, čo sa dá dosiahnuť práve dostatočným obohatením textu citovaním myšlienok dopytovaných respondentov (Jaeggi – Faas – Mruck, 1998).

⁴ S výnimkou Mladých liberálov. Rozhovor s členmi vedenia sa uskutočnil až po parlamentných voľbách 2010, v auguste 2010.

1.3 Stav doterajšieho výskumu

Výskum aktivít a možností pôsobenia detských a mládežníckych organizácií je na Slovensku zastúpený v dostatočnej miere (Bošňáková – Galusová, 2000; Stanová, 1999). Medzi politológmi si svoje miesto našiel výskum organizácie politických strán (Rybár, 2004; Lidák – Koganová – Leška, 1999), rovnako i výskum politických elít (Tóth, 2007). Systematický výskum mládežníckych organizácií politických strán a analytický prístup ku kariére členov politickej elity na Slovensku však dodnes absentuje. V radoch sociológov, psychológov (napr. I. Lukšík) a pedagógov (napr. E. Kratochvílová, A. Brozmanová Gregorová) sa etablovala silná skupina odborníkov zameraná na výskum politickej participácie mládeže. Medzi zástupcov tohto výskumu patrí rovnako Ladislav Macháček (Macháček, 1991; 1998a; 1998b; 1999a), podľa ktorého práve „mládež podporovala konsolidáciu demokracie v deväťdesiatych rokoch najvýraznejšie a stala sa tak dôležitým aktérom domácej politiky“ (Macháček, 2000a). V tomto kontexte treba podotknúť, že nešlo len o proces konsolidácie slovenskej demokracie v poslednom decéniu 20. storočia, ale dôležitú úlohu zohrávala mládež už počas novembrových udalostí na konci osemdesiatych rokov. V sumariujúcej publikácii *Jugend, Jugendpolitik und Jugendarbeit in der Slowakei nach 1989* Ladislav Macháček mapuje vzťah medzi politikou a mládežou v rôznych kontextoch už od roku 1990 (Macháček, 2009b). Výskumné závery boli získané v rámci domácich a medzinárodných grantov, z ktorých uvediem aspoň niektoré: *EYI – Nations between States along the New Eastern Borders of the European Union* (so záujmom najmä o európsku, národnú a regionálnu identitu), *EUYOUPART – výskum politickej participácie mladých ľudí v Európe* a napokon *UP2YOUTH Slovensko* (venoval sa problematike mladých ľudí v kontexte sociálnych zmien). Z najnovších Macháčkových publikácií je potrebné vyzdvihnúť najmä materiály mapujúce politickú participáciu mládeže vo voľbách do Európskeho parlamentu 2009 (Macháček, 2009a). Deficit na tomto poli bádania zatiaľ vykazuje skúmanie činnosti organizácií, ktoré sa zvyčajne neuchádzajú o štátnu podporu (Fudaly – Lenčo, 2008), ale nedostatky sú evidentné aj pri politických mládežníckych združeniach. V prostredí slovenskej politickej vedy výskum aktérov politiky z radov mladých ľudí, ale aj výskum občianskej a politickej participácie mládeže stále zaostáva (Macháček – Podoláková – Mihálik, 2010) aj napriek tomu, že prvovoliči tvoria významný elektorát, o ktorý politické strany v každých voľbách prejavujú vysoký záujem. Politické aktivity, voličské správanie a formy občianskej participácie mladej generácie znamenajú otvorenú výzvu pre predstaviteľov spoločenskovedných disciplín, obzvlášť politológie. Objavujú sa už prvé pokusy, napr. zástupcov Katedry politológie FF UCM v Trnave (Mihálik – Podo-

láková – Štefančík, 2010). Projekt podporený organizáciou IUVENTA (časť z výstupov projektu orientovaného na aktivity mládežníckej politickej elity tvorí predložená publikácia) bol zameraný na motívy volebného správania a občianskej participácie prvovoličov. Výsledky výskumu konštatujú, že „občianska a politická kompetentnosť mladých ľudí v súčasnej pluralitnej demokracii nedosahuje takú úroveň akcelerácie do nižšieho veku, aby sa akceptoval posun pasívneho volebného práva pod 18 rokov“ (Macháček – Podoláková – Mihálik, 2010). Výskum ďalej konštatuje záujem mladých ľudí o voľby prostredníctvom internetu alebo mobilného telefónu, vypovedá o akceptácii kandidátov ženského pohlavia na post hlavy štátu a zároveň potvrdzuje osobitosť vybraných socioekonomických skupín mládeže v kontexte občianskej a politickej participácie. Rovnako odhaľuje, že dominantný vplyv na voličské rozhodnutie prvovoličov majú rodičia (Macháček – Podoláková – Mihálik, 2010). Faktor blízkeho sociálneho prostredia na voličské správanie košických vysokoškolákov tento krát v prípade komunálnych volieb potvrdzuje aj sondáž Daniela Klimovského a Martina Lazora. Podľa autorov „volebné správanie vysokoškolských študentov v rámci komunálnych volieb najviac ovplyvňujú masmédiá. Rodina taktiež ovplyvňuje študentov v ich volebnom správaní pomerne výrazne, no napríklad rovesníci už taký vplyv nemajú“ (Klimovský – Lazor, 2010, s. 100).

2. FUNKCIE POLITICKÉHO SYSTÉMU

Pod politickým systémom rozumieme súbor politických inštitúcií a organizácií, politických procesov, rozhodnutí, politických aktérov a vzťahov medzi nimi. Autori vytvorili celý rad rôznych kategorizácií politických systémov. Jedno z nazeraní tvorí funkcionálny pohľad. Predstavitelia tohto smeru Almond a Powell rozdelili funkcie politického systému do dvoch základných kategórií: funkcií politických vstupov (inputs) a funkcií výstupov politiky (outputs) (Almond – Powell, 1978). Vstupy označujú určité požiadavky a očakávania smerované z okolia na politický systém, ako aj podporu verejnosti adresovanú politickému systému. Naopak výstupmi je definované to konanie, ktorým politický systém pôsobí na okolie.

Almond (1992) rozlišuje štyri funkcie vstupov (politickú socializáciu a rekrutáciu politického personálu, politickú komunikáciu, artikuláciu a agregáciu záujmov) a tri funkcie výstupov (politické rozhodovanie, implementáciu a evaluáciu politiky). Tieto zodpovedajú tým úlohám, ktoré štát v súvislosti s klasickou deľbou štátnej moci vykonáva prostredníctvom zákonodarnej, výkonnej a súdnej moci.

Tabuľka 1: Funkcie politického systému

Funkcia	Obsahová úroveň
1. Politická socializácia	Formovanie názorov na politický systém
2. Politická rekrutácia	Výber politického personálu na vykonávanie politiky
3. Politická komunikácia	Sprostredkovanie politicky relevantných informácií
4. Artikulácia záujmov	Formulovanie požiadaviek adresovaných na politikov
5. Agregácia záujmov	Zhromažďovanie jednotlivých požiadaviek a názorov
6. Politické rozhodovanie	Premena požiadaviek do politických rozhodnutí
7. Implementácia politiky	Vykonávanie politických rozhodnutí
8. Evaluácia politiky	Kontrola a vyhodnotenie pravidiel

Zdroj: Almond – Powell, 1978; Almond 1992, s. 223.

Podľa Almonda všetky politické systémy vykazujú spoločné charakteristiky, na základe ktorých ich možno charakterizovať. Rozdelil ich do štyroch skupín (Almond, 1992, s. 217):

1. Všetky politické systémy, aj tie najjednoduchšie, majú politickú štruktúru. Štruktúry sa môžu v jednotlivých krajinách odlišovať, môžu byť viac alebo menej diferencované alebo formalizované, ale podľa Almonda neexistuje krajina, v ktorej by takéto štruktúry neexistovali. V určitom zmysle slova tak možno povedať, že aj tie najjednoduchšie spoločnosti majú všetky typy politickej štruktúry, ktorá sa nachádza v tých zložitejších systémoch. Tieto môžu byť porovnávané s ostatnými podľa stupňa a formy štruktúrnej špecializácie.

2. Tie isté funkcie sa nachádzajú vo všetkých politických systémoch, hoci sa môžu objavovať s odlišnou frekvenciou a iným typom štruktúry. Vzájomnú komparáciu tak možno uskutočniť na základe frekvencie funkcií, druhu činností a štýlu ich uskutočňovania.

3. Všetky politické štruktúry sú multifunkčné, a to bez ohľadu na ich špecializáciu a na to, či sa nachádzajú v tradičných alebo moderných spoločnostiach. A tak ako je politickým stranám prisudzovaná predovšetkým úloha agregácie záujmov, môžu byť rovnako dôležité v procese artikulácie záujmov alebo pri politickom rozhodovaní alebo pri implementácii politiky.

4. Všetky politické systémy sú zmiešané v kultúrnom zmysle, t. j. nikdy nie sú buď úplne tradičné, alebo úplne moderné. Aj v moderných politických systémoch, ktoré disponujú diferencovanými štruktúrami ako parlamenty, administratíva a politické strany, môže byť prisudzovaný dôležitý politický význam predmoderným, resp. tradičným normám správania (ako napr. príbuzenským vzťahom alebo pocitom).

2.1 Politická socializácia

Prvou funkciou politického systému je politická socializácia. Podľa Almonda ide o „proces uvedenia jednotlivca do politickej kultúry. Jeho výsledkom je súbor postojov – poznania, hodnotového štandardu a sympatií k politickému systému“ (Almond, 1992, s. 233). „V priebehu socializačného procesu sa mladí ľudia menia z potenciálnych členov spoločnosti na aktuálnych, z neproduktívnych na produktívnych, z pripravovaných na pripravených, z hospodársky nesamostatných na samostatných a z neplnoprávných na plnoprávných členov v zložitej dialektickej interakcii spoločnosti a mládeže“ (Suchý, 1969, resp. 2003, s. 12). V tejto fáze politického procesu si človek osvojuje „poznatky, schopnosti, postoje a hodnoty, ktoré vytvárajú jeho politické povedomie a politické správanie.“ (Buhl, 2003, s. 16). Sprostredkujú sa

politicky hodnotné predstavy, formujú sa postoje k politickému systému a zároveň sa potvrdzuje stabilita alebo naopak labilita demokracie (Kevenhörster, 2008, s. 61). Od tejto fázy závisí, či sa budú hodnoty demokracie posilňovať, či bude vytvorený základný konsenzus vo všeobecných hodnotách a normách, či sa aj naďalej budú rešpektovať ústavné tradície. Politická socializácia je procesom učenia sa o politike, politickom systéme, politických stranách a demokracii. Vystupuje tak ako „vysoko pozitívny proces aktívnej adaptácie osobnosti k spoločenskému systému“ (Ondrej-kovič, 1997, s. 30).

Vytváranie a prezentovanie názorov na rôzne občianske a politické aktivity sa začína už v období raného dospievania človeka a trvá prakticky celý život. Cieľom politickej socializácie je, aby bol človek ako aktívny člen spoločnosti schopný samostatne uvažovať o politických súvislostiach a participovať na veciach verejných, t. j. podieľať sa na procese, „prostredníctvom ktorého mladí ľudia ovplyvňujú, podieľajú sa na kontrole, resp. preberajú spoluzodpovednosť za jednotlivé rozhodnutia, plány a možnosti, ktoré ich obklopujú a ovplyvňujú.“ (Moravčíková – Hanová – Barát, s. 26). V ideálnej rovine by malo politicky socializované individuum dokázať rozlíšiť nástrahy ohrozenia demokracie a vhodným spôsobom zasiahnuť proti zneužitiu moci jednotlivcom alebo skupinou vládnucich osôb.

Záujem participovať na veciach verejných sa u mladých ľudí nachádza spravidla na nižšom stupni. Táto hypotéza platí, ak proces politickej socializácie ešte nie je úspešne ukončený (Hoffmann – Lange, 2003, s. 263). Pripravenosť byť politicky aktívny závisí aj od iných faktorov. Jedným z nich je napríklad pohlavie alebo stupeň a druh vzdelania. Predpokladá sa, že medzi študentmi politológie alebo práva bude záujem o politické dianie na vyššej úrovni než u študentov technických alebo umeleckých odborov. V neposlednom rade pre záujem o politickú participáciu zohráva dôležitú úlohu obdobie, kedy sa mladý človek prvýkrát stretáva s politikou, keď si začína uvedomovať význam politických rozhodnutí pre seba i celú spoločnosť. Richard G. Niemi a Mary A. Hepburn poukazujú na fázu medzi 14. a 25. rokom života, ktorá je dôležitá z hľadiska vytvárania názorov o politike. Práve preto by mal byť na toto obdobie zameraný výskum politickej socializácie (Niemi – Hepburn, 1995, s. 7). Proces vytvárania politických názorov ovplyvňujú rôzne inštitúcie: rodina, škola, záujmové skupiny, odborové organizácie, cirkev, pracovné prostredie, politické strany, médiá, názoroví lídri a rovnako aj mládežnícke organizácie.

Pôvodne dominujúcim socializačným činiteľom bola rodina. S rozvojom spoločnosti sa táto úloha posunula aj na iné sociálne skupiny. V kontexte politickej socializácie preberajú zodpovednosť za výchovu k občianstvu aj mládežnícke združenia politických strán. Úlohu tohto typu organizácií v rámci politickej socializácie zdô-

razňujú aj Hooghe, Stolle, Stouthuysen. Podľa autorov plnia funkciu „agentov socializácie“ pre vytváranie straníckej spolupatričnosti (Hooghe – Stolle – Stouthuysen, 2004). V prostredí mládežníckej politiky si mladý človek osvojuje politické hodnoty, učí sa argumentovať a vytvára si súdržnosť k určitej podobne zmýšľajúcej skupine ľudí. Nemožno síce predpokladať, že postoje mladých ľudí nebudú v priebehu života podliehať postupným zmenám, vytvorenie názorov na politiku v rannej fáze občianskeho života má však dlhodobejší a trvalejší vplyv na budúce správanie a tvorbu politických postojov (Hooghe – Stolle – Stouthuysen, 2004).

Podľa Preisera by sa mladí ľudia „najneskôr s dosiahnutím volebného veku mali zaujímať o politiku, mali by byť schopní diferencovane posudzovať politické situácie a kompetentne sledovať politické ciele“ (Preiser, 2002, s. 177). Výsledok politickej socializácie nie je dopredu jasný, naopak, môže mať rôznu podobu. Preiser vymedzuje niekoľko možností pôsobenia politickej socializácie:

- zotrvanie v stave nezájmu o politiku,
- nerefektované prevzatie politických pozícií od svojich rodičov a iných blízkych osôb, prispôbenie sa spoločenským predstavám,
- politické angažovanie s nárokom na politické rozhodovanie,
- odmietnutie existujúcich politických pomerov,
- politické znechutenie ako rezignujúci odchod z politiky (Preiser, 2002, s. 178).

Váhu úspešného procesu politickej socializácie mládeže dokazuje aj správa Komisie Európskych spoločenstiev z roku 2003. Podľa komisie „politická participácia mladých ľudí na inštitucionálnych mechanizmoch politickej reprezentácie je podstatným predpokladom pre životaschopnosť demokracie“ (Kommission der Europäischen Gemeinschaften, 2003, s. 15).

2.2 Politická rekrutácia

„Funkcia politickej rekrutácie nastupuje tam, kde sa končí funkcia politickej socializácie.“ (Almond, 1992, s. 236). Pod politickou rekrutáciou rozumieme vstup jednotlivcov do politického života. Výskum rekrutácie politického personálu a následne politickej kariéry má v západnej politológii dlhoročnú tradíciu. Napríklad k predmetu výskumu rekrutácie vo Veľkej Británii patrila predovšetkým otázka, kto kontroluje výber kandidátov do verejných funkcií, či národní lídri alebo predstavitelia regionálnych štruktúr, a ako sa tieto podmienky menili v čase (Norris – Lovenduski, 1995, s. 3). Podrobený výskumu bol aj sociálny pôvod politikov, priebeh ich politickej kariéry, výmena elít a vnímanie politikov v očiach verejnosti. Vychádzalo sa z dvoch hypo-

téz: 1.) predstaviteľov politickej elity tvoria predovšetkým zástupcovia úzkej hornej spoločenskej vrstvy a 2.) sociálny pôvod tvorí dôležitý potenciál pre ďalšiu politickú kariéru (Zapf, 1964, s. 8). Modernizácia spoločnosti, zmeny v sociálnej stratifikácii, rozvoj univerzitného vzdelania medzi členmi nižších sociálnych vrstiev spôsobili zmeny v zložení politickej elity.

Predpoklad početnejšieho zastúpenia tzv. horných vrstiev v politike určite nepatí v podmienkach postkomunistických štátov strednej a východnej Európy. Viac ako štyri desaťročia trvajúce obdobie vlády komunistickej strany, charakterizované obmedzovaním základných ľudských práv a slobôd, zasiahlo do prirodzeného vývoja spoločnosti. Násilná premena súkromného vlastníctva výrobných prostriedkov na kolektívne a uprednostňovanie príslušníkov robotníctva vo verejných funkciách mala dopad na posuny v sociálnej hierarchii. Až po systémovej zmene na konci osemdesiatych rokov sa začala tvoriť prirodzená politická i ekonomická elita. V oboch prípadoch nešlo zakaždým o dôsledok vzdelania alebo zručnosti jednotlivca, ale často závisela od schopnosti zhromažďovať dostatok sociálneho kapitálu a využiť ho v správnom čase a na správnom mieste.⁵

Výber politického personálu je závislý od niekoľkých faktorov. Spravidla nie je výsledkom náhody alebo výlučne osobných schopností politika. Dôležitú úlohu zohráva výsledok politickej socializácie, keď si človek osvojuje tie hodnoty a normy, na ktorých stojí politika straníckych formácií. Táto hypotéza však bude platiť, pokiaľ budeme na politikov nazeráť v ideálnej rovine ako na zástupcov ľudu, ktorí do politiky vstupujú, aby zastupovali záujmy širokej verejnosti. Lenže za ochotou politiky participovať je mnohokrát snaha realizovať v prvom rade vlastné záujmy. Podľa Cotta a Besta rozhodujúcu úlohu v priebehu politickej kariéry zohrávajú sociálne vlastnosti politika: sociálny pôvod, vzdelanie, postavenie v práci, národnosť a viero- vyznanie (Cotta – Best, 2007, s. 27 – 28). V procese politickej rekrutácie sú rovnako dôležité inštitucionálne podmienky. Napr. v prípade pomerného volebného systému budú dôležitú úlohu zohrávať predovšetkým politické strany. Nezávislí kandidáti sú v takom type volebného systému prakticky vylúčení. Jedinou možnosťou na vstup do parlamentu je kandidatúra na listine politickej strany. Aj tu však platí, že vedenie strany rozhoduje o zaradení na kandidátku. Naopak, pri väčšinovom volebnom systéme popri členoch strán majú šancu na úspech aj nestraníci kandidujúci bez podpory straníckych subjektov. Podobne možno nazeráť na ochotu participovať z pohľadu vertikálnej deľby moci. Pokiaľ samosprávne orgány disponujú dostatočnými kompetenciami a na postačujúcej úrovni existuje aj fiškálna decentralizácia, bude záujem

⁵ Napríklad vytváranie tzv. kapitálotvornej vrstvy počas obdobia tretej vlády Vladimíra Mečiara (1994 – 1998), získavanie štátnych zákaziek alebo čerpanie eurofondov je permanentne sprevádzané podozreniami z korupcie a klientelizmu. V pozícií podozrivých vystupujú prevažne vládne ministri, podnikateľské subjekty, resp. zástupcovia ekonomickej alebo politickej elity.

o funkcie na regionálnej alebo komunálnej úrovni vyšší než v centralizovaných štátoch.

2.2.1 Politická kariéra

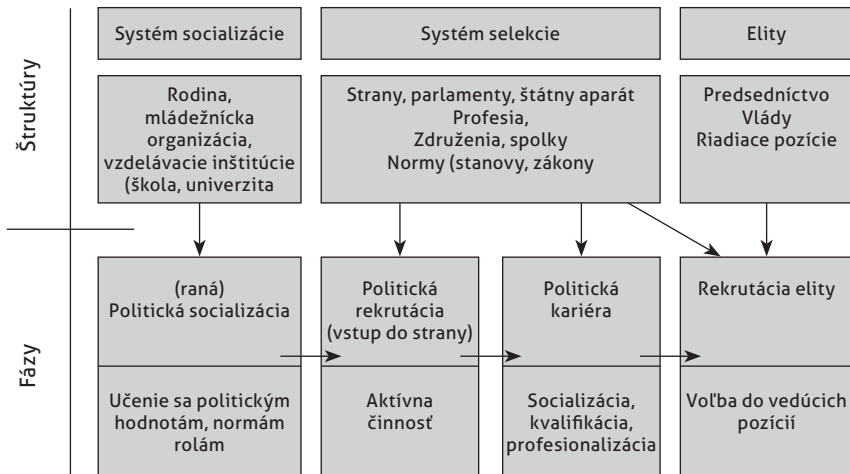
V bežnom jazyku sa pod kariérou rozumie úspešné individuálne pôsobenie v zamestnaní. Sprevdávané je spravidla dynamickým sociálnym postupom, rýchlym a mimoriadnym získaním vplyvu, príjmu, moci, prestíže a pracovných skúseností (Herzog, 1975, s. 39). V odbornom jazyku výskumu politických elít sa pod kariérou rozumie pôsobenie v rôznych organizačných štruktúrach. Podľa Herzoga je ako kariéra označovaná „sekvencia pozícií, ktoré indivíduum zažíva sukcesívne (postupne). Tieto pozície sú zvyčajne (aj keď nie nevyhnutne) odstupňované podľa vplyvu, prestíže a príjmu. ... Vykonávanie jednotlivých pozícií je vnímané ako edukačný, resp. kvalifikačný proces“ (Herzog, 1975, s. 44).

Dietrich Herzog vo svojom modeli rozlišuje dve kategórie faktorov s vplyvom na proces politickej kariéry: štruktúry a fázy (schéma 1). Pod štruktúrami rozumie všetky skupiny, organizácie a inštitúcie, ktoré sú relevantné pre proces politického výberu. Tieto fungujú ako filter, keďže nepriamo ovplyvňujú šance na politickú kariéru. Do uvedenej kategórie radí aj formálne pravidlá ako stanovy, rokovacie poriadky, volebné poriadky, ale aj neformálne pravidlá. Za fázy označuje jednotlivé etapy v priebehu objektívnych zmien v rolách, pozíciách a statusoch ľudí so subjektívnymi zmenami politických postojov, motívov, znalostí, schopností a pod. Pritom je zohľadnené, že určité štruktúry môžu zakaždým ovplyvniť výberový proces (Herzog, 1975, s. 46).

V Herzogovom modeli priebehu vytvárania politickej elity nasleduje politická kariéra až po fáze politickej socializácie a politickej rekrutácie. Pod socializačnou fázou sa rozumie predovšetkým vplyv primárnych a sekundárnych skupín na vytváranie názorov na politiku. Rekrutácia nie je vnímaná ako fáza zrodu politickej elity, ale ako vstup do politiky (v nemeckých podmienkach predstavoval tento moment vstup do politickej strany), ktorý sa môže skončiť ešte pred dosiahnutím významnejšej politickej kariéry sprevádzanou vykonávaním nejakej straníckej alebo verejnej funkcie. Predpokladá sa totiž, že časť aktívnych osôb po negatívnych skúsenostiach s politikou (kolegami zo strany) alebo z rôznych iných osobných dôvodov ukončí pôsobenie v politike. Jednotlivé etapy tvorby politickej elity nemusia prebiehať súvisle, resp. môžu sa odlišovať svojím trvaním. K faktorom ovplyvňujúcim dĺžku fáz politickej kariéry patria osobnostné vlastnosti jednotlivcov, ale aj inštitucionálne podmienky politického systému. Z tohto dôvodu uvedený model nie je vnímaný ako definitívny.

Naopak, môže sa meniť v závislosti od inštitucionálnych zmien: novelizácie volebných pravidiel, zmien stranického zloženia vládnych kabinetov, nestability stranického systému a pod. Spravidla všetky štyri fázy nadväzujú jedna na druhú, nedá sa ale vylúčiť, že niektorá fáza môže byť svojim trvaním výrazne krátka alebo môže byť úplne preskočená.

Schéma 1: Model výberu politickej elity podľa Dietricha Herzoga

Zdroj: Herzog 1975, s. 47.

V dlhodobo etablovaných európskych demokraciách existujú dva spôsoby vstupu do verejných funkcií. V nemeckom jazyku sa pre pomenovanie oboch skupín zaužívali výrazy tzv. Seiteneinsteiger (alebo Quereinsteiger, Herzog používa termín prebratý z angličtiny cross-over) a Ochsentour (Reine-Politikkarriere) (Lorenz – Micus, 2009). Prvý typ predstavuje osoby, ktoré už pred vstupom do politiky dosiahli uznanie v inej s politikou nesúvisiacej profesii. Prechádzajú teda z jednej profesionálnej dráhy, napr. z akademického prostredia, kultúry, športu, podnikateľského sektora, práva alebo ekonomiky, do druhej – politickej. V niektorých prípadoch je doterajší spôsob kariéry úplne skončený alebo iba prerušený. V iných prípadoch sa pôsobenie v politike stáva hlavným pracovným pomerom, hoci predchádzajúce zamestnanie nekončí, ale z hľadiska dôležitosti a vynaloženej energie sa stáva sekundárnym. Dô-

ležité je, že nástup do straníckej alebo verejnej funkcie prebehne rýchlo, t. j. bez dlhšej vnútrostraníckej kariéry (Herzog, 1975, s. 150).

Druhú kategóriu nazývajú nemeckí autori tzv. Ochsentour, t. j. dlhoročnú prácu v politickej strane s postupným kariérnym rastom (Lorenz – Micus, 2009). Práve tento typ politikov obvykle začína politickú kariéru v období svojho dospievania vstupom spravidla do mládežníckej organizácie politickej strany, nejde však o pravidlo. Politická kariéra môže prebiehať paralelne s hlavným pracovným pomerom. V podmienkach Slovenska ide napr. o Daniela Lipšica, Ivana Mikloša, Braňa Ondruša alebo Ondreja Dostála. Všetci menovaní začínali v mládežníckych organizáciách, paralelne pôsobili vo svojej pôvodnej profesii, hoci v niektorých prípadoch po vstupe do politiky zaznamenali rýchly rast svojej politickej kariéry. Dôležité pre rýchlu kariéru je vstup do strany s vplyvom na verejnú politiku, resp. vstup do relevantnej strany. Napr. Ondrej Dostál síce pôsobil na vplyvnom mieste v mimoparlamentnej strane a na úrovni miestnej samosprávy, ale až po získaní poslaneckého mandátu v NR SR na kandidátke strany Most-Híd možno v jeho prípade hovoriť o úspešnej kariére v celoštátnej politike.

Kvôli len dvadsaťročnému vývoju demokratického straníckeho systému nie je v slovenskom prostredí členstvo v mládežníckej organizácii nevyhnutnou podmienkou pre zaradenie politika do tejto kategórie. Starší politici (nad 50 rokov) z objektívnych príčin nemali reálnu možnosť pôsobiť v mládežníckej politike. Navyše, do politiky je možné vstúpiť aj v neskoršom veku a postupovať v politickej kariére pomalším tempom.

Odmenou pre aktivistov za ich dlhoročnú prácu sú platené miesta v štátnej administratíve, v straníckych funkciách, miesta asistentov poslancov alebo nominácia na zvoliteľné miesta v parlamentných voľbách alebo iných typoch volieb. Niektorí z nich vstupujú do politickej strany hneď, ak to legislatíva a stanovky strany umožňujú, niektorí až po niekoľkých rokoch práce v prostredí mladých ľudí.

Čo taká „Ochsentour“ zahŕňa? Gruber rozlišuje až šesť fáz politickej kariéry. Prvú fázu tvorí (raná) politická socializácia v podobe osvojovania si politických hodnôt a vytvárania politickej identity. Nasleduje vzdelávanie a práca, popri ktorej je človek aktívny v strane a na komunálnej úrovni. Tretiu fázu predstavuje vnútrostranícky postup, začína sa „Ochsentour“, ktorá je sprevádzaná okrem iného aj zastávaním riadiacej pozície v mládežníckej organizácii. Nasleduje neplatené vykonávanie rôznych funkcií najmä na komunálnej úrovni. Charakteristickým znakom piatej fázy je vykonávanie platenej funkcie v politike. Politika sa stáva základným zdrojom príjmov. Napokon poslednú fázu politickej kariéry predstavuje postup do vysokej politickej funkcie (Gruber, 2009).

Prekladať ustálené nemecké výrazy doslovne do slovenčiny nie je zmysluplné. Doslovný preklad by nevystihol sémantiku nemeckých výrazov. Navyše na Slovensku chýba skúsenosť s viac než tri desaťročia neprerušným vývojom stranického systému, a teda aj prirodzenou genézou politickej kariéry. Z tohto dôvodu budú v nasledujúcom texte používané nové ekvivalenty pre oba kariérne typy politikov. Prvá kategória politických lídrov bude nazývaná „skokanmi“, aby označila typ karieristov, ktorí preskočia niekoľko fáz v dlhodobom postupe v rámci straníckej hierarchie alebo vo verejných funkciách. Pretože druhý výraz v nemčine nesie pejoratívny nádych, aj v tomto texte bude používaný výraz s podobným sémantickým odtienkom, konkrétne „mukli“ (Štefančík, 2010).⁶

Porovnávať počty slovenských muklov a skokanov pôsobiacich v politike s podmienkami napr. v Nemecku, vo Francúzsku alebo Veľkej Británii nie je úplne vhodné z dôvodov, ktoré už boli uvedené. Starší slovenskí politici nemali pred rokom 1989 reálnu príležitosť slobodne sa združovať v politických stranách alebo pôsobiť v mládežníckych organizáciách. Samozrejme, ak odhliadneme od niekedy vynúteného členstva v Socialistickom zväze mládeže (SZM). Navyše, záujem niektorých súčasných politických strán o spoluprácu s mládežou a pomoc pri budovaní a etablovaní mládežníckych združení nemá dlhoročnú tradíciu a je zatiaľ pomerne novým spôsobom komunikácie s mladou politicky a občiansky angažovanou generáciou. Pri niektorých stranách sa nezáujem o vytvorenie mládežníckej organizácie dá vysvetliť tým, že stranícki lídri patria do vekovej kategórie mladých ľudí (tridsiatnici) a nevidia dôvod združovať mladých členov v osobitnom združení. Absencia mládežníckej organizácie sa predpokladá aj pri úplne nových stranách.

O rozdieloch medzi politickou kariérou skokanov a muklov je možné viesť polemiku. Podľa Lorenza a Micusa výhodou prvej skupiny karieristov vstupujúcich do politiky z inej brandže je ich ekonomická nezávislosť. Na rozdiel od dlhoročných funkcionárov nežijú „z politiky“, ale „pre politiku“. Preto by mali menej než druhý typ politikov podliehať korupčnému správaniu (Lorenz – Micus, 2009). Lenže hlbší pohľad na kariérny vývoj niektorých slovenských politikov túto hypotézu sponchyňuje, a to aj napriek tomu, že korupcia je ťažko verifikovateľná a popritom platí prezumpcia nevinny. Pojednávania so slovenskými politikmi obvinenými z korupcie sú sprevádzané súdnymi prietahmi a len málokedy vedú do konečného rozsudku v neprospech obvineného. Miera korupcie v politike zrejme nebude závisieť výlučne od spôsobu vstupu do politiky, ale aj od iných faktorov. Čo sa však dá predpokladať u dlhoročných straníckych funkcionárov, je vyššia miera lojality voči materskej strane. Hoci

⁶ V texte nejde o ambíciu terminologizovať tieto pomenovania, lebo sú expresívne a štylisticky príznačné. Ide iba o pracovné pomenovania zvolené pod vplyvom nemeckých textov.

ani tento predpoklad neplatí v slovenských podmienkach absolútne. V minulosti sme boli svedkami niekoľkých závažných vzájomných sporov medzi členmi stranických elit, ktoré vyústili do odchodu dlhoročných členov zo strany. Práve stabilita strany, resp. miera jej inštitucionalizácie je tým hlavným faktorom, ktorý určuje vývoj politickej strany a správanie jej členov. Pokiaľ je strana pevne zakotvená v spoločnosti, bude mať vytvorené písané, ako aj nepísané pravidlá na riešenie vnútrostranických konfliktov.

Súvislosť medzi členstvom v mládežníckej organizácii a v politickej strane môže mať niekoľko podôb. Herzog ich rozlišuje päť (Herzog, 1975), pričom piaty typ, t. j. postup priamo do vysokej politiky bez skúsenosti s členstvom v mládežníckej organizácii mal v nemeckých podmienkach ešte v šesťdesiatych rokoch 20. storočia prevažovať (tabuľka 2). Mládežnícke organizácie tak v priebehu politickej kariéry zohrávali len marginálnu úlohu. Už len pri zbežnom pohľade na kariérny priebeh predstaviteľov dnešnej a prechádzajúcej politickej elity možno usúdiť, že rovnaký typ politikov existuje aj na Slovensku.

Tabuľka 2: Kariérny vzťah medzi mládežníckou organizáciou a stranou

Typ	Kariérny postup
Typ 1: sukcesívny	Mládežnícka organizácia → strana
Typ 2: paralelný	Mládežnícka organizácia + strana
Typ 3: substitučný	Strana → mládežnícka organizácia → strana
Typ 4: singulárny	Mládežnícka organizácia → verejná funkcia (→ strana)
Typ 5: exkluzívny	→ Strana

Zdroj: Herzog, 1975.

Herzogov model politickej kariéry platí predovšetkým pre podmienky plynulého vývoja stranických systémov. Už bolo uvedené, že kvôli nedemokratickému režimu nemožno tento model úplne aplikovať na podmienky Slovenska. Ani Rastislav Tóth pri pohľade na vytváranie politickej elity po roku 1989 neuvádza mládežnícke organizácie stranických subjektov ako prípadný zdroj novej politickej elity (Tóth, 2007). Prví ponovembroví lídri mali buď mítingový pôvod, pochádzali z disentu, prichádzali z emigrácie, niektorí pochádzali z radov predstaviteľov bývalého režimu alebo ich politická kariéra začala „náhodou“ (napr. Vladimír Mečiar konkurzom na ministra vnútra). Až etablovaním politických strán sa začína proces výberu politických lídrov samovýberom vo vnútri stranických subjektov. Nástup politického angažovania zástupcov mimovládnych organizácií, medzi ktorými pôsobilo veľké množstvo

mladých ľudí, je viditeľný až od vzniku Slovenskej republiky v roku 1993. Nízky vek vníma Tóth viac negatívne, pretože mladým politikom chýbala dostatočná životná skúsenosť a ani ich vzdelanie, získané na zahraničných univerzitách, nebolo pre politické strany dostatočne prítlačným faktorom pre vyššiu mieru delby moci. Tóth tretí sektor bližšie nešpecifikuje, takže nie je jasné, či medzi mimovládne organizácie radí aj politické mládežnícke organizácie. V deväťdesiatych rokoch totiž v Národnej rade Slovenskej republiky pôsobili mladí politici s predchádzajúcou praxou v mládežníckych organizáciách (napr. Milan Ištván, Lubomír Andrassy).

2.3 Politická komunikácia

Demokracia nemôže existovať bez vzájomnej výmeny informácií medzi producentom a recipientom, teda politikom a občanom. Komunikácia medzi politickými aktérmi a voličmi predpokladá existenciu rôznych kanálov – od priamej osobnej komunikácie až po jednosmernú komunikáciu prostredníctvom tlačených médií, rozhlasu alebo televízie. S rozvojom internetu a rozšírením počtu ľudí pripojených na celosvetovú sieť začali politici intenzívne využívať aj túto novodobú formu výmeny informácií. O demokracii je však možné hovoriť len v prípade, pokiaľ je poskytovanie informácií založené nielen na slobode, ale aj férovosti. T. j. bez vedomých zásahov s cieľom manipulovať.

Vývoj politickej komunikácie úzko súvisí s formovaním straníckych subjektov, s rozširovaním volebného práva a v neposlednom rade s rozvojom technických a technologických možností sprostredkovať informácie zo straníckych centrál smerom k verejnosti. Politická komunikácia prebieha počas celého volebného obdobia. Zo strany aktérov politiky narastá na svojej intenzite najmä počas volebných kampaní. Jednu z prepracovaných koncepcií prepojenia vývoja politických strán a predvolebných kampaní poskytuje Andrea Römmele. Autorka definuje tri základné štádiá predvolebnej kampane: predmodernú, modernú a postmodernú (profesionalizovanú) volebnú kampaň (Römmele, 2005). Každá z jednotlivých etáp sa od seba odlišuje v závislosti od vývojového typu vnútornej organizácie strany a využívaných prostriedkov a spôsobov masovej komunikácie.

Prvé štádium – predmodernú volebnú kampaň – spája autorka s honoračnou (elitnou) politickou stranou. Obmedzené volebné právo a s tým spojený elitný charakter politickej strany nenúti aktérov politiky oslovovať široké masy. V tomto štádiu dominuje osobná komunikácia medzi členmi strany, resp. ich sympatizantmi. Až po rozšírení volebného práva hľadajú politici spôsoby komunikácie so širšou verejnosťou. Strany tohto obdobia sú úzko napojené na jednotlivé socioekonomické segmenty v spoločnosti (Lip-

set – Rokkan, 1967), nehľadajú preto voličov v skupinách s odlišnou sociálne a ekonomicky podmienenou štruktúrou. Hlavný komunikačný prostriedok tvorí dobre vybudovaná organizácia straníckej formácie. Prostredníctvom osobnej komunikácie členov strany s ich blízkymi v rodine a na pracovisku posúvajú politické poslania smerom k verejnosti. Sociálne siete členov a priaznivcov strany tak predstavujú „nenahraditeľný komunikačný multiplikátor“ (Römmele, 2005, s. 25). Okrem každodenných rozhovorov svojich členov využívajú strany aj klasické organizovanie masových zhromaždení, na ktorých rovnako dominuje osobná komunikácia. Spomedzi masovokomunikačných prostriedkov sú využívané najmä tlačené médiá, zvlášť stranícka tlač. V porovnaní s masovými zhromaždeniami šlo o lacnejší a na organizáciu menej náročný spôsob komunikácie s voličmi, absentovala však spätná väzba zo strany verejnosti.

Druhé štádium – moderná volebná kampaň – sa začína po druhej svetovej vojne v spojitosti s výraznými zmenami voličského správania. Dovtedy pevné vzťahy medzi voličmi a politickými stranami postupne slabnú, zvyšuje sa miera volatility, stabilné kmeňové voličské jadro sa zmenšuje. Na zmeny voličského správania reagujú aj politické strany zmiernením svojich ideologických portfólií. K pravdepodobne najcitovanejším autorom venujúcim sa popísaným zmenám patrí Otto Kirchheimer so svojou tézou premeny masovej na všeludovú stranu (Allerweltpartei, resp. catch-all-party) (Kirchheimer, 1965). Z krajných pozícií na ideovej osi sa masové strany posúvajú smerom do stredu s cieľom oslovíť aj voličov z iných ideových spektier. Preberaním cieľov a zámerov od iných strán sa voličské programy začínajú na seba podobať, čím strácajú charakter hlavného „usmerňovateľa“ v procese volebného výberu. Dominantnú rolu hrajú kandidáti ako osoby.

Popri zmenách v charaktere voličského správania a organizačných typov politických strán ovplyvňuje spôsob predvolebnej kampane aj technický a technologický vývoj. Politickým stranám v novom prostredí nevyhovuje tradičný osobný spôsob kampane, zapájajú preto moderné výtvarné prostriedky spomedzi masovokomunikačných prostriedkov. Popri už využívanom rádiu ide najmä o televíziu. Ako jeden z prvých ju vo volebnej kampani 1952 použil D. Eisenhower (Römmele, 2005, s. 30), ale predmetom záujmu spoločenských vied sa stala najmä po diskusii kandidátov na amerického prezidenta J. F. Kennedyho a R. Nixona v roku 1960. Po dodatočne uskutočnenom výskume mala debata dvoch víťazov. Zatiaľ čo Kennedy zvíťazil u televíznych divákov, Nixon mal navrch u rozhlasových poslucháčov. Ako je to možné? Republikánsky kandidát v štúdiu nedbal na vizuálnu stránku svojho výstupu. Oproti mladému, dobre vyzerajúcemu demokratovi bol údajne nachladnutý Nixon vo veľkej nevýhode. Odhliadnuc od definitívnych hodnotení, či táto debata rozhodla o budúcom americkom prezidentovi, možno práve na nej demonštrovať význam imidžu, ktorý dokáže

zatriasť aj akýmkoľvek serióznym a dobre mysleným argumentom. Význam televízie v politickej komunikácii dokazuje aj iný príklad. Na otázku novinára adresovanú Ronaldovi Reaganovi, ako sa mohol stať z herca prezident Spojených štátov amerických, odpovedala nová hlava štátu jednoducho. „Ako by som sa mohol stať prezidentom bez toho, aby som bol predtým hercom“ (Karp – Zolleis, 2004, s. 52). Reaganova odpoveď mala naznačiť, čo je jedným z podstatných predpokladov na úspech vo volebnej kampani – umenie vystupovať v médiách, vedieť správne reagovať na otázky novinárov a neprezradiť momentálne psychické rozpoloženie. Jednoducho byť v každej chvíli hercom.

Novým trendom sa musela prispôbiť aj komunikácia politických strán s verejnosťou. Vo volebných kampaniach sa začali používať techniky marketingu (Koprlová – Koprlová, 2009). Dôležitú úlohu už nezohráva koncentrácia na špecifickú tému, skôr je pozornosť strany orientovaná na témy oslovujúce početnejšie socioekonomické skupiny (Römmele, 2005, s. 31). Ideálnym stavom je možnosť jednoduchej vizualizácie a spojenia posolstva s konkrétnym stranickým aktérom. Marketingový pohľad nazerá na aktérov politiky ako na „špecifických obchodníkov na politickom trhu, ktorí sa snažia výberom vhodnej stratégie zvýšiť povedomie a sympatie vo vzťahu k potenciálnym voličom“ (Žúborová, 2010, s. 71).

Vítazstvo Billa Clintona v USA, Tonyho Blaira vo Veľkej Británii a Gerharda Schrödera v Nemecku v deväťdesiatych rokoch 20. storočia predstavuje novú éru politiky (Brettschneider, 2002, s. 13). Spôsobom komunikácie s voličmi otvárajú postmodernú éru volebnej kampane. Nový štýl politickej komunikácie je v literatúre označovaný viacerými synonymami: „American style of campaigning“, „fáza 3“, alebo „profesionalizovaná volebná kampaň“ (Römmele, 2005, s. 34). Jej hlavnou črtou je import spôsobov oslovovania voličov z prezidentských volieb v Spojených štátoch amerických (Falter – Römmele, 2002, s. 50). Patrí k nim najmä personalizácia, spin doctoring, techniky marketingu, negatívna kampaň a direct-mailing.

Personalizácia. Pod pojmom personalizácia rozumieme presun pozornosti z programu strany na jej kandidáta. Primárnym predpokladom úspechu strany vo voľbách nie je ideológia alebo volebný program, ale politické a v nemalej miere aj nepolitické vlastnosti čelných predstaviteľov strany (Štefančík, 2007). V štátoch západnej Európy nie je personalizácia žiadnym novým fenoménom. Bývalý volebný manažér nemeckej Kresťansko-demokratickej únie Peter Radunski o nej hovorí, že je „rovnako stará ako politika sama“ (Radunski, 1980, s. 15). Jej novšie korene nachádzame v Spojených štátoch amerických (Wilke, 2000, s. 79). Prezidentská forma vlády, prakticky priama voľba hlavy štátu, väčšinový volebný systém, vysoko rozvinutý mediálny trh, bipartizmus a marginálne postavenie politických strán sú živnou pô-

dou pre presun pozornosti z politickej strany priamo na uchádzačov o funkciu amerického prezidenta. Napriek odlišnej štruktúre politických systémov pozorujeme od päťdesiatych rokov tendenciu presunu záujmu verejnosti zo strany na kandidátov aj v krajinách západnej Európy.

Negatívna kampaň. V prípade negatívnej kampane ide o druh politickej komunikácie založenej na „zdôrazňovaní negatívnych stránok oponentov s cieľom vyťažiť z nej čo najviac výhod“ (Štefančík, 2006). Objavila sa najskôr v Spojených štátoch amerických, ale veľmi intenzívne sa používa aj v európskych krajinách (Bradová, 2008). Metódy negatívnej kampane ako prostriedok politickej komunikácie využívajú aj českí a slovenskí politici (Bradová – Šaradín, 2007). Môže mať niekoľko podôb. Od pokojných televíznych diskusií cez zosmiešňujúce odkazy prostredníctvom plagátov a televíznych spotov až po nepravdivé ohovárania končiace niekedy pred súdom. Napriek rôznym reakciám verejnosti môže mať aj svoje výhody. Prostredníctvom negatívnej kampane sú voliči informovaní o nedostatkoch aktérov politiky. Je úplne prirodzené, že kandidáti sa chcú ukázať v tom najlepšom svetle a záporné stránky pred verejnosťou zatajujú. Negatívna kampaň tak v demokratickej spoločnosti plní dôležitú funkciu kontroly činnosti politických strán a ich lídrov. Samozrejme, aj negatívna kampaň má svoje hranice. Prípustná môže byť len vtedy, pokiaľ nie je produkováná zneužitou verejnou alebo štátnou televíziou, spravodajskými službami alebo inými štátnymi organizáciami.

Spin doctoring. Bolo by zložité nájsť presný ekvivalent pojmu spin doctor v slovenskom jazyku. Ide o človeka, ktorý vstúpuje kampani svoju pečat. Podľa Faltera a Römmele o „zázračného liečiteľa, ktorý v správnom čase namieša ten správny nápoj“ (Falter – Römmele, 2002, s. 50). Jeho primárnou úlohou je práca s verejnosťou. Samotný pojem vyvoláva negatívne konotácie, keďže sa používa v súvislosti s manipuláciou verejnej mienky. Na rozdiel od klasickej manipulácie v prípade spin doctoringu nejde o sprostredkovanie určitej ideológie, ale o vykreslenie politika alebo politickej strany v čo možno najlepšom svetle.

Online komunikácia. Internet slúži ako komunikačný prostriedok tak do vnútra organizácie, ako aj navonok. Smerom do vnútra umožní sprostredkovať informácie rýchlo a lacno priamo členom strany, smerom navonok uverejní informácie bez žiadneho ďalšieho medzistupňa, resp. cenzúry. Prostredníctvom internetu môžu byť oslovené určité skupiny priamo. Ward, Gibson a Nixon vidia v internete tri funkcie: administratívu, volebnú kampaň a participáciu a vnútornú organizáciu (Ward – Gibson – Nixon, 2003, s. 12). V prípade vnútornej administratívy ponúka internet skoro nevyčerpatelný zdroj informácií o politickej strane a jej kandidátoch. Webové portály politických strán obsahujú informácie o histórii, základné doku-

menty, informácie o organizačnej štruktúre, kontakty a tlačové správy. Počas predvolebnej kampane slúži internet na uverejňovanie aj tých informácií, ktoré médiá z rôznych dôvodov odmietnu uverejniť. Prostredníctvom internetu možno komunikovať s voličom priamo, dokonca sa očakáva určitá spätná väzba. Napokon, internet má mobilizačnú funkciu a zároveň môže motivovať darcov finančných príspevkov. Vo voľbách do Národnej rady Slovenskej republiky 2010 zasiahol internet do kampane politických strán, ale aj jednotlivých kandidátov. Prostredníctvom sociálnych sietí (populárny bol najmä Facebook) nedokázali strany len osloviť vybranú skupinu voličov, osobitne mladých ľudí, ale dokázali užívateľov internetu aktívne zapojiť do kampane. Formou virálnej reklamy sa na internete rýchlosťou blesku šírili spoty a informácie podporujúce alebo naopak znevažujúce niektorého z kandidátov, resp. niektorú politickú stranu.

Internet priniesol do politickej komunikácie skutočnú revolúciu. Užívateľom internetu je najmä mladý človek, ale postupne si podmanil aj staršiu generáciu. Prostredníctvom počítačovej siete sa podarilo vytvoriť tzv. many-to-many, v doslovnom preklade médium, v ktorom mnohí pôsobia na mnohých (Meyer, 2001). Ide o médium, kde rozličné skupiny ľudí môžu medzi sebou alebo proti sebe vstupovať do kontaktu a vzájomne si vymieňať informácie. Protikladom k takémuto typu média je one-to-many, teda médium, kde jeden pôsobí na mnohých. Prototypom takéhoto typu média je televízia, rozhlas, noviny a časopisy. V nich sa nachádzajú príspevky od reportérov, redaktorov alebo programových riaditeľov. Títo zároveň plnia funkciu strážcov informácií, a tak priamo rozhodujú o výbere poskytnutých informácií publiku. Výber informácií je v takom prípade uskutočnený ich producentmi, nie konzumentmi. One-to-many medium je riadené z jednej centrály a na svoju prevádzku potrebuje početné finančné prostriedky. Dochádza v nich k pravidelnej selekcii, resp. cenzúre, hoci divák tento proces vôbec nespozoruje. Recipient sa môže ubrániť mediálnemu vplyvu ignorovaním nedôveryhodného média, často však túto možnosť nemá, pretože je odkázaný na také médium, ktoré je momentálne k dispozícii. Pri many-to-many medium môže každý vystupovať ako producent alebo publicista. Prehľbuje sa tak vzájomná výmena názorov v skupinách recipientov a oslabuje rola usmerňovateľov verejnej mienky. Zároveň sa stiera časová a priestorová hranica. Vertikálna komunikácia je nahradená komunikáciou horizontálnou.

Doterajší spôsob masovej komunikácie bol založený na jednosmernej komunikácii. Internetom sa začína doba decentralizovanej sieťovej komunikácie, založenej na vylúčení jednosmernej komunikácie s uprednostnením konverzácie. Jednu z možností produkcie informácií z inej než mediálnej produkcie predstavuje blog. Tento v online-komunikácii pomerne nový pojem znamená „spôsob pravidelne vedeného internetové-

ho denníka, ktorý umožňuje interaktívnu spätnú väzbu a komentáre iným používateľom internetu“ (Hartman, 2007, s. 332). Novinári alebo politickí komentátori tak nie sú jedinými producentmi informácií. Negatívnou stránkou blogu z pohľadu recipienta je subjektívny pohľad autora. Tento spôsob komunikácie s voličmi využívajú aj slovenskí politici. Autori tak môžu sami vytvárať predvolebné texty, alebo nájsť podporu u iných autorov – blogerov. Pozitívny vplyv pravidelného „blogovania“ na volebný úspech sa pripisuje napríklad predsedovi strany Sloboda a Solidarita Richardovi Sulíkovi.

Rozhodujúcim inštrumentom politickej komunikácie medzi voličmi a politikou elitou sú voľby (Tamene, 2004). Prostredníctvom volieb občan vyjadruje svoje preferencie, legitimizuje zapožičanie svojej moci politickým aktérom, potvrdzuje realizáciu agregovaných záujmov do politických rozhodnutí a zabezpečuje kontrolu držiteľov moci. Voľby pôsobia predovšetkým ako prostriedok spätnej väzby. Stránky subjekt si overuje, či doterajšie politické rozhodnutia boli správne a nachádzajú podporu verejnosti. Rovnako sa strana dozvedá, či postupy politickej komunikácie boli zvolené vhodne, či boli správne vybrané predvolebné posolstvá, ale aj ktoré voličské segmenty a v ktorých regiónoch oslovili úspešne a naopak.

2.4 Artikulácia záujmov

Procesom artikulácie záujmov získavajú spoločenské záujmy politický rozmer. Rozumie sa ním individuálne alebo kolektívne formulovanie požiadaviek smerovaných na aktérov politických rozhodnutí. Vlády, parlamenty alebo iné štátne orgány by nimi mali byť ovplyvnené pri svojom rozhodovaní. Nejde pritom o vyjadrenie potrieb akéhokoľvek charakteru, ale o špeciálne sociálne a politické požiadavky členov spoločnosti. V tomto kontexte sa natíska otázka, či by mali politici zohľadňovať požiadavky celej populácie alebo len elektorátu víťazných strán. Najmä v nedostatočne konsolidovaných demokraciách sa objavujú mylné názory v zmysle „víťaz berie všetko“, „demokracia je tyrania väčšiny“, alebo „je po voľbách, zvykajte si“. Všetky tri postoje boli v minulosti vyslovené poslancami slovenského parlamentu. Taliansky politológ Giovanni Sartori (ako aj autor tohto textu) je presvedčený, že demokraciou je len ten systém, kde väčšina síce vládne, ale pri zaručených právach menšín (Sartori, 1993). Každý z nás predsa patrí do nejakej menšiny. Ak dnes neochránime práva jednej menšiny, môže sa v budúcnosti stať, že nikto neochráni práva tej menšiny, do ktorej budeme patriť práve my.

V každej spoločnosti existujú rôzne spôsoby artikulácie politických požiadaviek. Buď sú artikulované formálnou, t. j. inštitucionalizovanou cestou, napr. voľbami, demonštráciami, zhromaždeniami, petíciami, alebo sú

vyjadrované neformálnymi a nelegálnymi spôsobmi, ako napr. podplácaním alebo nepotizmom (rodinkárstvom). Napriek nelegálnemu postaveniu korupcie a klientelizmu v slovenskom právnom poriadku sa tichým tolerovaním môžu stať hlboko zakorenenými spoločenskými inštitúciami. Korupcii a klientelizmu je v súčasnosti vystavená aj slovenská verejnosť. Od najvyššej úrovne politickej elity, cez akademickú sféru, zdravotníctvo, verejnú správu a samosprávu, až po najnižšie úrovne každodenného rozhodovania. Patrí k významným deficitom slovenskej demokracie. Jej korene nájdeme predovšetkým v predchádzajúcom režime. Nedostatok tovarov a služieb spôsobil, že sociálny kapitál („známosti“) sa stal dôležitejší než finančné prostriedky. Prístup k lukratívnemu tovaru bol podmienený vykonávaním funkcie v strane alebo dobrými vzťahmi s distribútormi a predavcami (Možný, 1991). Často sa vzťah medzi predávajúcim a kupujúcim nezaobišiel bez úplatku. Okrem obchodu sa podplácalo na úradoch pre rýchlejšie získanie stavebného povolenia, pred prijímacími konaniami na vysokých školách alebo v nemocniciach pred operáciami. Spôsob takéhoto uvažovania a konania pretrval dodnes ako priame dedičstvo vlády komunistickej strany.

K súčasným legálnym prostriedkom artikulácie záujmov patria lobing, reklama, masmédiá a kampane. Využívané sú subjektmi politickej artikulácie, najmä záujmovými organizáciami a politickými stranami. Slobodné fungovanie oboch typov organizácií je nevyhnutnou podmienkou stabilnej demokracie.

Pod záujmovými skupinami rozumieme organizácie združujúce ľudí s podobnými názormi. Od politických strán sa odlišujú nezáujmom priamo participovať na moci a skutočnosťou, že sa spravidla orientujú len na jeden konkrétny bod činnosti, zatiaľ čo politické strany sa vo svojich programoch snažia zaujať postoj k rozličným spoločenským otázkam. Spomedzi záujmových skupín sú obzvlášť silné organizácie združujúce pracovníkov v rôznych profesiách (odborníci). Rozlišujú sa podľa viacerých kritérií (Kevenhörster, 2008, s. 232):

- stupeň svojich aktivít ovplyvňujúce politický proces,
- teritoriálny dosah, t. j. rozmer ich lokálnych, regionálnych a celoštátnych aktivít,
- zdroje, predovšetkým počet svojich členov a finančných prostriedkov, priamy prístup k príslušníkom najvyššej politickej elity a dĺžka existencie, a
- strategický potenciál (ofenzívne alebo defenzívne taktiky).

Špeciálny druh záujmových organizácií predstavujú mládežnícke organizácie politických strán. Svojou povahou stoja medzi politickou stranou a mimovládnyim združením. Na jednej strane formálne pôsobia ako od politického diania nezávislé

združenia (pokiaľ nie sú priamou súčasťou organizačnej štruktúry strany), na druhej strane k ich prvoradým cieľom patrí podpora a aktívna pomoc partnerskému straníckemu subjektu pri získaní a udržaní politickej moci.

Nemecký autor Joachim Merchel rozoznáva šesť charakteristických znakov mládežníckych organizácií (Merchel, 2008, s. 155 – 156). Nevzťahujú sa síce výlučne na politické združenia mladých ľudí, ale svojou povahou im ani neodporujú:

1. Samostatná organizácia mladých ľudí. Mládežnícke organizácie sa vyznačujú prepracovanou formálne upravenou vnútornou organizačnou štruktúrou. Podobne ako iné organizácie majú svoje vedenie a iné vnútorné orgány, regionálne štruktúry a členskú základňu. Vzťahy medzi jednotlivými úrovňami upravujú dokumenty v podobe stanov. Stanovy o. i. upravujú spôsob vzniku a zániku členstva, spôsob voľby i odvolávania členov vedenia, práva a povinnosti členov, vytváranie regionálnych štruktúr, kompetencie a úlohy vnútorných orgánov a spôsob hospodárenia.
2. Dlhodobá existencia. Na rozdiel od ad hoc organizácií, ktoré po dosiahnutí svojho cieľa zvyčajne zanikajú, mládežnícke organizácie existujú dlhodobo. V prípade politických organizácií môže obdobie aktívneho fungovania závisieť od existencie partnerského straníckeho subjektu, resp. jeho schopnosti prekročiť potrebné kvórum na vstup do parlamentu. Nejde však o pravidlo. V slovenských podmienkach existujú mládežnícke organizácie, ktoré boli pôvodne naviazané na určitý stranícky subjekt, ale po jeho zániku úspešne pôsobia ďalej buď nezávisle, alebo ako partner inej ideovo podobnej politickej strany.
3. Orientácia na členov. Aktivity mládežníckych organizácií sú spravidla pripravované členmi a primárne pre členov. V prípade politických združení sú aktivity namierené buď dovnútra (semináre, workshopy, športové a rekreačné aktivity), alebo, osobitne počas predvolebných kampaní, predovšetkým smerom na verejnosť (demonštrácie, tlačové výstupy, blogy, vizuálna reklama).
4. Sprostredkovanie záujmov. K hlavným úlohám mládežníckych organizácií patrí agregácia záujmov mládeže a ich následná artikulácia do politickej roviny. Vystupujú tak vo funkcii tlmočníka pohľadov mladých ľudí smerom navonok, v prípade politických združení smerom k politickým elitám.
5. Význam dobrovoľnosti. Najväčšiu časť aktivít vykonávajú predstavitelia mládežníckych organizácií dobrovoľne. V prípade politických združení môže byť motiváciou vyššia pravdepodobnosť neskoršieho vykonávania platených funkcií v straníckej hierarchii alebo štátnej správe. Tento predpoklad

sa vzťahuje najmä na členov na vyšších priečkach vnútornej organizačnej štruktúry. Väčšina členov pôsobí dobrovoľne bez nároku na mzdu.

6. Skupina ako základ práce s mládežou. Mládežnícke organizácie okrem oficiálnych podujatí usporadúvajú pravidelné neformálne stretnutia, na ktorých starší a skúsenejší členovia odovzdávajú svoje vedomosti a skúsenosti mladším členom.

2.5 Agregácia záujmov

Pod agregáciou záujmov sa rozumie spojenie veľkého množstva zväčša heterogénnych atomizovaných požiadaviek do obsahovo ucelených politických cieľov a programov (Weber, 1981, s. 388). Tento proces prebieha rovnako v záujmových skupinách, ako aj v politických stranách, resp. vo všetkých organizáciách, v ktorých sa pôvodne rôzne názory členov premieňajú do jednotného spoločného stanoviska celej organizácie. Organizácie tak plnia pre demokraciu dôležitú úlohu reprezentácie záujmov spoločnosti.

Základnou funkciou politickej agregácie je výber postojov z atomizovaných názorov, prianí, požiadaviek a potrieb členov organizácie. V prípade politickej strany nejde len o načúvanie názorov členov, ale aj širokej verejnosti. Platí to najmä v súčasnom období, keď politické strany rezignujú na rozširovanie svojej členskej základne a naopak smerujú k posilňovaniu straníckej centrály. Pokiaľ by organizácia mala ambíciu prezentovať názory všetkých svojich členov, stratila by na akcieschopnosti. Pri spájaní požiadaviek preto musí postupovať zodpovedne a pri vytváraní svojich programových východísk jasne formulovať svoje stanoviská. Zreteľne naformulované ciele sú zároveň nápomocné voličskej základni. Voličom pomáhajú zorientovať sa v širokom zozname politických strán uchádzajúcich sa vo voľbách o ich priazeň a zároveň umožňujú anticipovať správanie vybraného straníckeho subjektu v konkrétnych politických situáciách. Rezignácia na povolené uskutočnenie politických cieľov môže mať na spoločnosť a jej záujem o politiku negatívny dopad v podobe postupného prehlbovania občianskeho nezájmu a znechutenia z politiky (v nemeckej terminológii Politikverdrossenheit). Negatívny pohľad na politiku môže vzniknúť aj v prípade, ak sa v procese agregácie záujmov „realizujú predstavy len úzkeho vedenia politickej strany“ (Lenč, 2006, s. 13).

2.6 Politické rozhodovanie

V tejto fáze politického procesu sa z artikulovaných návrhov, problémov a požiadaviek stávajú štátne programy. Mládežnícke organizácie na rozdiel od politických

strán nedisponujú štátnou mocou. Do procesu rozhodovania a následne implementácie politiky sa zapájajú prostredníctvom svojich zástupcov v rozhodovacích funkciách (poslancov, ministrov, štátnych tajomníkov. V prípade politického rozhodovania ide o tú úroveň politiky, ktorá je v anglickom jazyku označovaná termínom „policy“. Slovenčina pomenúva politiku len jedným výrazom. Naopak anglický jazyk rozoznáva na označenie rozdielnych úrovni slova politika až tri výrazy: polity, politics a policy (Biedermann, 2006, s. 38 – 39; Pelinka, 2004).

Pojem „polity“ označuje štrukturálnu, formálnu a normatívnu dimenziu politiky. Rozumie sa ňou rámec, v rámci ktorého prebieha politické konanie. Tvorený je inštitúciami a normami. Normy existujú vo viacerých podobách: ústav, zákonov, nariadení, smerníc a iných typov predpisov. Tento rámec nie je nemenný, ale nemôže sa kedykoľvek a kýmkoľvek svojvoľne meniť. V prípade zásadných zmien prijatých bez všeobecného konsenzu nasleduje spravidla vypuklý konflikt. „Polity“ nie je tvorená výlučne formálnymi zásadami. Patria sem aj nepísané pravidlá sociálnych interakcií, ktoré sú dlhodobo všeobecne akceptované väčšinou spoločnosti. K nestabilite dochádza zväčša v prípadoch, pokiaľ nie je vytvorená postupným vývojom, ale náhlym prijatím. Šance na prežitie takejto „polity“ spravidla nie sú veľké (Našmacher, 2004, s. 3). Obdobie platnosti „polity“ sa predlžuje, pokiaľ rešpektuje tradičné hodnoty spoločnosti. Preto sa pri porovnaní politických systémov jednotlivých štátov od seba odlišuje. Napriek tomu sa v niektorých politických systémoch vytvorili písané inštitúcie, ktoré sú pre svoje demokraciu stabilizujúce vlastnosti akceptovateľné a dokonca pre iné krajiny slúžia ako vzor novej ústavnej tradície.

Druhý pojem, „politics“, označuje procesnú dimenziu politiky. V širšom význame ide o proces, ktorý možno nazvať aj umením vládnuť, resp. schopnosťou presadiť určité obsahy, ciele a záujmy. Z tohto pohľadu je na politiku nazerané ako na proces konfliktu, ale aj hľadanie konsenzu, ako boj o moc a vplyv, ako spor o podiel na moci medzi rôznymi skupinami a osobami. Na to, aby mohli byť realizované programové ciele, musí byť uskutočnených viacero aktivít. Najskôr je nevyhnutné získať moc, vládnuť a komunikovať s verejnosťou tak, aby ju strana v nasledujúcich voľbách obhájila. Zároveň musí byť vybraný vhodný politický personál. Rovnako je dôležité nájsť spoločnú dohodu s inými vládnuccimi skupinami.

Napokon poslednú a z hľadiska politických rozhodnutí najdôležitejšiu dimenziu politiky vyjadruje termín „policy“ označujúci obsahovú úroveň politiky. Tvorená je cieľmi i výsledkami politických aktérov (politikov, politických strán, záujmových združení) v podobe celého radu jednotlivých typov politik, napr. politiky kultúrnej, školskej, zdravotnej, sociálnej, rozpočtovej, hospodárskej, zahraničnej, integračnej, bezpečnostnej, migračnej a samozrejme aj politiky mládežníckej. „Policy“ môže mať podobu

nemateriálnych, ale aj materiálnych cieľov, niekedy sú obe úrovne spojené v jednom type politiky, napr. v sociálnej politike. Pojem „policy“ zároveň pripomína, že v politike stále ide aj o obsah, programy, hodnoty a záujmy a nielen boj o moc, hoci moc je základným predpokladom na realizáciu obsahovej úrovne politiky (Pelinka, 2004).

2.7 Implementácia politiky

Pokiaľ dôjde k dohode medzi politickými aktérmi, nasleduje transformácia politických rozhodnutí do praktickej roviny príslušnými inštitúciami – politicko-administratívnym aparátom. Aby sa politici vyhli negatívnej reakcii zo strany verejnosti, je potrebné overiť, či rozhodnutia sú v súlade s prijatými spoločenskými normami. Špeciálny význam tejto fázy politického procesu spočíva v tom, že politické a administratívne konanie nie je definitívne usmerniteľné zákonmi alebo programami, a preto môže byť aj v tejto etape zmenené alebo dokonca úplne zmarené. Podľa Janna a Wegricha má táto fáza nasledujúce elementy (Jann – Wegrich, 2003, s. 90).

- Konkretizácia programu (Ako a kým má byť program realizovaný? Ako možno zákon interpretovať?),
- Príprava zdrojov (Ako sú rozdeľované zdroje? Kto je kompetentný vykonávať program? Ktoré organizačné jednotky sú oboznámené s vykonávaním programu?),
- Rozhodovanie (Ako sa rozhoduje v jednotlivých prípadoch?).

2.8 Evaluácia politiky

V poslednej fáze politického procesu ide o zhodnotenie dôsledkov implementačného procesu. Môže mať internú alebo externú podobu. V prípade internej evaluácie uskutočňujú hodnotenie členovia organizácie, pri externej evaluácii sú aktérmi hodnotenia externí hodnotiaci. Hodnotenie môže prebiehať na úrovni a) vnútornej administratívnej, b) politickej, c) vedeckej (Blum – Schubert, 2008, s. 128). V prvom prípade sa objavujú medzi inými aj tieto otázky: Mohol byť program vykonávaný dodatočným personálom? Mohol byť dodržaný finančný plán alebo vznikli dodatočné náklady? Politická evaluácia zahŕňa iný typ otázok: Bol oslovený maximálny počet voličov? Spája cieľová skupina s politickými rozhodnutiami pozitívne asociácie? Napokon, cieľom vedeckej evaluácie je pochopiť účinky jednotlivých politík. Evuluáciou politiky sa končí politický proces. Na tejto úrovni sa určí, či bol úspešný, a tým môže byť ukončený, alebo sa konštatujú nedostatky. V prípade druhej alternatívy dochádza k fáze obsahových zmien nanovo prijatými opatreniami.

3. INŠTITUCIONALIZÁCIA STRANÍCKEHO SYSTÉMU

Stranícke systémy predstavujú elementárnu súčasť demokratického politického systému. Zahŕňajú jednotlivé politické strany, ich vlastnosti a vzťahy medzi nimi. Spravidla sa definujú podľa troch premenných. Podľa počtu relevantných strán a ich veľkosti, podľa ideologického odstupu medzi stranami a podľa stupňa inštitucionalizácie straníckeho systému (Sartori, 1976; Mainwaring, 1998). Posledne menované kritérium bude rozhodujúce pre hodnotenie vzťahu mládežníckych organizácií a ich partnerských straníckych subjektov. Slabé ukotvenie politických strán môže mať priamy dopad na existenciu partnerského mládežníckeho združenia. V prípade, ak je strana zastúpená v parlamente len jedno štvorročné funkčné obdobie, nemusí stihnúť vytvoriť dostatočne fungujúcu organizáciu mladých, alebo ak to predsa len stihne, môže s jej prípadne rýchlym zánikom ukončiť následne svoju činnosť aj mládežnícke združenie. Môže však dôjsť aj k opačnej situácii. Mládežnícke združenie zánik strany prežije a v nasledujúcich rokoch pristúpi k spolupráci s iným straníckym subjektom zastúpeným v parlamente.

Počet strán a ich veľkosť zohráva rozhodujúcu úlohu v teórii Jeana Blondela (Blondel, 1968). Blondel rozlišoval v demokratických podmienkach štyri typy straníckych systémov: bipartizmus, systém dvoch a pol strán, multipartizmus s dominantnou stranou (dominant party) a multipartizmus bez dominantnej strany. V Národnej rade Slovenskej republiky sedeli po voľbách 2006, ako aj po voľbách v roku 2010 zástupcovia šiestich politických subjektov, aj keď nie tých istých. Podľa Blondelovho konceptu môžeme slovenský stranícky systém priradiť k systému viacerých strán bez dominantnej strany. Pod termínom „dominantná strana“ rozumie Blondel subjekt, ktorý so ziskom minimálne 40 percent dlhodobovo víťazí vo voľbách. V Blondelovom ponímaní dominantná strana na Slovensku neexistuje. V parlamentných voľbách 1992, ako aj 1994 síce HZDS dosiahlo najlepší volebný výsledok (37,2, resp. 35 percent), ale už v rokoch 1998 a 2002 bola sila LS-HZDS a SDK, resp. SDKÚ vyrovnaná. V roku 2006 utrpelo LS-HZDS volebnú porážku, ale hranicu 30 percent atakovala ľavicová strana Smer-SD. Svoju pozíciu lídra me-

dzi stranami potvrdila víťazstvom vo voľbách 2010 s takmer 35 percentami. Smer-SD tak prebral pozíciu silnej, ale v zmysle Blondelovho konceptu nie dominantnej politickej strany. Navyše, význam strany podobne ako v prípade LS-HZDS oslabuje jej nedostatočný koaličný potenciál, keď napriek jednoznačnému víťazstvu v roku 2010 nebola schopná nájsť koaličného partnera na zostavenie vlády a musela prejsť do opozície. Aj po voľbách 2010 sa tak na Slovensku uplatnilo pravidlo, že premiérom novej vlády bol volebný líder (volebná líderka) v poradí druhého najsilnejšieho stranického subjektu.

Druhým kritériom klasifikácie stranických systémov je ideologická vzdialenosť medzi jednotlivými stranami. Vo volebnej perióde 2006 – 2010 bola lavica zastúpená relatívne veľkou stranou Smer-SD, pravicové spektrum tromi stranickými subjektmi – SDKÚ-DS, SMK a KDH. V nasledujúcom funkčnom období SMK aj LS-HZDS ostali pred bránami parlamentu. Pravicu doplnili nové subjekty: Most-Híd s ideou spájania maďarskej menšiny so slovenskou majoritou a k myšlienkam liberalizmu sa hlásiacou stranou Sloboda a Solidarita. Giovanni Sartori definuje stranický systém s piatimi až šiestimi stranami ako umiernený pluralizmus (Sartori, 1976). V takomto systéme neexistujú antisystémové strany, politika strán nie je zatažená populizmom, panuje široký konsenzus na demokratických pravidlách hry a pravidelne dochádza k výmene politických strán vo vláde, obyčajne medzi lavicovými a pravicovými stranami. Napriek absencii antisystémového subjektu v slovenskom parlamente získavajú politické strany svojich voličov často aktívnym používaním nacionalistického a populistického slovníka. Hoci je miera populizmu vysoká, väčšina slovenských strán akceptuje základné pravidlá demokracie. Výnimkou je do určitej miery Slovenská národná strana, ktorej predseda Ján Slota verbálne atakoval príslušníkov maďarskej a rómskej menšiny výrokmi na hranici zákona. Podľa ideologického odstupu medzi stranami a vzájomnej schopnosti kooperovať tak súčasný slovenský stranický systém možno zaradiť na hranicu medzi umierneným a polarizovaným pluralizmom.

Tretím kritériom klasifikácie stranického systému je miera inštitucionalizácie. Samuel Huntington definuje tento pojem ako „process by which organization and procedures acquire value and stability“ (Huntington, 1968). Mainwaring analyzuje inštitucionalizáciu stranického systému podľa štyroch kritérií, pričom rozlišuje dva ideálne typy: slabo a dobre inštitucionalizovaný stranický systém (tabuľka 3). Inštitucionalizáciou definuje proces, pri ktorom „practice and organization becomes well established and widely known, if not universally accepted“ (Mainwaring, 1998, s. 69). V dobre inštitucionalizovanom stranickom systéme majú aktéri politiky jasné predstavy o konaní, očakávaníach a zámeroch svojich konkurentov.

Systém sa vyznačuje vysokou mierou stability. Výmena aktérov je silne limitovaná alebo takmer vylúčená. Mainwaring zároveň prízvukuje nezávislosť miery inštitucionalizácie od kvality demokracie. To znamená, že aj v dlhodobom etablovaných demokraciách môže stranický systém vykazovať znaky nestability a slabého ukotvenia v spoločnosti bez prípadného oslabovania demokratických princípov.

Tabuľka 3: Charakteristika dobre a slabo inštitucionalizovaného stranického systému

	Dobre inštitucionalizovaný systém	Slabo inštitucionalizovaný systém
Stabilita v pravidlách vo vnútri stranického systému	Veľmi stabilná. Relevantné strany existujú dlho. Nedochádza často k volatilitě.	Volatilita je bežný jav. Niektoré strany zažívajú rýchly úspech, kým niektoré rýchly zánik.
Ukotvenie strán v spoločnosti	Strany sú v spoločnosti hlboko zakorenené. Väčšina občanov volia strany dlhodobu pravidelne a volia ich kvôli programu.	Strany sú nedostatočne zakorenené v spoločnosti. Len malá skupina občanov volí pravidelne tú istú stranu. Voliči sa rozhodujú na základe kandidátov, nie programu.
Legitimita volieb a strán	Strany sa tešia vysokej miere legitimity. Sú vnímané ako nevyhnutné demokratické inštitúcie.	Veľa ľudí pochybuje o legitimitě strán a volieb. Veľa ľudí verí, že politické strany nie sú dôležité pre demokraciu.
Organizácia strany	Strany disponujú dostatočnými materiálnymi a ľudskými zdrojmi. Vnútrostranícke procesy sú stabilne inštitucionalizované, strany nie sú v tieni svojich vodcov.	Strany disponujú nedostatočnými zdrojmi. Strany sú produktmi svojich lídrov. Vnútrostranícke procesy nie sú dobre inštitucionalizované.

Zdroj: Mainwaring, S., 1998.

Medzi dobre a slabo inštitucionalizovanými politickými stranami rozlišoval aj Angelo Panebianco. Jednotlivé stupne inštitucionalizácie definoval podľa piatich indikátorov (Panebianco, 1988, s. 58 – 59):

1. Stupeň rozvoja centrálnej extra-parlamentnej organizácie. Vysoko inštitucionalizovaná strana disponuje vyvinutou centrálnou byrokraciou a silným národným aparátom. Naopak v slabo inštitucionalizovanej strane je centrálna byrokracia slabo rozvinutá, periférne združenia sú relatívne nezávislé od centra.
2. Stupeň homogenity organizačných štruktúr na rovnakej hierarchickej úrovni. Vo vysoko inštitucionalizovaných organizáciách majú napr.

miestne zložky strany tendenciu byť organizované rovnakým spôsobom na celom území štátu. V slabo inštitucionalizovaných môžu byť pomerne rôznorodé.

3. Spôsob financovania strany. Dobre inštitucionalizované organizácie majú k dispozícii systém prijatých financií založený na pravidelných príspevkoch. Tieto príspevky nepochádzajú z jedného zdroja. Menej inštitucionalizované strany sú charakteristické nepravidelným tokom finančných prostriedkov z menej diverzifikovaných finančných zdrojov. Pravidelnosť vo finančných príjmoch je nevyhnutná na zachovanie funkčnosti a súdržnosti byrokratickej štruktúry.
4. Vzťahy s externými programovo príbuznými organizáciami. Vysoko inštitucionalizovaná strana disponuje dobrými vzťahmi s inými programovo príbuznými organizáciami, napr. odbormi alebo mimovládnyimi združeniami. Naopak, v slabo inštitucionalizovaných stranách neexistujú vzťahy s externými inštitúciami, alebo sú len slabo vyvinuté, nie sú životne dôležité, alebo strana je sama osebe závislá od externých organizácií.
5. Stupeň zhody medzi formálnymi vnútrostraníckymi normami a skutočnou mocenskou štruktúrou. Väčšia miera zhody je typická pre dobre inštitucionalizované politické strany. To ale neznamená, že stanovby úplne vystihujú realitu. Dôležité však je, že autorita aktérov je oficiálne uznaná, a nie to, že hrajú dôležitú úlohu mimo organizácie. Aktéri (ľudia, skupiny alebo združenia) spoza formálnych hraníc strany nemôžu zohrávať vedúcu úlohu vo vnútri organizácie. V slabo inštitucionalizovaných stranách tieto hranice nie sú definované jasne, takže aktéri z mimostraníckeho prostredia môžu ľahšie prenikáť do vnútra strany (Panbianco, 1988).

O niečo komplexnejšie než Mainwaring prinášajú pohľad na inštitucionalizáciu politických strán Basedau, Stroh a Erdmann. Autori dopĺňajú diskusiu o indikátory, prostredníctvom ktorých vyjadrujú mieru inštitucionalizácie (pozri tabuľka 4). Dobre inštitucionalizované politické strany sa musia vyznačovať a) vysokou mierou spoločenského ukotvenia, b) samostatnou straníckou organizáciou, c) vysokou úrovňou organizácie a d) koherenciou a jednotnosťou (Basedau – Stroh – Erdmann, 2006, s. 30).

Tabuľka 4: Dimenzie a indikátory inštitucionalizácie politických strán

Dimenzia	Vysvetlenie	Indikátory
Ukotvenie v spoločnosti	Strana má stabilné korene v spoločnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Vek strany • Stabilita volebnej podpory • Pridaná hodnota občanmi • Kontakty s inými typmi organizácií
Autonómia	Napriek ukotveniu v spoločnosti hrá úlohu nezávisle na svojich vodcoch a jednotlivých spoločenských skupinách	<ul style="list-style-type: none"> • Frekvencia výmen stranického vedenia • Stabilita volebnej podpory po výmene vedenia • Nezávislosť strany v rozhodovaní
Organizačná úroveň	Strana disponuje diferencovaným byrokratickým aparátom, siahajúcim až na lokálne úrovne	<ul style="list-style-type: none"> • Veľkosť členskej základne • Frekvencia stranických schôdzí • Materiálne vybavenie • Organizácia mimo hlavného mesta
Koherencia	Napriek organizačnej diferenciácii, strana vystupuje ako celok, v určitej miere ale pripúšťa vychýlenia	<ul style="list-style-type: none"> • Koherencia frakcie/parlam. klubu • Pripustenie vnútrostranických odchýlok • Vzťahy medzi vnútrostranickými skupinami

Zdroj: Mainwaring, S., 1998.

Slabo inštitucionalizované stranické systémy, resp. politické strany sa objavujú aj v dlhodobo etablovaných demokraciách. Erdmann, Köllner a Betz konštatujú štyri tendencie súčasných strán v krajinách západnej Európy (Erdmann – Köllner – Betz, 2004, s. 7):

1. menšia členská základňa (strany postupom strácajú členov),
2. slabšie ideologické zameranie (ideológie a programy zohrávajú čoraz viac vedľajšiu úlohu, rozdiely medzi stranami sa postupne strácajú),
3. spoločensky sú menej ukotvené (nie sú tak napojené na určité socioekonomické segmenty),
4. slabne identifikácia voličov s vybranou stranickou formáciou (dôsledok je vo vyššej volatilitite).

V prípade východoeurópskych demokracií autori pridávajú ešte

5. slabú formálnu organizačnú štruktúru.

3.1 Ukotvenie v spoločnosti

Po dvadsiatich rokoch od systémovej zmeny nemožno považovať slovenský stranícky systém podľa vyššie predstavených kritérií za dobre inštitucionalizovaný. Prvým skúmaným indikátorom inštitucionalizácie je vek politických strán. Najstaršími subjektmi zastúpenými v Národnej rade Slovenskej republiky je Kresťansko-demokratické hnutie a Slovenská národná strana. Pri interpretácii formovania „povovembrevej“ SNS vzniká často mylný názor o priamej nadväznosti modernej SNS na historickú SNS. Tento omyl, žiaľ, neprezentujú len členovia strany, ale aj časť odbornej verejnosti. Pritom historická SNS bola v tridsiatych rokoch 20. storočia subjektom s podporou prevažne evanjelického obyvateľstva a v úplne iných regiónoch, než má súčasná SNS. Neexistuje žiadna duchovná tradícia volebných bášt ani personálne prepojenie vedenia oboch strán (Puskasová, 2009). Navyše, SNS počas vlády komunistickej stany neexistovala ani v ilegality, ani v emigrácii.

KDH, ako aj súčasná SNS vznikli v roku 1990. Nasleduje Ľudová strana – Hnutie za demokratické Slovensko (1991), ktorá v roku 2010 neprekročila päťpercentné kvórum potrebné na vstup do parlamentu. Hoci vznikla už v roku 1991, počas celého 19-ročného pôsobenia v Národnej rade SR mala len jediného predsedu. S časovým odstupom svojho vzniku nasleduje Strana maďarskej koalície (1998) s podobným osudom ako LS-HZDS po voľbách 2010. Štvrtou najstaršou parlamentnou stranou je Smer – Sociálna demokracia (1999), nasleduje Slovenská demokratická a kresťanská únia – Demokratická strana (2000). Tento stav platí pre volebné obdobie so začiatkom v roku 2010. Okrem týchto strán v minulých volebných periódach sedeli v Národnej rade SR zástupcovia ďalších strán, ktorých obdobie pôsobenia v NR SR neprekročilo dve alebo dokonca len jedno funkčné obdobie (ZRS, ANO, SOP).

V minulosti boli pre politické strany charakteristické štiepenia a neustály kolo-beh ich vzniku a zániku. Vo voľbách 2006 prekročilo päťpercentnú hranicu vstupu do parlamentu šesť straníckych subjektov, ale počas nej došlo v SMK k štiepeniu s následným odchodom dlhoročného predsedu Bélu Bugára. Bugár neskôr založil vlastnú stranícku formáciu pod názvom Most-Híd. Štiepenie SMK malo dopad na existenciu oboch strán po voľbách 2010. SMK ostalo pred bránami parlamentu, zatiaľ čo Most-Híd, aj vďaka preferenčnému hlasovaniu v prospech kandidátov Občianskej konzervatívnej strany (OKS) a úspešnému osloveniu voličov slovenskej národnosti, dosiahol viac než osem percent hlasov a po vytvorení vlády získal aj tri ministerské kreslá. SDKÚ-DS prešla vo volebnej perióde 2006 – 2010 vnútrostraníckymi turbulenciami s následným hromadným vylúčením svojich členov. Napriek odchodu nepopulárneho predsedu Mikuláša Dzurindu z volebnej kandidátky pre

nejasnosti spojené s financovaním strany a zvoleniu populárnej Ivety Radičovej na post volebnej líderky dosiahla strana v reálnych číslach menej hlasov než vo voľbách 2006. LS-HZDS, ešte pred 12 rokmi najsilnejší stranícky subjekt, existuje dnes ako mimoparlamentná strana. Strana stratila na popularite nielen v dôsledku pozvoľného poklesu popularity svojho predsedu Vladimíra Mečiara, ale aj kvôli postupnému odchodu výrazných osobností strany (Milan Kňažko, Jozef Moravčík, Vojtech Tkáč, Tibor Mikuš, Milan Urbáni, Zdenka Kramplová a ďalší). V nasledujúcich voľbách odchádzajúce osobnosti kandidovali spravidla ako členovia iných politických strán a tým postupne preberali hlasy materskému subjektu. Napokon, okrem strany Most-Híd sa ako úplný nováčik do parlamentu dostala strana Sloboda a Solidarita (SaS).

Ďalším indikátorom inštitucionalizácie straníckych formácií je legitimita politických strán a volieb. Za ostatné roky možno pozorovať mierne zlepšenie dôvery občanov Slovenskej republiky voči národným politickým stranám. Podľa výskumov verejnej mienky Eurobarometer 64 z jesene 2005 dôverovalo straníckym subjektom len sedem percent respondentov, kým európsky priemer dosahoval úroveň 17 percent. Naopak, nedôveru vyslovilo na Slovensku 88 percent opýtaných, kým priemer EÚ-25 bol 76 percent. Podobne vyzerala situácia o pol roka neskôr. Podľa prieskumu Eurobarometer 65 (uskutočnený na jar 2006) patrilo Slovensko k trom krajinám (pred Litvou a Poľskom) s najnižšou dôverou občanov k politickým stranám. Nízka dôvera sa v roku 2006 odrazila na najnižšej voličskej účasti v histórii parlamentných volieb. V priebehu vlády Roberta Fica došlo k nárastu dôvery, resp. poklesu nedôvery. Tento stav sa dá odvodiť od vyššej miery dôvery obyvateľstva voči vládnucej strane Smer-SD. Podľa Eurobarometra 72 z jesene 2009 dôverovalo politickým stranám už 18 percent obyvateľov pri 16-percentnom priemere EU-27, resp. nedôverovalo 78 percent pri 79-percentom priemere EU-27. V súčasnosti slovenský stranícky systém nevykazuje výrazné odchýlky od priemeru členských štátov Európskej únie. Napriek tomuto konštatovaniu, politické strany sa v celej Európskej únii v porovnaní s orgánmi štátnej správy alebo s európskymi inštitúciami tešia výrazne nižšej dôvere.

3.2 Organizácia strany

Ďalším indikátorom inštitucionalizácie straníckych systémov je organizácia politických strán. V dobre inštitucionalizovanom systéme disponujú strany dostatočným materiálnym a personálnym vybavením. Stranícky líder, hoci je pre stranu veľmi dôležitý, nezatieňuje stranu, t. j. strana nie je podriadená jeho vôli. Hoci strany disponujú dostatočnými finančnými zdrojmi, inak vyzerá situácia v prípade

personálnych zdrojov. Počet členov slovenských politických strán je relatívne nízky. Tento trend zodpovedá obdobnému vývoju v celej Európe. Problémom niektorých parlamentných politických strán je, že na čelo kandidátky nominujú prevažne obyvatelov hlavného mesta. V parlamentných voľbách 2010 patrila Sloboda a Solidarita k prototypom centralizovanej strany. Prvých osem miest na kandidátnej listine obsadili obyvatelia Bratislavy, nasledoval kandidát z blízkej Stupavy, desiate a jedenáste miesto patrilo kandidátom z Považskej Bystrice. Nasledovali opäť dvaja Bratislavčania, štrnásť miesto bolo obsadené kandidátkou z trnavského okresu a prvú pätnástku uzatváral kandidát zo Svätého Jura, obce susediacej s hlavným mestom. Až na šestnástom mieste bol nominovaný obyvateľ východného Slovenska. Voliči SaS neprijali štruktúru kandidátky a preferenčnými hlasmi zmenili postavenie kandidátov. Do parlamentu posunuli aj pôvodne posledných štyroch na predvolebnej kandidátke zo združenia „Obyčajní ľudia“. Ešte pred schválením programového vyhlásenia Radičovej vlády sa ukázalo, že „Obyčajní ľudia“ budú patriť k slabým prvkom stability poslaneckého klubu SaS. Nemožno vylúčiť, že títo poslanci budú mať v budúcnosti záujem založiť vlastnú politickú stranu.

Podľa Mainwaringa je stranický systém dobre inštitucionalizovaný, ak stranícki lídri nezatieňujú vlastnú stranu (Mainwaring, 1998, s. 68). Stranický systém na Slovensku sa vyznačuje výrazným vplyvom personalizácie, teda presunom pozornosti od programu a ideológie strany na hlavného kandidáta, resp. kandidátov (Štefančík, 2007). Či a v akom rozsahu k personalizácii dochádza, závisí podľa Franka Brettschneidera od inštitucionálnych, situačných a individuálnych faktorov (Brettschneider, 2002, s. 207). K inštitucionálnym aspektom radí v prvom rade formu vlády. V prezidentských systémoch je personalizácia prítomná vo väčšej miere než v parlamentných demokraciách. K situačným aspektom radí okrem nosných tém voľieb aj personálnu ponuku politických strán. Voliči volia podľa kandidátov, ak medzi stranami nie sú príliš veľké programové rozdiely, alebo naopak, voliči neuprednostňujú strany, ak sú medzi kandidátmi z rôznych stranických formácií mimoriadne veľké rozdiely. Nakoniec, k individuálnym faktorom personalizovaného voličského správania (Candidate-Voting) zaraďuje Brettschneider existenciu, resp. neexistenciu dlhodobej identifikácie voličov s niektorou politickou stranou. K uprednostneniu kandidátov dochádza, ak medzi voličom a stranou neexistuje žiadne pevné a dlhodobé prepojenie (Brettschneider, 2002, s. 207).

Volebný úspech závisí do značnej miery od popularity a mediálnej prezentácie stranických lídrov než od programových priorít a práce nižších organizačných zložiek strany. Väčšina slovenských parlamentných politických strán disponuje malým počtom ľudských zdrojov, resp. nízkou členskou základňou. V niektorých stranách

sa stalo pravidlom nehľadať kandidátov do regionálnych a komunálnych volieb výlučne vo vlastných radoch, ale dosadzovať vyššie miesta na kandidátkach skokanmi, nielen z radov ekonómov alebo právnikov, ale aj populárnych osobností z televíznej obrazovky (hercov, športovcov, spevákov, atď.) s cieľom dosiahnuť lepší volebný výsledok. Napríklad vo voľbách do Európskeho parlamentu 2004 nominovala SDKÚ za volebného lídra bývalého populárneho hokejistu, hoci nebol jej členom. Na kandidátnej listine SDKÚ-DS bol do parlamentných volieb 2006 nasadený ako číslo „11“ futbalový rozhodca L. Michel. Voľby sa konali počas prebiehajúcich majstrovstiev sveta vo futbale, na ktorých uvedený kandidát rozhodoval niekoľko zápasov. V priebehu volebného obdobia sa Michel zaradil k najväčším absentérom na hlasovaniach Národnej rady SR, neskôr po kritike pre svoju nízku, resp. takmer žiadnu činnosť v parlamente zo strany vystúpil. V parlamente však navzdory absenciám zotrval až do skončenia volebnej periódy. Napriek negatívnej skúsenosti s niektorými novoobjavenými „tvármi“ predsedníctvo SDKÚ-DS predstavilo ako nových kandidátov do parlamentných volieb 2010 až troch skokanov (Jurzyca, Dubovcovú, Beblavého). Z troch skokanov nominovaných predsedníctvom strany sa vo vnútrostraníckych primárnych voľbách, v ktorých rozhodovala celá členská základňa, presadil len Jurzyca. Bývalá sudkyňa Dubovcová sa po voľbách dostala na 18. miesto, bývalý štátny tajomník ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Beblavý až na 24. miesto. Vo voľbách 2010 sa všetci traja presadili a získali mandát poslancu Národnej rady SR.

K personalizácii politiky neprispievajú len politické strany formou na kandidátov orientovanej volebnej kampane. Významným prostriedkom postupného presunu pozornosti z programovej úrovne na úroveň politických elít sú médiá. V Európe táto úroveň personalizácie nabrala na intenzite vznikom súkromných televíznych spoločností, ktoré sa od verejnoprávnych televízií líšia o. i. aj charakterom spravodajstva. Aj za cenu zníženej kvality, avšak pri zvýšenej sledovanosti podávajú informácie stručne a rýchlo, bez snahy o podrobnejšie vysvetlenie prezentovanej témy. Informovanie o prijatých zákonoch, podpísaných zmluvách alebo o schôdzach parlamentu sledovanosť politického spravodajstva nezvyšuje. Médiá sa preto snažia urobiť udalosť už zo samotného kandidáta. Na vytvorení zaujímavej vizuálnej správy sa predsa hodia viac osobnosti než program alebo ideológia (Falter – Römmele, 2002, s. 51). Médiá pravidelne informujú o stretnutiach vysokých štátnych funkcionárov, o návštevách vzájomných hláv štátu, o prijatiach politikov u predstaviteľov iných krajín, ale obsah rokovania či jeho výsledky alebo dosah na vývoj vnútornej či zahraničnej politiky, poprípade dopad na občanov zvyknú reportéri televízneho spravodajstva v tom lepšom prípade zhrnúť do niekoľkých viet.

3.3 Stabilita voličskej podpory

Symptomatickou črtou slovenského politického systému je vysoká miera volatility, ktorá je podľa Mainwaringa dôležitým atribútom slabo inštitucionalizovaného stranického systému. Predpokladom merania inštitucionalizácie v stranickom systéme je výskum verejnej mienky uskutočnený v deň volieb (exit poll). Keďže podobné prieskumy voličského správania nie sú už niekoľko rokov uskutočňované žiadnou štátnou inštitúciou (a súkromné agentúry si svoje dáta strážia), sú tieto údaje len odhadované podľa preferencií politických strán meraných priebežne počas volebných období. Napriek absencii dostupných údajov z exaktného výskumu je možné voličskú fluktuáciu odhadnúť z výsledkov parlamentných volieb a ich vzájomného porovnania. Z neho vyplýva, že voličská fluktuácia, resp. odchod voličov jednej strany k druhej je pretrvávajúcim znakom slovenského stranického systému. Niektoré strany v predchádzajúcich volebných obdobiach zažili rýchly úspech (SaS) a následný pád (ZRS, ANO, SOP) a naopak, v etablovaných stranách dochádza k odchodu významných osobností, ktoré následne zakladajú nové stranické formácie (LS-HZDS, SDL, SDKÚ-DS, SMK) a vo voľbách preberajú voličov pôvodných materských subjektov.

Voľby do Národnej rady Slovenskej republiky 2010 ukázali, že vysoká miera volatility pretrváva. Podobne ako v predchádzajúcich parlamentných voľbách aj v roku 2010 získal vysokú podporu voličov úplne nový subjekt – Sloboda a Solidarita. Vďaka viac ako dvanástim percentám hlasov získal v parlamente 22 mandátov (vrátane predsedu snemovne) a po vytvorení vlády štyri ministerské kreslá. Strana umiestnila na volebnú kandidátku úplných politických začiatníkov bez predchádzajúcej skúsenosti z vykonávania vysokej verejnej funkcie (poslaneckého mandátu, ministerského kresla alebo kresla štátneho tajomníka). Čiastočne novým subjektom v parlamente bola vo voľbách 2010 aj strana Most-Híd. Formácia získala najmä bývalých voličov Strany maďarskej koalície, ale vďaka štyrom kandidátom aj pôvodných voličov Občianskej konzervatívnej strany. Najúspešnejší z nich, predseda OKS Peter Zajac, získal 16 909 preferenčných hlasov. Do parlamentu sa dostali aj ďalší traja členovia OKS (Šebej, Dostál, Osuský), hoci boli pôvodne umiestnení na nezvoliteľných miestach. Dôsledkom vysokej miery voličskej fluktuácie bolo nezdolanie volebného kvóra stranami LS-HZDS a SMK. Straty voličov zaznamenala SNS, naopak strana Smer-SD sa posilnila. Percentuálne stabilným ostalo Kresťansko-demokratické hnutie, ktorého podpora sa dlhodobo pohybuje na úrovni cca ôsmich percent.

Tabuľka 5: Výsledky parlamentných volieb od roku 1990 (v percentách)

	Vol'by 1990	Vol'by 1992	Vol'by 1994	Vol'by 1998	Vol'by 2002	Vol'by 2006	Vol'by 2010						
VPN	29,3	HZDS	37,3	HZDS-RSS	35,0	HZDS	27,0	HZDS	19,5	Smer-SD	29,1	Smer-SD	34,8
KDH	19,2	SDL	14,7	SV	10,4	SDK	26,3	SDKÚ	15,1	SDKÚ-DS	18,4	SDKÚ-DS	15,4
SNS	13,9	KDH	8,9	MK	10,2	SDL	14,7	Smer	13,5	SNS	11,7	SaS	12,1
KSS*	13,3	SNS	7,9	KDH	10,1	SMK	9,1	SMK	11,2	SMK	11,7	KDH	8,5
Spol./MKDH	8,7	Spol./MKDH	7,4	DU	8,6	SNS	9,1	KDH	8,3	LS-HZDS	8,8	Most-Híd	8,1
DS	4,4	ODÚ	4,0	ZRS	7,3	SOP	8,0	ANO	8,0	KDH	8,3	SNS	5,1
SZ	3,5	SDSS	4,0	SNS	5,4	KSS	2,8	KSS	6,3	KSS	3,9	LS-HZDS	4,3
SZV	2,5	DS-ODS	3,3	DS	3,4	PSNS	3,7	SF	3,7	SF	3,5	SMK	4,3
		SKDH	3,1	KSS **	2,7	HZD	3,3					SDL ***	2,4
		MOS	2,3	KSÚ ***	2,1	SNS	3,3						
		SZS	2,1										

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky

Poznámky:

*KSS neskor Strana demokratickej ľavice (SDL)

**KSS – novo založená Komunisticá strana Slovenska, ktorá vznikla v roku 1992

SV – Spoločná voľba (vrátane SDL)

KSÚ – radikálne krídlo bývalých členov KDH, neskor SKDH, vo voľbách už pod názvom KSÚ

*** SDL – nejde o pokračovateľku SDL, ale o novo založený subjekt s novými členmi

3.4 Výmena stranického vedenia

Zaujímavým indikátorom pri výskume stability politických strán na Slovensku je frekvencia výmeny stranického vedenia. Z dvoch najstarších parlamentných strán KDH a SNS vykazujú stabilitu len kresťanskí demokrati. Vo svojej viac ako dvadsaťročnej histórii došlo k výmene predsedu dvakrát, pričom ani jedna zmena predsedníckeho postu nemala výrazný vplyv na stranické preferencie, resp. úspech vo voľbách. Inak vyzerá história výmen v prípade Slovenskej národnej strany. Ján Slota je v poradí piatym predsedom tohto subjektu. K výrazným turbulenciám, dokonca až triešteniu strany do štyroch stranických formácií, došlo po zvolení Anny Belousovej za predsedníčku strany po roku 1999. Postupné štiepenie strany viedlo rovnako k triešteniu voličských hlasov, čoho dôsledkom bolo neprekročenie päťpercentného kvóra v prípade ani jedného nástupníckeho subjektu (SNS, PSNS) vo voľbách 2002. Ostatné parlamentné strany zatiaľ svojho predsedu nezmenili. Pred voľbami 2010 došlo v SDKÚ-DS k odstúpeniu Mikuláša Dzurindu z postu volebného lídra. Strana v minulosti zažila turbulentné obdobie po sneme, na ktorom okrem Mikuláša Dzurindu za predsedu strany kandidoval aj Ivan Šimko. Po nezvolení Šimka za predsedu dochádzalo v straníckej organizácii k jeho postupnej marginalizácii. Po nezhodách s predsedom strany v otázke odvolania predsedu Národného bezpečnostného úradu nakoniec zo strany odišiel a založil nový subjekt. Odchod neúspešných kandidátov na stranícke funkcie je v prípade Slovenska pomerne častým fenoménom. Napr. v roku 2008 odišiel z LS-HZDS po neúspešnej kandidatúre na post predsedu Tibor Mikuš. K turbulenciám vo vnútri strany došlo aj po zmene predsedu v Strane maďarskej koalície. Po zvolení Pála Csákyho v marci 2007 bývalý predseda strany Béla Bugár postupne nachádzal menej spoločných prienikov v politike strany a v lete 2009 založil novú stranu. Z uvedeného vyplýva, že stabilitu strany neohrozuje len výmena na poste predsedu, ale citlivým faktorom je už samotné hlasovanie o novom predsedovi, pokiaľ sa o tento post uchádzajú viacerí kandidáti.

3.5 Koherencia

Nízka miera vnútrostraníckej súdržnosti je symptomatickou črtou slovenského stranického systému. Rozpory vznikajú buď ako výsledok ideových konfliktov alebo názorových stretov medzi vplyvnými členmi strany, resp. ich kombináciou. V niektorých prípadoch viedli k rozkolom politických strán. Jeden z príkladov pôvodne dvoch ideových stretov vo vnútri strany predstavovala SDKÚ-DS. Strana vznikla ako spojenie liberálnych a kresťansko-demokratických myšlienok. Prvé

stanovy dokonca predpokladali vznik liberálneho klubu v rámci organizačnej štruktúry strany. Tento zámer sa nikdy nepodarilo realizovať. Nedodržanie dohody tak mohlo vzbudiť nedôveru u bývalých členov liberálnej Demokratickej únie a narušiť názorovú celistvosť.

K rozkolom dochádza častejšie na základe vzájomného konkurenčného boja medzi vyššie postavenými straníkmi. Vo vnútri organizácie sa tak vytvárajú neformálne krídla, ktoré v minulosti viedli k vytvoreniu nových straníckych formácií. Odchody držiteľov verejnej funkcie zo strany majú dopad aj na politickú kariéru mládežníckych lídrov. Príkladom je Michal Ambrovič, asistent bývalého člena Národnej rady SR Ivana Šimka, ktorý po odchode poslanca z SDKÚ-DS rezignoval na funkciu predsedu mládežníckej organizácie partnerského subjektu, a tým prakticky ukončil (prerušil) svoju politickú kariéru.⁷

Z predstavenej analýzy vyplýva slabá miera inštitucionalizácie slovenského straníckeho systému. K najstarším politickým stranám patrí len KDH a SNS. Ostatné relevantné politické strany zastúpené v súčasnom parlamente nemajú priamu spojitosť so stranami, ktoré vznikli tesne po systémovej zmene na prelome rokov 1989 – 1990. K negatívam slovenského straníckeho systému patrí slabé ukotvenie strán v spoločnosti, permanentný vznik nových politických strán a zánik pôvodne relevantných, nízky počet členov, vysoká miera voličskej fluktuácie, rovnako vysoká miera populizmu politických lídrov, naopak k pozitívam možno zaradiť dostatočné finančné zdroje a vybudovanú vertikálnu organizačnú štruktúru. Silnou stránkou súčasného slovenského straníckeho systému je absencia autoritárskych typov politikov, ktorých pôsobenie v štátnych funkciách by ohrozovalo stabilitu demokracie.

Načrtnutý stav inštitucionalizácie straníckeho systému na Slovensku navodzuje otázku, ako v takýchto podmienkach pôsobia mládežnícke organizácie. Aký vplyv má slabé ukotvenie politických strán v spoločnosti na stabilitu tohto typu združenia?

⁷ V čase vydania tejto publikácie pracoval ako novinár.

4. POLITICKÉ MLÁDEŽNÍCKE ORGANIZÁCIE NA SLOVENSKU

Politické združovanie mladých ľudí má v podmienkach Slovenska dlhodobú tradíciu. Korene siahajú ku každému historickému obdobiu slovenských, resp. československých dejín, vrátane totalitných režimov. Hnedého aj červeného. Existencia jednej totalitnej strane naklonenej mládežníckej organizácie zároveň znamenal zákaz tých ďalších. Medzi rokmi 1939 a 1945 boli deti a mládež organizovaní v Hlinkovej mládeži. V prípade vlády komunistickej strany predstavuje začiatok formovania politického združovania mladých ľudí rok 1949, keď spojením a zároveň zákazom dovtedy existujúcich mládežníckych organizácií vznikol Československý zväz mládeže (ČSM). ČSM plnila všetky funkcie predĺženej ruky komunistickej strany. Ideologicky pôsobila na mládež, presadzovala politiku komunistov a vychovávala nových lídrov. V stanovách z roku 1958 sa prihlásila k úlohe „*vychovávať mládež v duchu marxizmu-leninizmu, vštepovať jej morálne rysy komunistického človeka, iniciatívne organizovať jej účasť pri uskutočňovaní politiky strany, rozvíjať jej pracovné úsilie pri budovaní socialistickej vlasti, vychovávať generáciu všestranne vyspelých ľudí, budovateľov socializmu a komunizmu*“ (Stanovy ČSM, 1958). ČSM mala okrem politického aj ekonomický rozmer. Mládežníci boli nasadzovaní ako lacná pracovná sila na plnenie päťročných hospodárskych plánov KSČ. V období Pražskej jari podporovali mládežníci politiku nového reformného vedenia komunistickej strany na čele s Alexandrom Dubčekom. Dôsledok uvoľnenia režimu začiatkom roku 1968 sa odrazil o. i. aj v obnovení činnosti niektorých pôvodne zakázaných organizácií a napokon v následnom rozpade ČSM. Po obsadení Československa vojskami Varšavskej zmluvy bola činnosť organizácie ako súčasť normalizačného procesu obnovená pod novým názvom: Socialistický zväz mládeže (SZM) (Marjánko) združujúci mladých ľudí vo veku 15 – 30 rokov. Činnosťou nadviazal na svoju predchodkyňu ČSM. Vybraní členovia boli pripravovaní na vedúce funkcie v Komunistickej strane Československa, v Štátnej tajnej bezpečnosti, ako aj vo vedení štátnych podnikov. Režim si takto zabezpečoval kontrolu nad mladou generáciou a už v zárodku eliminoval opozičné iniciatívy. „Deformovanie mládežníckej vrstvy občianskej spoločnosti v období totality sa uskutočňovalo nie-

len tým, že sa nepripúšťala odlišná svetonázorová a politická orientácia mládeže, že sa potláčali jej netradičné kultúrne prejavy, ale aj tým, že sa vo veľkom rozsahu preniesli funkcie štátu na mládežnícku organizáciu. Všetko zahrňujúca inštitucionálna starostlivosť umožňovala aj všetko zahrňujúcu kontrolu a dohľad“ (Macháček, 2002, s. 147).

Po systémovej zmene v roku 1989 bola SZM zrušená. Napriek zániku história združenia pokračovala ďalej v kontexte pochybných praktík prechodu jej bývalého majetku do súkromných rúk. Majetok spravovaný bývalým združením (prevažne rekreačné zariadenia vo vychytených strediskách cestovného ruchu a budovy s kancelárskymi priestormi na lukratívnych miestach) najskôr prešiel do rúk Fondu detí a mládeže, odtiaľ za pomerne nevýhodných podmienok pre Fond bol väčšinou dlhodobo prenajatý (dokonca aj na 30 rokov), v niektorých prípadoch aj do rúk osôb s podozrením z kriminálnej činnosti (Beer, 2007). Po nástupe prvej Dzurindovej vlády iniciovali o. i. aj zástupcovia mládežníckych organizácií zmeny dovtedy platných predpisov. Aj keď ústavný súd konštatoval protiústavnosť prijatej novely zákona o Fonde detí a mládeže z roku 2000, mládežníci sa s niektorými nájomníkmi nehnuteľností napokon dohodli na výhodnejších podmienkach pre Fond. V roku 2001 Rada mládeže Slovenska (RSM), Študentská rada vysokých škôl a ministerstvo školstva založili nadáciu Intenda ako nástupnícku organizáciu mládežníckeho fondu. V súčasnosti spravuje niekoľko nehnuteľností (Beer, 2007).

Politické mládežnícke organizácie, tak ako ich poznáme dnes, sa na Slovensku formovali postupne s vývojom súťaživého stranického systému. Prvé vznikli začiatkom deväťdesiatych rokov so vznikom ponovembrových politických strán. Ďalšie sa pridávali súčasne so zakladaním nových stranických subjektov. Niektoré pretrvali dodnes, iné ukončili činnosť po zániku partnerskej politickej strany. K najstarším (bez časového prerušenia) patria Kresťanskodemokratická mládež a Občiansko-demokratická mládež. Obe združenia vyprodukovali mnohých viac či menej známych politikov na komunálnej, regionálnej alebo národnej úrovni (patrí k nim Ivan Mikloš, Daniel Lipšic, Peter Muránsky). K tým, ktoré zanikli alebo sa kvôli zmenám stranického spektra pretransformovali do nových združení, patrili Mladá demokratická lavica (partnerská organizácia Strany demokratickej ľavice), Sociálnodemokratická mládež Slovenska (Sociálnodemokratická strana Slovenska), Mladá demokratická únia (Demokratická únia) a Mladí za demokratické Slovensko (LS-HZDS).

Na konci funkčného obdobia Národnej rady Slovenskej republiky 2006 – 2010 pôsobila pri každej parlamentnej politickej strane organizácia združujúca nielen mladých členov strany, ale aj mladých ľudí, ktorí sa zatiaľ nechcú viazať na žiadny stranický subjekt formálnym členstvom, ale majú záujem o politické dianie, prezen-

tujú politické názory a chcú sa zapojiť do verejného života. Po parlamentných voľbách 2010 nemala spomedzi parlamentných subjektov medzi mládežníkmi partnera len strana Most-Híd. Spolupráca len niekoľko mesiacov pred voľbami 2010 založenej SaS s politicky angažovanou mládežou bola potvrdená zmluvou o spolupráci a nomináciou dvoch členov vedenia Mladých liberálov na zvoliteľných miestach straníckej kandidátky.

Keďže všetky mládežnícke organizácie jasne prezentujú svoju politickú profiláciu, základné kritérium nasledujúcej kategorizácie bude ideológia. Výskumy verejnej mienky ukazujú, že „už aj mladí ľudia vo veku 16. – 18. rokov začínajú rozumieť skutočnému obsahu ľavicovej (sociálna, solidárna) alebo pravicovej (individuálna sloboda a zodpovednosť, výkonnosť a odbornosť) politiky“, pričom približne polovica mladých medzi 15. – 25. rokom života sa prikláňa k stredovej pozícii. (Macháček, 2008, s. 6). Táto skutočnosť nie je žiadnym prekvapením. Zodpovedá tradičnému odklonu nielen mladej populácie, ale celej verejnosti od ideových pólov smerom „do stredu“ pozorovaným v krajinách západnej Európy už od konca päťdesiatych rokov 20. storočia (Kirchheimer, 1965).

Ideové rozmiestnenie slovenských mládežníckych organizácií zodpovedá rozmiestneniu politických strán na ideovej osi. K ľavicovým hodnotám sa hlásia len Mladí sociálni demokrati (MSD), k pravicovým Občiansko-demokratická mládež (ODM), Nová generácia (NG) a Kresťansko-demokratická mládež Slovenska (KDMS). Myšlienky liberalizmu zastupujú Mladí liberáli (ML). Z ideového hľadiska je problematické zaradiť Mládež Slovenskej národnej strany (MSNS) a Demokratického fóra mladých (DFM). Tento problém vzniká z komplikovaného zaradenia ich partnerských organizácií do stranícko-ideových rodín. SNS a LS-HZDS patria programovo skôr k pravici, ale na parlamentnej úrovni si počas vlády Roberta Fica rozumeli viac s ľavicovým Smerom-SD. Člen Európskeho parlamentu za LS-HZDS Sergej Kozlík je síce zaradený v liberálnej frakcii europoslancov, programovo sa však LS-HZDS k myšlienkam liberalizmu na národnej úrovni nikdy neprihlásila. Skôr naopak. Rezervovaný názor vyjadrila k zrovnoprávneniu homosexuálnych partnerstiev s tradičným manželstvom, k dekriminalizácii mäkkých drog, ako aj k interrupciám a eutanázii, teda k témam, ku ktorým európski liberáli vyjadrujú spravidla ústretový postoj.

Organizácie politicky alebo občiansky angažovanej mládeže existujú v súčasnosti na formálnej úrovni prevažne v podobe občianskych združení, hoci nejde o pravidlo (napr. Nová generácia podobne ako Združenie žien patria k vnútornej organizačnej štruktúre SDKÚ). Združujú mladých politicky angažovaných ľudí, ale podmienkou vstupu nie je paralelné členstvo v partnerskej politickej strane. Vo

vzťahu k partnerskému subjektu sú zvyčajne viazané zmluvou o spolupráci, táto však nie je jediným spôsobom prepojenia medzi oboma typmi organizácií. Ako občianske združenia si zachovávajú nezávislosť od politickej strany. Táto skutočnosť umožňuje mládežníckym organizáciám prežiť aj v prípade zániku politickej strany. Hoci členovia vedenia partnerských straníckych formácií prejavujú záujem o personálne zloženie mládežníckych organizácií, do ich organizačnej štruktúry spravidla otvorene nezasahujú. „*Keď som kandidoval za predsedu, tak ma zaujímal názor pána predsedu. Lebo si neviem predstaviť fungovanie mládežníckej organizácie s vedením, keď strana nebude súhlasiť.*“ (rozhovor č. 3). „*Vedenie strany nemá možnosť zasahovať do vnútorného chodu Mladých liberálov.*“ (rozhovor č. 10).

Politické mládežnícke organizácie spravidla združujú členov vo veku 15 až 35 rokov, aj keď napr. Mladí liberáli maximálny vek neupravujú. Horná veková hranica vo väčšine organizácií nebola stanovená náhodne, ale pod vplyvom slovenských legislatívnych noriem. „*V minulosti ministerstvo školstva vytvorilo fond Mládež. Jedna z podmienok ustanovená zákonom bolo mať členov v rozpätí 14 až 35 rokov a členský poplatok minimálne 50 korún. Takže väčšina mládežníckych organizácií, ktoré sa snažili dostať finančnú pomoc štátu, zakomponovala do svojich stanov tieto podmienky.*“ (rozhovor č. 9).

Hranica 35 rokov navodzuje otázku, či na starších členov mládežníckych organizácií politických strán môžeme nazerať ešte ako na zástupcov mládeže. Najmä, ak si osvojíme definíciu mládeže ako prechodnú fázu medzi detstvom a dospelosťou. Napr. Jiří Suchý vymedzuje začiatok obdobia mládeže medzi 13. až 15. rokom života a koniec približne 23. až 25. rokom, teda medzi obdobím ukončenia detstva a obdobím, keď človek dosahuje medzník sociálno-kultúrnej dospelosti. Mládež tvorí heterogénnu skupinu „viac ako čisto vekové či formálne generačné zhody spájajú dnes mladých ľudí do súvislého celku ich vzájomné sociálne kontakty, prekračujúce nezriedka vekové hranice mladosti smerom nadol aj nahor, blízkosť ich životných potrieb, záujmov a cieľov, vôľové aj citové afinity, príbuznosť vzdelania, spoločensť juvenilnej subkultúry aj zhoda generačných programov“ (Suchý, 2003, s. 9). Podobne ako Suchý definuje mládež aj Bonfadelli: „Mládežníci nie sú viac deťmi, ale ešte nie sú ani dospelými. Z pohľadu veku ide o ľudí medzi pubertou a získaním plnoletosti“ (Bonfadelli, 1998, s. 369). Podľa takto poňatej definície slovenské organizácie mladých politicky angažovaných ľudí výrazne presahujú uvedenú vekovú hranicu. Mladí do 18 rokov totiž tvoria len menšiu časť z celkovej členskej základne. Potrebné je však uviesť, že horná veková hranica bola stanovená legislatívou, ktorej sa združenia prispôbili, aby na svoju činnosť mohli žiadať finančnú podporu štátu. Členovia vo veku 30 rokov a viac už spravidla pôsobia ako aktívni členovia partnerských politických strán a materským mládež-

nickým organizáciám svojim členstvom len vyjadrujú podporu, ale aktívne pôsobenie a organizačný chod združenia prenechávajú na mladších kolegov. Starší kolegovia zároveň pôsobia ako zdroje poznania obsahujúce know-how riadenia celej organizácie. V prípade úspešnej kariéry vystupujú v pozícii politických vzorov a zároveň motivujú mladších členov k intenzívnejšej politickej participácii.

V predchádzajúcej kapitole predstavené podmienky fungovania stranického systému na Slovensku majú dopad na existenciu mládežníckych organizácií politických strán. Tak ako je multipartizmus charakteristický existenciou viacerých relevantných strán, podobne vyšší bude počet mládežníckych organizácií. Počet mládežníckych organizácií súčasných politických strán je navýšený o tie združenia, ktoré prežili svojich partnerov a úspešne pôsobia naďalej aj po ich zániku. V prípade silnej polarizácie stranických subjektov sa predpokladá menšia ochota spolupracovať medzi organizáciami naklonenými na jednej strane koalíčným, na druhej strane opozičným stranám. Aj z uskutočnených rozhovorov vyplývalo, že pravici naklonené mládežnícke združenia len ťažšie nachádzajúc spoločnú reč alebo dokonca nevyhľadávajú kontakty so združeniami fungujúcimi pri stranách tvoriacich vládu Roberta Fica medzi rokmi 2006-2010. „S koalíčnými mládežníckymi organizáciami vôbec nespolupracujeme. Domnievam sa, že by to nebolo správne.“ (rozhovor č. 6). „S opozičnými organizáciami často nespolupracujeme, ani nemáme záujem.“ (rozhovor č. 10). Jednu z mála platforiem na spoločné stretnutia poskytuje Rada mládeže Slovenska, ktorá zastrešuje detské a mládežnícke občianske združenia na území Slovenska.

Z pohľadu inštitucionalizácie stranického systému, pokiaľ je strana dobre ukotvená v spoločnosti, dá sa predpokladať aj stabilita vo fungovaní spriaznenej mládežníckej organizácie. V prostredí slovenského stranického systému vysoký stupeň inštitucionalizácie vykazuje Kresťansko-demokratické hnutie. KDH existuje od prvých slobodných volieb, stabilitou sa prejavilo aj v (pre slovenské politické strany rizikovitom) procese výberu nového vedenia. Po výmene dvoch predsedov si KDH aj naďalej udržuje svoje dlhodobé stabilné voličské preferencie v rozmedzí cca ôsmich percent. Problémom dlhodobej stability KDH sú jej štyri štiepenia (vrátane odchodu maďarských kresťanských demokratov ešte pred registráciou strany na ministerstve vnútra v roku 1990), po ktorých vznikli ďalšie štyri subjekty (MKDH, KSÚ, SDKÚ a KDS) a prebrali aj časť mladej členskej základne, resp. mládežníckych sympatizantov. Zo štyroch štiepení len Maďarské kresťansko-demokratické hnutie a Slovenská demokratická a kresťanská únia dosiahli stupeň relevantnosti. Napriek štiepeniam a následným odchodom niektorých lídrov sa KDH dlhodobo teší popularite na približne rovnakej úrovni. Tak ako je silno zakotvené KDH v stranickom systéme, obdobne stabilne pôsobí jeho mládežnícka organizácia.

Kresťanskodemokratická mládež Slovenska (KDMS). KDH od počiatku svojho vzniku úzko kooperuje s mládežníckymi organizáciami. Pôvodne spolupracovala aj s Občiansko-demokratickou mládežou. Až zaradením do stanov sa jedinou mládežníckou organizáciou KDH stalo občianske združenie mladých politikov Kresťansko-demokratická mládež. Pôsobí od roku 1990 a je považovaná za najstaršiu politickú mládežnícku organizáciu na Slovensku. Jej históriu sprevádzali udalosti v partnerskom KDH. Ustanovujúci snem mala 5. mája 1990 v Žiline. Za prvého predsedu si delegáti snemu zvolili Jána Deča z Košíc. Pod odchode Jána Klepáča z KDH v roku 1992 a následnom založení Kresťansko-sociálnej únie boli v KDMS zaznamenané názorové stretы v postoji k najbližšiemu partnerovi. Ochotu spolupracovať s mládežníkmi prejavili tak KDH, ako aj novo vytvorená KSÚ. KDMS zaujímala v tomto období neutrálne stanovisko (Bobula, 2001). Až na štvrtom sneme KDMS v novembri 1993 bolo za najbližšieho spojenca označené Kresťansko-demokratické hnutie. Počas funkčného obdobia tretieho kabinetu Vladimíra Mečiara (1994 – 1998) aktívne vystupovala proti vládnym metódam priečiacim sa demokratickým zásadám. Vo výzve z bardejovského snemu v roku 1994 KDMS konštatovala: „My, mladí kresťanskí demokrati sme rozhodnutí postaviť sa na odpor voči vznikajúcemu totalitnému režimu a použiť na to všetky dostupné prostriedky.“ (Bobula, 2001). 9. júla 1994 kongres Demokratického zväzu mládeže Európy (DEMYC) v rakúskom Grazi ratifikoval plné členstvo KDMS v tomto celoeurópskom združení mládežníckych organizácií kresťansko-demokratických a ľudových strán (od roku 1991 bola pridružených členom). Po odchode Vladimíra Palka a ďalších troch poslancov z KDH vo februári 2008 odišla z KDMS aj dovtedajšia predsedníčka Mária Majdová. Počas svojej existencie združenie mladých KDH usporiadalo celý rad rôznych seminárov, prednášok, školení, športových a kultúrnych podujatí. Aktívne sa zapája do predvolebnej kampane buď samostatne, alebo v spolupráci s KDH. K významným udalostiam pre vnútorný život nielen KDMS, ale celej strany patrí podujatie s dlhoročnou tradíciou – Výstup na Ďumbier, na ktorom sa pravidelne schádza slovenská kresťanská mládež. K mediálne známym osobnostiam, bývalým alebo súčasným členom mladých kresťanských demokratov patrí Peter Tóth (bývalý redaktor denníka SME, šéf rozvedky SIS), Peter Muránsky (poslanec NR SR), Mária Majdová (poslankyňa NR SR), Ján Mojžiš (predseda Národného bezpečnostného úradu), Jana Tutková (pro-life aktivistka), Boris Ažaltovič (hovorca ministra vnútra), Martin Krajčovič (hovorca ministra dopravy).

Mládež Slovenskej národnej strany (MSNS). Z pohľadu veku patrí medzi najstaršie stranícke subjekty Slovenská národná strana. Podobne ako KDH vznikla po systémovej zmene a má za sebou prvé demokratické voľby v roku 1990. Miera jej

inštitucionalizácie v súčasnosti dosahuje nižšiu úroveň ako KDH. V ostatných voľbách sa jej nepodarilo zachovať si rovnakú úroveň voličskej podpory, keďže v parlamentných voľbách 2010 dosiahla len 5,07 percenta voličských hlasov (z 11,7 percenta v roku 2006). Na výnimku volebnej periódy 2002 – 2006, keď pôvodní členovia SNS boli roztriešení až v štyroch subjektoch, mala vždy svojich zástupcov v Národnej rade SR. Mladí členovia a sympatizanti SNS sú združení v občianskom združení, Mládeži Slovenskej národnej strany. Počiatky jej zrodu sú identifikovateľné len veľmi ťažko. Už v osemdesiatych rokoch vznikla na východnom Slovensku organizácia pod názvom Slovenská národná mládež. Napriek tomu, že existovala skôr ako moderná Slovenská národná strana a odkazovala na myšlienky historickej SNS, žiadny z jej vrcholných predstaviteľov sa v politike nepresadil. Posledná aktivita zobrazená na stránke SNM sa datuje v roku 2001. Súčasná organizácia Mládež Slovenskej národnej strany je na ministerstve vnútra ako občianske združenie zaregistrovaná od roku 2002. Medzi obsahové priority podobne ako pri SNS patrí zdôrazňovanie významu národného povedomia, posilňovanie národnej identity a ochrana kultúrneho dedičstva a prírodného bohatstva. Pred voľbami 2010 sa prezentovala radikálnymi názormi na vyriešenie problémov s neprispôsobivými Rómami („cigánsky problém“), žijúcich najmä v rómskych osadách na východnom Slovensku. K mediálne známym členom MSNS patrí napr. Jakub Gajdošík (poslanec NR SR – náhradník po zvolení Jaroslava Pašku do Európskeho parlamentu, predseda okresnej rady SNS), Dušan Štrauss (vysokoškolský učiteľ, tlačový tajomník podpredsedníčky SNS).

Demokratické fórum mladých (DFM). Z pohľadu dĺžky existencie slovenských politických strán po KDH a SNS nasleduje Ľudová strana – Hnutie za demokratické Slovensko, hoci v súčasnosti už nepôsobí v Národnej rade SR. Na rozdiel od dvoch menovaných subjektov zažila LS-HZDS oveľa rozsiahlejšie turbulencie s následným dopadom aj na existenciu svojej mládežníckej organizácie. S odchodom starších členov strany odchádzali mladí lídri, čo ovplyvnilo aj existenciu mládežníckej organizácie. Významný bol najmä odchod Vojtecha Tkáča zo strany v roku 2003, keď pre podporu adresovanú Tkáčovi bolo predsedníčke HMZDS Monike Krištofičovej pozastavené členstvo v strane. Väčšina mládežníkov vyjadrila sympatie vylúčenému Tkáčovi a proti pozastaveniu členstva Krištofičovej protestovali. Krištofičová sa po vystúpení zo strany stala zakladajúcou členkou Ľudovej únie, ktorej predsedal Vojtech Tkáč. Súčasní mladí LS-HZDS združení v Demokratickom fóre mladých pôsobia práve od roku 2003. Odvtedy aktívne spolupracuje s LS-HZDS, „*vyvíja vlastné aktivity ako športové podujatia, kultúrne podujatia, ale aktívni sú najmä v okresoch a krajoch*“ (rozhovor č. 5). K mediálne známym bývalým

alebo súčasným členom DFM patrí Ivana Kapráliková (tajomníčka LS-HZDS, Jozef Božík, poslanec v komunálnom a regionálnom zastupiteľstve, podporoval vznik regionálneho mládežníckeho centra a rozvoj žiackych školských rád na stredných školách).

Mladí sociálni demokrati (MSD). Odchodom Roberta Fica zo Strany demokratickej ľavice vznikla v novembri 1999 strana Smer (dnes Smer – sociálna demokracia). Spočiatku sa nehlásila k žiadnemu ideologickému smeru. Neskôr odkazovala na myšlienky tretej cesty, napokon po úpadku Strany demokratickej ľavice (SDL) a následnom vyprázdnení ľavicového spektra sa stotožnila s ideami sociálnej demokracie. Proces úpadku SDL a rýchly nárast popularity strany Smer sa odrazil aj vo vývoji ľavicových mládežníckych organizácií. Pri SDL medzi rokmi 1991 – 2003 úspešne pôsobila Mladá demokratická ľavica (MDL), z ktorej vzišli mnohí mladí politici. O. i. Lubomír Andrassy a Milan Muránsky (obaja poslanci za SDL), Branislav Ondruš (bývalý predseda RMS, komunálny poslanec, poslanec NR SR za Smer-SD). Vydávala vlastný časopis a smerom navonok pôsobila v Medzinárodnej únii socialistickej mládeže. Mediálnu pozornosť získavala niekedy väčšou aktivitou, než bola u ich starších straníckych kolegov. Predložili napr. zákon o registrovanom partnerstve, presadzovali profesionalizáciu armády alebo legalizáciu marihuany. Po zlúčení so Sociálno-demokratickou mládežou Slovenska a vzniku novej organizácie Mladých sociálnych demokratov MDL zanikla. Hoci MSD ako občianske združenie bolo na ministerstve vnútra zaregistrované v apríli 2002, Smer-SD s mládežníkmi spoluprácu spočiatku nenadviazal. Prvé roky svojej činnosti neprejavoval záujem o bližšiu spoluprácu s mládežníckou organizáciou. Nezáujem kooperovať napriek spoločným hodnotovým predstavám vyjadrovali aj mládežníci, a to najmä kvôli populistickej politike predsedu strany Roberta Fica (Marušiak, 2006, s. 34). V roku 2006 časť vedenia MSD odstúpilo na protest proti uzatvoreniu koalície Smeru-SD s LS-HZDS a SNS. Nové vedenie nazeralo na možnú spoluprácu so Smerom-SD pozitívne. V priebehu dvoch rokov, 2006 až 2008, prebiehala interná diskusia medzi členmi združenia a navonok komunikácia so Smerom-SD. Napriek svojej ľavicovej orientácii bola MSD pôvodne nezávislým občianskym združením bez manifestnej podpory adresovanej nejakej politickej strane. Až v roku 2008 Mladí sociálni demokrati podpísali so stranou Smer-SD dohodu o spolupráci. K významným bývalým či súčasným členom MSD patrí Radovan Geist (politológ a šéfredaktor portálu EurActiv), Andrej Kolesík (najskôr tajomník poslaneckého klubu Smer-SD, poslanec NR SR), Katarína Nevedalová (europoslankyňa).

Nová generácia (NG). Genéza Novej generácie ako mládežníckej sekcie Slovenskej demokratickej a kresťanskej únie – Demokratickej strany (SDKÚ-DS) je úzko spätá s vývojom materského subjektu. Strana vznikla zlúčením Demokratickej únie a časti bývalých členov KDH okolo Mikuláša Dzurindu. Pôvodne tak spájala zástupcov dvoch diametrálne odlišných ideologických smerov dvoch politických strán. Nová generácia vznikla vo februári 2000 ešte v období existencie Slovenskej demokratickej koalície (SDK). Niektoré strany tvoriace SDK v tomto období mali vytvorené mládežnícke organizácie. Najsilnejšiu organizáciu tvorili mladí Demokratickej únie (MDÚ). Po vzniku SDKÚ došlo k dohode medzi MDÚ a mládežníkmi Demokratickej strany na vytvorení skupiny, ktorá v krátkom čase pripravila vznik ďalšej mládežníckej organizácie s podporou pre SDKÚ. Turbulencie v SDKÚ v čase odchodu skupiny okolo Ivana Šimka a Zuzany Martinákovovej v roku 2004 mali dôsledok aj na vývoj Novej generácie. Asistent poslanca Šimka Michal Ambrovič odišiel po odchode zo strany skupiny poslancov z pozície predsedu Novej generácie a po vzniku novej strany Misie 21 – Hnutia kresťanskej solidarity sa stal jej generálnym sekretárom. Na rozdiel od ostatných mládežníckych združení Nová generácia ako jediná neexistuje vo forme občianskeho združenia, ale ako súčasť organizačnej štruktúry SDKÚ-DS. Strana musí s mládežníkmi počítať ako s reálnou silou pri vnútrostranických rozhodnutiach. SDKÚ-DS ako jediný parlamentný subjekt nominuje svojich kandidátov na základe primárnych volieb. Existuje predpoklad, že mladí členovia strany sú voči združeniu lojálni, a preto dokážu svojim kandidátom zabezpečiť dostatočnú podporu, a to nielen kolegom v podobnom veku. V roku 2010 sa napríklad pred primárnymi voľbami na lídra predvolebnej kampane 2010 postavila jednoznačne na stranu Ivety Radičovej. Radičovej vyjadrilo podporu 32 členov rady a za Ivana Mikloša hlasovali len dvaja. K mediálne známym bývalým alebo súčasným členom NG patria Peter Markovič, Viliam Novotný (poslanci NR SR), Jaroslav Ivančo (poslanec NR SR, štátny tajomník ministerstva školstva), Martin Fedor (poslanec, štátny tajomník, minister obrany), Kamil Homola (riaditeľ ústrednej kancelárie SDKÚ-DS, poslanec NR SR), Marek Vargovčák (viceprimátor Košíc), Martin Urmanič (prvý predseda NG, hovorca podpredsedu vlády), Peter Kavecký (riaditeľ krajskej agentúry SDKÚ-DS v Bratislave), Martin Kucbel (vedúci služobného úradu na Úrade vlády SR).

Via Nova – ISC (VN). Jednou z formálne najmladších mládežníckych organizácií politických strán je občianske združenie Via Nova – ICS, partnerská organizácia Strany maďarskej koalície (SMK). SMK vznikla v roku 1998 spojením pôvodne troch ideologicky diametrálne odlišných politických strán (kresťanských demokratov, liberálov a nacionalistov). Materské subjekty prejavovali záujem o spoluprácu

s mládežou, tieto združenia však mali väčšinou krátkodobé trvanie. Stanovy Via Novy boli na ministerstve vnútra zaregistrované až v roku 2007. Pred jej oficiálnym vznikom ako občianskeho združenia boli mladí členovia SMK organizovaní v rámci vnútrostraníckej platformy. Stanovy určovali vznik mládežníckych združení pri jednotlivých základných organizáciách. Rozhodujúcim podnetom na vznik občianskeho združenia bola aktívna participácia mladých ľudí na volebných kampaniach Strany maďarskej koalície vo volebnom období 2002 – 2006. Počas mobilizácie prejavovali mladí voliči sympatie voči SMK, ale bez ambície vstúpiť do politickej strany. Záujem udržať kontakt s týmto voličským segmentom bol podľa predsedu Via Nova Pétra Nagya rozhodujúcim faktorom pre vznik občianskeho združenia. Napriek tomu, že text je postavený na predpoklade silného vplyvu straníckeho štiepenia na existenciu partnerských mládežníckych organizácií, v prípade Via Novy sa odchod Bélu Bugára a následné založenie nového subjektu Most-Híd na odleve mladých členov spočiatku neprejavil. Kohorenciu Via Novy posilňuje aj absencia mládežníckej organizácie nového subjektu. Po vstupe strany Most-Híd do parlamentu po voľbách 2010 a naopak neprekročenie potrebného kvóra v prípade SMK je pravdepodobné, že počas volebného obdobia mladí členovia nového subjektu budú iniciovať založenie mládežníckej organizácie s možným odlevom súčasných členov z Via Nova. Budúce postavenie mládežníckej organizácie SMK tak bude determinované (ne)úspechom a celistvosťou jej partnerského subjektu. Nemožno vylúčiť odchod časti členov SMK do Most-Híd, ktorý by mohol byť sprevádzaný aj odchodom mládežníkov. K významnejším členom Via Novy patrí Péter Nagy (člen mestského zastupiteľstva v Nových Zámkoch), Gábor Hulkó (viceprimátor Dunajskej Stredy) a Szabolcs Hodosy.

Občiansko-demokratická mládež (ODM). Jedným z najstarších slovenských politických mládežníckych združení je Občiansko-demokratická mládež. Na jej činnosti sa najmenej prejavuje vplyv slabo inštitucionalizovaného slovenského straníckeho systému. Momentálne sa úzko neviaže k žiadnemu politickému subjektu. Jej členovia sympatizujú s rôznymi pravicovými zoskupeniami – SDKÚ-DS, OKS, SaS, KDH. „*Boli sme mládežníckou organizáciou pri Demokratickej strane, ale keď zanikla, riešili sme otázku, či sa pridať k nejakej politickej strane alebo nie. A väčšina členskej základne povedala, že nepridať, takže teraz fungujeme na tom istom princípe, na ktorom sme vznikli. Takže teraz sme platforma a pre všetkých ľudí na pravom spektre, od liberalizmu ku konzervatizmu.*“ (rozhovor č. 9). Občiansko-demokratická mládež vznikla v októbri 1991 a z jej radov vyšli neskorší poslanci a ministri ako Ivan Mikloš (dnes SDKÚ-DS), Daniel Lipšic (dnes KDH), poslanec v mestskom zastupiteľstve i v národnom parlamente Ondrej Dostál (OKS), sociológ Michal Vašečka, mediálne

známy odborník na životné prostredie Radovan Kazda, hlavný ekonóm Slovenskej sporiteľne Juraj Barta alebo bývalý riaditeľ Slovenskej televízie Richard Rybníček. Počas svojej histórie ODM zorganizovala celý rad politických i nepolitických aktivít. Pozitívne možno vnímať nielen aktivity smerujúce k prehĺbovaniu znalostí o politike u svojich členov, ale aj záujem o politickú situáciu v nedemokratických štátoch. Napr. v marci 2006 sa ODM spolu s mládežou z KDMS prezentovala videokonferenciou o Bielorusku, aby tak podporila opozíciu v poslednej európskej krajine s nedemokratickým režimom.

Mladí liberáli (ML). K politickým mládežníckym organizáciám hlásiacim sa k myšlienkam liberalizmu patria Mladí liberáli. Vznikla transformáciou Liberálnej mládeže Slovenska (LMS), ktorá existovala od roku 2002 ako zoskupenie blízke dnes už neexistujúcej Aliancii nového občana (ANO). Medzi jej témy patrilo presadzovanie myšlienok otvorenej spoločnosti, právo jednotlivca na súkromné vlastníctvo, zlepšovanie podnikateľského prostredia, reforma a skvalitnenie vzdelávania, odluka cirkvi od štátu, znižovanie daňového a odvodového zaťaženia, budovanie informačnej spoločnosti, aktívne vystupovali proti prijatiu zmluvy o výhrade vo svedomí, pozitívne sa postavili k zrušeniu povinnej vojenskej prezenčnej služby. Ustanovujúci kongres Mladých liberálov sa konal v Košiciach vo februári 2005. Od ukončenia aktivít ANO sa do mediálnej pozornosti dostali až spoluprácou s novou stranickou formáciou Sloboda a Solidarita, najmä umiestnením dvoch čelných predstaviteľov združenia na zvoliteľných miestach volebnej kandidátky. O spoluprácu ju však požiadali aj zakladatelia mimoparlamentnej strany Liga. *„Oslovení sme boli aj Robertom Nemcsicsom, aby sme obnovili ANO a neskôr vstúpili do Lígy. Túto možnosť sme odmietli.“* (rozhovor č. 10). Združenie sa podobne ako jeho predchodca hlási k liberálnym hodnotám. K prioritným témam patrí podpora druhého dôchodkového piliera a odvodového bonusu. Napriek tomu, že medzi rokmi 2006 a 2010 sa výrazne neprezentovala, svoju kontinuitu si zachovala aj bez úzkej spolupráce s politickou stranou. Vo voľbách 2010 boli dvaja členovia Mladých liberálov Richard Švihura a Stanislav Fořt zvolení na kandidátke SaS za poslancov NR SR. Z pohľadu parlamentného zastúpenia vo vzťahu k počtu členov sa združenie zaradilo k najúspešnejším slovenským politickým mládežníckym organizáciám vo volebnej perióde 2010 – 2014. Z ostatných členov významné verejné funkcie v čase rozhovoru zastávali Pavol Szabo ako tajomník poslaneckého klubu SaS a Michal Nižňan ako vedúci Kancelárie Národnej rady SR. Špecifické na Mladých liberáloch je, že prostredníctvom svojich členov priamo participovali na založení partnerskej straníckej formácie (SaS). Na rozdiel od ostatných združení, ktoré vznikli buď po

založení strany ako výraz potrieb mladej generácie straníkov a budovania pevnej organizačnej štruktúry strany alebo boli založené ešte pred podpisom dohody o spolupráci. „*S predsedom SaS som bol v kontakte od roku 2005. Zúčastňoval sa na niektorých našich podujatiach, chodil najmä na prednášky. V roku 2008 sme zintenzívnili kontakty s Richardom Sulíkom a dohodli sme sa na vytvorení strany. Ja som sa stal členom prípravného výboru.*“ (rozhovor č. 10).

4.1 Funkcie mládežníckych organizácií

Pôsobenie v mládežníckych organizáciách je jedným z prvých prostriedkov aktívneho stretnutia mladého človeka s praktickou politikou. Angažovaný člen nenazerá v tomto prostredí na politiku výlučne sprostredkovane cez televízne spravodajstvo alebo diskusné či publicistické relácie. Naopak, má reálnu príležitosť stretnúť politikov naživo, zapojí sa do diskusie, ale súčasne má možnosť vidieť aj tie javy a procesy, ktoré televízna kamera alebo pero (notebook) žurnalistu nezachytia. Môže ísť pritom o pozitívne alebo negatívne skúsenosti s postupným vplyvom na vytváranie ďalších názorov na politiku. V prostredí podobne uvažujúcich ľudí môže konfrontovať vlastné názory s postojmi iných. Obdobný názor vyjadrila aj jedna z respondentiek: „*Mládežnícka politika je taký tester. Tester na to, či v tom prostredí vydržíš a umožní ti takú chuť toho, ako to v politike asi beží. A sú ľudia, ktorých to odradí, ktorých to motivuje, ale je to také, že plávaš v bazéne, nie v hlbokom mori, ale plávaš.*“ (rozhovor č. 9).

Celkový obraz vytvorený ako dôsledok angažovania sa v mládežníckej organizácii a všimania si skutočného správania politických lídrov má kľúčový dopad na neskoršie rozhodnutie, či mladý občan vstúpi do politiky, stane sa členom strany a s odstupom času aj držiteľom verejnej funkcie, alebo kvôli prípadným negatívnym skúsenostiam budú jeho životné rozhodnutia orientované iným smerom. Pôsobenie vo vysokej funkcii v rámci mládežníckej organizácie totiž ešte neznamená neskoršie angažovanie sa v dôležitej straníckej alebo inej verejnej funkcii. Príklady mnohých bývalých lídrov tento predpoklad potvrdzujú. Skúsenosti s personálnym manažmentom, marketingom, ekonomickými záležitosťami a pod. vytvárajú priaznivé podmienky neskoršieho úspešného pôsobenia v ekonomickej oblasti, v ktorej je úspech odvodený viac od vlastných schopností než od miery lojality k predsedovi alebo k určitej názorovej skupine ľudí tak, ako to je bežné vo vnútrostraníckom prostredí. Napriek tomuto trendu niektorí mladí politici zostávajú lojálni voči politickej strane a dúfajú, že sa im po určitom čase podarí získať primeranú verejnú alebo stranícku funkciu.

Pôsobenie v mládežníckych organizáciách predstavuje jeden z aktívnych spôsobov politickej participácie mladých ľudí. V tabuľke 6 sú znázornené viaceré možnosti politického angažovania. K písanej dimenzii patria formy upravené v nejakom inštitucionálnom kontexte, napr. v ústave alebo v zákonoch. Sem patria predovšetkým všetky typy volieb a ľudových hlasovaní. Naopak, k nepísanej kategórii patria formy vznikajúce spontánne alebo plánovite mimo inštitucionálneho rámca (Kaase, 2003). Predstavené legálne aktivity patria aj do rámca činnosti mládežníckych organizácií. V prípade volieb sa mladí navzájom motivujú k voličskej účasti a sami mobilizujú ďalších občanov. Zhromaždenia, demonštrácie alebo diskusie nielen navštevujú, ale sami organizujú.

Tabuľka 6: Možnosti politickej participácie podľa Beate Hocker

Dimenzia politickej participácie	Formy politickej participácie	Konkrétne akcie politickej participácie
Písané, resp. formálne	• rola štátneho občana	• účasť na voľbách a ľudových hlasovaniach
	• participácia orientovaná na stranu	• vstúpenie do strany, aktívna spolupráca
Nepísané, resp. neformálne	a) legálne	• spolupráca na občianskej iniciatíve • účasť na povolenej demonštrácii • zbieranie podpisov • účasť na zhromaždeniach a verejných diskusiách
	b) nelegálne • bez násillia	• občianska neposlušnosť
	• s násillím	• politické násillie
		• účasť na zakázanej demonštrácii • účasť na nepovolených štrajkoch • blokády
		• násillie voči jednotlivcom, skupine

Zdroj Hoecker, 1995, s. 18.

Z uskutočnených rozhovorov s predstaviteľmi mladej politickej elity vyplýva niekoľko dôležitých funkcií mládežníckych organizácií. K najdôležitejším patria politická socializácia, volebná mobilizácia, politická rekrutácia, škola mladého manažéra a napokon nastoľovanie politickej agendy.

4.1.1 Politická socializácia

Jednou z primárnych činností mládežníckych organizácií je organizovanie diverzných kultúrnych, športových, ekologických a politicko-vzdelávacích podujatí tak pre vlastných členov, ako aj pre verejnosť. Patria k nim školenia, prednášky, diskusie s rôznymi odborníkmi, konferencie, letné školy a univerzity, stáže, teambuildingy, stretnutia a debaty s politikmi z partnerskej strany. „*Snažíme sa pozvať zaujímavých ľudí, ktorých je na školách málo, či už sú to politici alebo politológovia, určí sa nejaký topic, k tomu seminár a potom workshopy. Veľmi sme začali používať workshopy, nech mladí ľudia sa bavia medzi sebou, nech si uvedomujú určité skutočnosti*“ (rozhovor č. 6). Nielen pre politickú kariéru, ale aj pre uplatnenie v živote možno využiť komunikačné tréningy. „*Uskutočňujeme mediálne tréningy, lebo je vhodné, keď sa mladý človek vie vyjadriť, odkomunikovať svoje predstavy o politike.*“ (rozhovor č. 2). K základným funkciám mládežníckych organizácií tak patrí politická socializácia, teda súhrn učebných procesov, pri ktorých „sa na občanov prenášajú politické poznatky, schopnosti a orientácie“ (Deth, 2007). Sprostredkujú informácie o politickom a právnom systéme domácej krajiny nad rámec vyučovania na stredných a vysokých školách. Napríklad zástupcovia Novej generácie pre svojich členov pripravili sériu prednášok o verejnej správe a samospráve. Mladí sociálni demokrati vytvorili projekt právneho poradenstva. Na webovom portáli ponúkali informácie, na koho sa obrátiť v rôznych životných situáciách (napr. po skončení školy alebo v prípade straty zamestnania). Vzdelávacie aktivity podobného charakteru organizujú s väčšinou či menšou intenzitou prakticky všetky politické mládežnícke organizácie.

Slovenská mládež už dlhé obdobie vykazuje vysokú mieru nezájmu o dianie v politike. Ladislav Macháček upozorňuje, že dokonca až „70 percent stredoškólkov a 60 percent vysokoškólkov nemá záujem o politiku“ (Macháček, 2009a, s. 10). Napriek tomuto pesimistickému konštatovaniu sa predsa len objavujú spôsoby politickej participácie inak politicky pasívnej mládeže. Najčastejšími aktivitami mladých ľudí v oblasti občianskej a politickej participácie sú najmä darovanie finančných prostriedkov na rôzne činnosti ekologického alebo občianskeho charakteru a podpísovanie petícií (Macháček, 2009a). Rozhovory s mládežníckymi lídrami ukázali, že nezáujem mladých ľudí o politiku nie je reflektovaný len výskumníkmi politickej participácie mládeže, ale aj samotnými aktérmi politiky spomedzi mládežníkov. „*V roku 1998 sa mladí zaujímali o politiku, ale dnes je to úplne iné. Dnes sa situácia zmenila. Dnes, ak chceme zaujať mladých ľudí a získať ich na svoju stranu, tak musíme o nich bojovať. Čiže organizuje rôzne teambuildingové športové a kultúrne eventy.*“ (rozhovor č. 2). „*Snažíme sa oslovovať mladých ľudí, lebo tí sa teraz oslovujú veľmi ťažko a nezau-*

jíma ich politika. Takže pôsobíme na univerzitách a v prostredí medzi nimi, aby sme ich získali na svoju stranu.“ (rozhovor č. 6).

Reakciou mládežníckych združení na nezáujem mladých ľudí o politiku je organizovanie rôznorodých kultúrnych, športových, ekologických a politicko-vzdelávacích podujatí tak pre vlastných členov ako aj pre verejnosť. Ich cieľom je zvyšovanie politického povedomia u svojich vrstovníkov. „*Máme aj politické tábory, kde vznikajú rôzne diskusie. Nedávno sme mali pozvaného Pavla Freša, Edit Bauer, vždy keď je nejaká téma, Lisabonská zmluva. Keď je pred voľbami, tak na tieto témy debatujeme s pozvanými politikmi. No a samozrejme, čo sa nás týka menšiny, tak máme menšinové témy, čo sa týka jazykového zákona, alebo nejaké sociologické prednášky, čo sa týka budúceho sčítania ľudu. Takže aj na túto tému, no a čo všetko zaujíma mladú komunitu.*“ (rozhovor č. 4). „*Jedná sa najmä o vzdelávacie aktivity, prednášky, workshopy najmä ekonomického charakteru, a intenzívne sme sa snažili spolupracovať so zahraničnými mládežníckymi organizáciami.*“ (rozhovor č. 10). Mládežnícke organizácie vystupujú vo forme vhodného prostredia, kde si mladý človek osvojuje politické hodnoty, upevňuje princípy demokracie, učí sa argumentovať a obhajovať svoje názory a vytvára si súdržnosť k určitej podobne zmysľajúcej skupine. Nemožno síce predpokladať, že postoje mladých občanov nebudú v priebehu života podliehať postupným zmenám. Vytvorenie názorov na politiku v ranej fáze občianskeho života má avšak dlhodobjší a trvalejší vplyv na budúce správanie a tvorbu neskorších politických postojov socializovanej mládeže (Hooghe – Stolle – Stouthuysen, 2004).

Pôsobenie mládežníckych organizácií má rovnako pozitívny edukačný charakter, pretože pre svojich členov usporadúvajú rôzne typy podujatí, na ktorých sa mladí ľudia učia politike a spoznávajú princípy a možné ohrozenia demokracie: „*Akcie, ktoré sú pre členskú základňu, sú predovšetkým rôzne semináre a vzdelávacie aktivity.*“ (rozhovor č. 9). Aktivity mládežníckych organizácií sa neorientujú výlučne na svojich členov, ale môžu byť nasmerované aj na pomoc ostatným mladým ľuďom. „*Dohodli sme sa na vytvorení odborného právneho poradenstva pre mladých ľudí. Na našej stránke ponúkame príručku právnej pomoci pre mladých. Obsahuje informácie, na koho sa obrátiť v rôznych životných situáciách (napr. po skončení školy, pri zamestnávaní sa atď.). Aktívni sme aj v ekologických otázkach.*“ ... „*Ďalej robíme veľké podujatia na základe rôznych grantových podpôr ministerstva kultúry. Pôjde o seminár na tému menšiny na Slovensku.*“ (rozhovor č. 1). Rovnako aj zástupcovia Novej generácie pripravili pre svojich členov sériu prednášok o verejnej správe a samospráve. „*Minulý rok sme robili blok vzdelávania – Škola verejnej politiky – od vysvetlenia pojmov, teórií o verejnej politike sme sa potom presunuli na konkrétne sektorové politiky, zdravotníctvo, školstvo, justícia. Ale teraz sme zmenili názov, už to nie je škola verejnej politiky, ale škola politiky,*

v priebehu roka nás čakajú dvoje voľby, najskôr voľby do VÚC potom voľby komunálne, pričom máme vlastných kandidátov v oboch voľbách, tak robíme s mladými ľuďmi viac na komunálnu tému. Opäť najskôr od teoretických vecí, cez kampaň, až do úrovne, že pomôžeme vlastným kandidátom, aby mali niečo v ruke, myslím teraz na konkrétny program.“ (rozhovor č. 2).

V procese politickej socializácie mladých ľudí hrá dôležitú úlohu priamy kontakt s politikou, napr. formou osobných diskusií s predstaviteľmi politickej elity, pozvanými odborníkmi alebo priame angažovanie v mobilizácii členov a sympatizantov strany vo voľbách. Niektorí slovenskí politici obľubujú (zvyčajne predvolebné) diskusie priamo na stredných školách (kde si pozývajú zvyčajne žiakov starších ako 18 rokov) a univerzitách. Tieto debaty mávajú zväčšia masový charakter a priamemu účastníkovi sa pre vysoký záujem ďalších spolužiakov nemusí podariť osloviť pozvaného politika so svojou otázkou. Navyše, diskusie na školách sa spravidla vyznačujú dlhým monológom pozvaného hosťa a len krátkymi vstupmi prítomných divákov bez možnosti spätnej reakcie. V prostredí mládežníckych organizácií nadobúda charakter diskusie s politikmi osobnejší a otvorenejší charakter. Politik je uzrozumený, že neprijíma pozvanie na formálne a masové podujatie, ale na komorné stretnutie s podobne zmýšľajúcimi mladými ľuďmi, ktorí predstavujú pre stranu dôležitý personálny rezervoár. Nejde teda o one-to-many komunikáciu ako v prípade prezentácie na školách, ale o otvorený dialóg menšej skupiny ľudí. Takýto kontakt dokáže účastníka diskusie politicky socializovať efektívnejším spôsobom než často povinná účasť na skrytom predvolebnom mítingu na pôde školy, resp. univerzity. *„Náš člen môže diskutovať s premiérom na neformálnych akciách. Mladých to môže motivovať, môžu sa pýtať, je tam viac motivácií, ktoré môžu pomôcť mladému človeku.“ (rozhovor č. 2).*

4.1.2 Volebná mobilizácia

Pozornosť verejnosti vzbudzujú mládežníci predovšetkým organizovaním podujatí na podporu politiky svojich partnerských politických strán počas predvolebných kampaní na komunálnej, regionálnej i štátnej úrovni. Pre politické strany plnia nezastupiteľnú úlohu v podobe mobilizácie svojich voličov. Napriek tomu, že súčasný trend vytvárania predvolebných kampaní smeruje k posúvaniu veľkej časti zodpovednosti za priebeh kampane na marketingové agentúry, politické strany nachádzajú v mládežníckych organizáciách lacný a vysoko účinný prostriedok mobilizácie elektorátu. *„My sme práve tí, ktorí idú do terénu bez nároku na odmenu, a práve preto sme účinná sila, viac ako platení aktivisti, ktorí robia pre peniaze a nie*

ako my, ktorí si myslíme, že to, čo robíme, robíme správne a zo srdca.“ (rozhovor č. 2). A angažovaná mládež k tejto úlohe pristupuje s vysokou mierou zodpovednosti, či už ide o voľby parlamentné, prezidentské, regionálne alebo komunálne: *„Momentálne, keďže na rok sú voľby, tak chceme pomôcť KDH poraziť Fica.“* (rozhovor č. 6) *„Najmä oslovovanie ľudí cez Facebook, tak za to sme zodpovední my. My sme prizvaní do štábu a každý v štábe je za niečo zodpovedný. Naposledy sme boli zodpovední za aktivistov, takže sme chodili, kloпали sme do domácností, rozprávali sme sa s ľuďmi, bola to tvrdá agenda a dá sa povedať, že sme ju zvládli.“* (rozhovor č. 4). Keďže úlohou je osloviť najmä mladých voličov, kreativita sa považuje za nevyhnutnú súčasť výstupov smerom k verejnosti: *„Aj preto v pondelok robíme akciu, na ktorej chceme poukázať, že Fico nie je dobrý premiér. ... Kúpili sme žigulák, dokonca pojazdný, len bez emisnej kontroly. Tak sme k tomu vymysleli, že keďže nemá Fico problém s emisiami, tak si nejaké bude vedieť vybaviť.“* (rozhovor č. 6).

V predvolebnej kampani k prezidentským voľbám v roku 2009 pripravili mladí pravičiarri vlastnú internetovú stránku na podporu opozičnej kandidátky Ivety Radičovej. Rovnako aktívni boli na sociálnych sieťach typu Facebook, Twitter alebo My Space. Negatívnu kampaňou zameranou na kritiku Ivana Gašparoviča sa v rovnakom čase prezentovala Občiansko-demokratická mládež kampaňou Zlý prezident. *„Ak sa vrátim do histórie, tak prvá antikampaň vznikla proti Mečiarovi, Ďakujeme, že ho nevolíte, druhá bola tiež s Mečiarom, ale proti Ficovi, Ďakujeme, že nevolíte druhého Mečiara, až sa to stalo určitým poznávacím znakom.“* (rozhovor č. 9). Negatívna kampaň ako forma prezentácie nie je cudzia ani mladým sociálnym demokratom. V rámci kampane Ráďte vstúpil prezentovala druhý pilier dôchodkového systému ako pootvorený odtokový kanál. Na portáli zradili.sk ako reakcie na „sedem červených kariet pre Roberta Fica“ od Novej generácie predstavili mladí ľavičiarri „sedem hriechov pravicovej vlády“. Stránka, na pozadí smetiska s loziami švábmi, upozorňovala o. i. na kupovanie poslancov, tunelovanie, spreneveru, korupciu, klamanie a privatizáciu druhej Dzurindovej vlády.

Významnú úlohu zohrávajú mládežnícke organizácie v komunikácii s mladými ľuďmi prostredníctvom internetu. Výskum INFOLAND-u poukazuje, že prevažná väčšina dnešnej mládeže používa internet každý deň. Napriek tomuto konštatovaniu stránky politických strán, vládnych orgánov a mládežníckych organizácií patria v prostredí mladých ľudí medzi najmenej navštevované (Vrabec, 2010a). Angažovaná mládež pomáha stranám s bežnými prácami počas predvolebnej kampane v podobe lepenia plagátov, oslovovania voličov na ulici, a veľmi aktívna je pri formách volebnej kampane, ktorá v súčasnosti oslovuje mladú generáciu, najmä vo forme komunikácie na internete, prostredníctvom mailov, odkazov na so-

ciálnych sieťach a rôznych diskusných fór. Aj pred voľbami 2010 sa na internete objavilo množstvo stránok pozitívne alebo negatívne propagujúcich politické strany. Napríklad výsledkom vzájomnej spolupráce Občiansko-demokratickej mládeže a Mladých liberálov bolo vytvorenie webového portálu „Zbohom Fico“ obsahujúceho výrazné prvky negatívnej kampane. Mládežníci boli vysoko aktívni najmä na sociálnych sieťach. „Sociálne siete sú jednou z kategórií komunitných webov, ktoré sú založené na profiloch – druhu individuálnych (alebo menej často skupinových) webových stránkach, ktoré ponúkajú popis každého člena. Okrem textu, obrázkov a videa vytvoreného členom, obsahuje profil aj komentáre ostatných členov a verejný zoznam ľudí identifikovaní ako priatelia.“ (Vrabec, 2010a). Na Slovensku obzvlášť populárny Facebook sa stal bazálnym prostriedkom oslovovania vybranej skupiny užívateľov internetu, medzi ktorými dominujú v prvom rade mladí ľudia (Tamene, 2010). V komunikácii s komunitou svojich podporovateľov pokračujú politici (ministri a poslanci) aj po zvolení do verejnej funkcie. Sociálne siete s možnosťou spätnej väzby, interaktívneho rozhovoru v reálnom čase (angl. chat) a archiváciou verejne dostupných fotografií sa stali dôležitou súčasťou postmodernej politickej komunikácie.

4.1.3 Rekrutácia politického personálu

Hoci zámerom uskutočneného výskumu bolo zodpovedať najmä na otázku, do akej miery zohrajú mládežnícke organizácie úlohu pri rekrutácii politického personálu, pod ktorou sa rozumie najmä dosadzovanie mladých ľudí do straníckych a verejných funkcií, táto úloha je v poradí uvedená až po funkciách politickej socializácie a mobilizácie členov a sympatizantov partnerských straníckych formácií počas volebných alebo iných typov kampaní. Z analýzy uskutočnených rozhovorov vyplýva, že v politike sa síce presadili aj politici vo veku členov mládežníckych organizácií (najmä z Novej generácie), vzhľadom na účasť mladých ľudí vo voľbách je v niektorých stranách ich celkový počet výrazne poddimenzovaný. Ide skôr o výnimky. Vo volebnej perióde 2006 – 2010 k nim patril napríklad Jakub Gajdošík z Mládeže SNS (zvolený ako náhradník za europoslanca Jaroslava Pašku), Peter Markovič z Novej generácie (obaja poslanci NR SR a v čase nástupu do funkcie poslancovia predsedovia mládežníckych organizácií). Z Novej generácie vzišiel aj bývalý štátny tajomník a neskôr minister obrany Martin Fedor a poslanec Viliam Novotný. Z radov sociálnych demokratov ide najmä o Katarínu Nevedalovú, poslankyňu Európskeho parlamentu. K mladým poslancom patrí už od roku 2002 aj Róbert Madej. Madejova politická kariéra však nezačínala v mládežníckej organizácii ani priamo

v stránickej formácii. Madej je produktom politického marketingu materskej strany. V roku 2002 strana Smer vyhlásila súťaž pre študentov vysokých škôl. K hlavným cenám patrilo aj zvoliteľné miesto na kandidátke strany. Robert Madej v súťaži obstál a vo svojich 21 rokoch sa po voľbách 2002 zaradil k najmladším poslancom Národnej rady SR, v ktorej pôsobí už tretie funkčné obdobie. K ľavicovým poslancom z prostredia MDS sa po voľbách 2010 zaradil aj predseda Andrej Kolesík. Pred zvolením za poslanca pôsobil ako tajomník poslaneckého klubu strany Smer-SD v Národnej rade SR.

Výskum ukázal, že absentujú presné štatistické údaje, či mladí ľudia vstúpili najskôr do mládežníckej organizácie a až následne do politickej strany alebo naopak. Nie je tak možné jasne odpovedať na otázku, do akej miery práve mládežnícke organizácie prispievajú k posunu mladých ľudí na rebríčku ich politickej kariéry. Pohľad na kandidátne listiny vo voľbách 2010 ukazuje, že mladí ľudia nepatrili medzi uprednostňovaných kandidátov, aj keď disponujú členmi v rôznych zaujímavých profesiách. „V našich radoch je množstvo politológov, právnikov, ekonómov.“ (rozhovor č. 2, podobne rozhovor č. 10). Zástupcovia mládežníckych organizácií a iní mladí ľudia do 30 rokov boli na volebných kandidátkach nasadení spravidla na nezvoliteľných miestach. Z tabuľky 7 vyplýva, že najviac kandidátov v mladom veku umiestnila na kandidátnu listinu strana Sloboda a Solidarita. Pri tejto strane sa vysoký počet mladých kandidátov dal očakávať, pretože vznikla po silnej internetovej kampani jej predsedu Richarda Sulíka a práve mladí ľudia patria medzi najčastejších používateľov internetu. Priestor pri vzniku strany poskytla aj členom predsedníctva mládežníckej organizácie Mladých liberálov, keď na siedme miesto umiestnila tridsaťdvaročného generálneho sekretára Stanislava Fořta a na osemnáste miesto tridsaťtriročného predsedu organizácie Richarda Švihuru. Najmladším kandidátom v prvej desiatke bol dvadsaťdeväťročný ekonóm Martin Chren. Vysoký počet kandidátov zo združenia Mladí liberáli je možné vysvetliť aktívnym angažovaním členov mládežníckej organizácie pri vzniku strany i krátkym trvaním Slobody a Solidarity a z toho plynúcim nedostatočným personálnym vybavením. Strana do parlamentných volieb 2010 nestihla vybudovať stabilné regionálne štruktúry. Mnohí okresní funkcionári boli zo združenia Mladých liberálov. O slabom prepojení strany na regióny svedčila prevaha kandidátov na poslancov NR SR z bratislavského kraja v prvej pätnástke volebnej kandidátky. Naopak, najmenší počet kandidátov v mladom veku predstavilo Kresťansko-demokratické hnutie. Prvý člen KDĽH vo veku nižšom než 30 rokov kandidoval až zo 40. miesta. Mladým kandidátom bol Martin Krajčovič, predseda Kresťansko-demokratickej mládeže Slovenska. V čase parlamentných volieb mal 27 rokov.

Tabuľka 7: Štruktúra kandidátov vo voľbách do NR SR v roku 2010 vo vybraných politických stranách podľa veku

Politická strana	Počet kandidátov		Počet kandidátov podľa vekových skupín									
			muži					ženy				
	M	Ž	do 30	31-40	41-50	51-60	61 a viac	do 30	31-40	41-50	51-60	61 a viac
SaS	123	27	39	42	31	10	1	4	11	10	2	0
SMK - MKP	128	22	14	29	39	38	8	2	6	8	6	0
ĽS - HZDS	113	37	9	17	36	43	8	4	5	12	15	1
SNS	131	19	7	18	43	47	16	3	2	8	4	2
KDH	116	34	5	25	33	40	13	2	5	14	13	0
SDKÚ - DS	126	24	18	30	32	43	3	0	6	10	7	1
SMER - SD	123	27	9	21	45	42	6	1	3	11	10	2
MOST - HÍD	121	29	7	30	51	26	7	1	10	13	5	0

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky.

Okrem SDKÚ-DS nepoužívajú politické strany pri výbere kandidátov vo voľbách kvóty, ktoré by zabezpečovali účasť členov mládežníckych združení na kandidátkach na zvoliteľných miestach. Šéfovia Mladých sociálnych demokratov, ako aj predseda Kresťansko-demokratickej mládeže ich dokonca odmietajú (rozhovor č. 1 a 6). Argumentujú politickou neskúsenosťou, ale aj uvedením si vysokej fluktuácie názorov na politiku u mladých ľudí. Predseda KDMS dokonca označil kvótny systém, ktorý existoval vo vzťahu KDH a KDMS v minulosti, za chybu, lebo „*mládežníkom sa nie vždy podarilo posunúť do parlamentu spoľahlivého človeka*“ (rozhovor č. 6). V SDKÚ-DS majú mladí členovia stabilne zabezpečené 25. miesto, to ale nevylučuje vyššie umiestnenie mladého politika, pokiaľ sa presadí v strane na základe osobnostných predpokladov a následne uspeje v primárnych voľbách. Touto cestou sa do parlamentu dostal Peter Markovič, hoci svojimi aktivitami smerom na verejnosť počas celého funkčného obdobia 2006 – 2010 nevynikal. Ostatné strany kvóty nepoznajú. „*Kvóty neexistujú, nominácia našich kandidátov je založená na gentlemanskej dohode*.“ (rozhovor č. 10). V prípade Via Novy platí nepísaná dohoda, že minimálne jeden člen mládežníckej organizácie bude kandidovať z vyššieho miesta. Ak však mladý politik vynikne svojimi schopnosťami v rámci strany, býva umiestnený na vyšších pozíciách nezávisle na svojom pôsobení v mládežníckom združení. Hooghe, Stolle, Stouthuyzen upozorňujú, že v rámci výskumu tejto funkcie zohráva dôležitú úlohu otázka, koľko členov dodali mládežnícke organizácie „dospelým stranám“. Lenže ako sami uvá-

dzajú, odpovedať na túto otázku je zložité z dôvodu neochoty všetkých strán dodať výskumníkom detailné záznamy o svojich členoch (Hooghe – Stolle – Stouthuysen, 2004). Keďže si mládežnícke organizácie záznamy nevedú, dá sa predpokladať, že podobné podmienky budú panovať aj v slovenských politických stranách. Hľadanie odpovede touto cestou prináša zároveň komplikácie kvôli rozdielnej dĺžke existencie mládežníckych organizácií, ale aj samotných straníckych formácií. Napr. strana Smer-SD zmluvu o spolupráci s mládežníckou organizáciou MSD uzavrela až po voľbách 2006, dohoda medzi SMK a Via Nova bola podpísaná tiež len vo volebnom období 2006 – 2010. Strany SaS a Most-Híd zatiaľ nemajú za sebou dostatočnú parlamentnú skúsenosť.

Parlamentné voľby 2010 nepriniesli výrazný prelom v počte mladých ľudí v Národnej rade SR (tabuľka 8). Poslanecké lavice obsadili len štyria kandidáti vo veku do 30 rokov (dvaja zo Smeru-SD a dvaja zo Slobody a Solidarity). Poslancami sa avšak stali štyri významné osobnosti mládežníckej elity: za Smer-SD predseda Mladých sociálnych demokratov Andrej Kolesík, za SDKÚ-DS bývalý predseda Novej generácie Peter Markovič, za SaS predseda a generálny sekretár Mladých liberálov Richard Švihura a Stanislav Fořt. V prípade Slobody a Solidarity sú politici vo veku 31 – 40 rokov najsilnejšou vekovou kategóriou poslancov. Pozíciu člena Národnej rady SR z dôvodu nízkeho percentuálneho zisku pre Slovenskú národnú stranu neobhájil predseda Mládeže SNS Jakub Gajdošík. Spomedzi deviatich poslancov SNS nie je ani jeden vo veku 21 – 40 rokov.

Tabuľka 8: Štruktúra zvolených poslancov v NR SR po voľbách 2010

Politická strana	Počet kandidátov		Počet kandidátov podľa vekových skupín									
	M	Ž	muži					ženy				
			do 30	31-40	41-50	51-60	61 a viac	do 30	31-40	41-50	51-60	61 a viac
Smer-SD	52	10	2	11	18	18	3	0	0	3	6	1
SDKÚ-DS	22	6	0	7	7	8	0	0	0	3	2	1
SaS	18	4	2	8	7	1	0	0	4	0	0	0
KDH	13	2	0	2	4	6	1	0	1	0	1	0
Most-Híd	14	0	0	3	5	2	4	0	0	0	0	0
SNS	8	1	0	0	2	5	1	0	0	1	0	0

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky.

Poznámka: Do tabuľky nie sú zahrnutí náhradníci tých poslancov, ktorých mandát sa po vymenovaní do štátnych funkcií (ministri, štátni tajomníci) neuplatňoval.

Hoci členstvo v mládežníckej organizácii nie je tým najdôležitejším predpokladom na úspech v procese tvorby kandidátnych listín, dokáže zabezpečiť zaujímavú pozíciu v iných profesiách spojených s vykonávaním politiky. Počas riadenia ministerstva obrany Jurajom Liškom z SDKÚ-DS obsadili tlačové oddelenie rezortu mládežníci z ODM na čele s vtedajším predsedom Marošom Keményom. Predseda mladých kresťanských demokratov Boris Ažaltovič viedol tlačové oddelenie ministerstva vnútra v období riadenia rezortu členom KDH Vladimírom Palkom. Podpredseda MSNS Dušan Štrauss sa stal tlačovým tajomníkom podpredsedníčky strany. Po voľbách 2010 do funkcií hovorcov ministri uprednostnili skôr novinárov, napriek tomu do funkcie hovorca ministra dopravy nastúpil predseda KDMS Martin Krajčovič. Pavol Szabo z ML sa stal tajomníkom poslaneckého klubu SaS, Michal Nižňan z ML vedúcim Kancelárie Národnej rady SR a Martin Kucbel z NG vedúcim služobného Úradu vlády Slovenskej republiky.

Účasť partnerskej strany vo vláde je dôležitým činiteľom ovplyvňujúcim zaujímavé pozície v administratíve. Okrem zastávania rôznych funkcií na vnútorných odboroch ministerstiev členovia mládežníckych organizácií prejavujú záujem pracovať ako asistenti poslancov národného parlamentu. Poslanecký asistent je v podmienkach Slovenska pomerne lukratívnu a dobre honorovanou prácou. Mesačne totiž poberá 80 percent z platu poslanca, t. j. cca 1600 eur. Niektorí poslanci majú dokonca viacerých pomocníkov. Výber poslaneckých asistentov z radov členov mládežníckych organizácií však medzi slovenskými poslancami nie je prirodzeným rozhodnutím. Aj tu platí nepísané pravidlo vyberania asistentov z radov známych a dôveryhodných ľudí. *„Poslanci majú v tomto voľnú ruku a je prirodzené, že poslanec si vyberie človeka, ktorému dôveruje, a nie takého, ktorého predtým nikdy nevidel.“* (rozhovor č. 10). K asistentom poslancov tak patria o. i. bývalí poslanci alebo rodinní príslušníci iných poslancov. Viacerí z nich okrem práce v poslaneckej kancelárii pôsobia aj na iných pracoviskách (školsťvo, bankovníctvo, súkromný sektor). Ojedinele pôsobí aktivita poslanca za SDKÚ-DS M. Beblavého a zástupcov Obyčajných ľudí z poslaneckého klubu SaS, ktorí sa po zvolení do funkcie poslanca NR SR vo voľbách 2010 rozhodli hľadať asistentov výberovým konaním cez inzerát. *„Uchádzal sa u neho dokonca aj jeden absolvent Oxfordu.“* (rozhovor č. 10).

Priaznivým momentom pre činnosť celej mládežníckej organizácie je zvolenie niektorého z členov do vysokej verejnej funkcie. V takomto prípade sa okolo nového politika združujú zástupcovia rovnakej organizácie a zároveň to pre ostatných členov pôsobí ako priaznivý motivačný faktor. Jakub Gajdošík a Peter Markovič si za svojich poslaneckých asistentov zvolili práve kolegov z mládežníckych organizácií. Nové možnosti spolupráce pre mladých ľavičiarov prinieslo v roku 2009 zvolenie svojej

členky Kataríny Nevedálovej za europoslankyňu a Andreja Kolesíka za poslanca NR SR vo voľbách 2010.

4.1.4 Škola mladého manažéra

Z kombinácie predstavených úloh vyplýva ďalšia funkcia. Aktívnou participáciou na organizovaní seminárov, školení, predvolebných kampaní sa mladý človek učí manažovať organizačné práce a ľudské zdroje. Vzdelávanie na strednej škole alebo univerzite prináša mladým ľuďom poznatky z manažmentu spravidla v teoretickej rovine. Asistencia pri organizovaní diverzných podujatí v prostredí občiansky a politicky angažovanej mládeže je nenahraditeľnou prípravou pre budúci profesijný, ale aj súkromný život. Skúsenosti s manažmentom predstavujú kapitál mladých ľudí do ďalšieho pôsobenia v praktickej politike. Preto sú využívaní ako asistenti poslancov, ako hovorcovia politických strán alebo jednotlivých štátnych inštitúcií.

Niektorí z vysokých predstaviteľov mládežníckych politických organizácií využili svoje know-how získané z pôsobenia v mládežníckej organizácii a pôsobia v súkromnej sfére. Existujú príklady, keď ešte počas štúdia na vysokej škole založili súkromné firmy alebo sa po štúdiu uplatnili na manažérskych pozíciách. V tomto kontexte neexistuje rozdiel medzi pravicovými a ľavicovými združeniami. Práve úspech v podnikaní alebo v profesijnej kariére je dôvodom, prečo nepokračujú v politickej kariére. Aj mladí sú si totiž vedomí skutočnosti, že v politike úspech jednotlivca často závisí od stupňa lojality k určitej skupine v straníckej formácii a nie od vlastných schopností.

4.1.5 Nastolovanie politickej agendy

Z pohľadu názorovej identifikácie sa súčasné mládežnícke organizácie prakticky zhodujú s témami svojich partnerských organizácií. V prípade niektorých marginálnych tém pripúšťajú menej zreteľné názorové rozdiely, ale pri hlavných témach nachádzajú spoločné stanoviská. V minulosti práve rozdiely medzi postojmi vedenia strany a manažmentom mládežníckych organizácií spôsobovali napäté vzťahy. Jeden z príkladov viedol dokonca k vylúčeniu predsedníčky mladých z partnerskej strany (Monika Krištovičová z LS-HZDS). Hoci väčšina tém mládežníckych organizácií sa pohybuje okolo mládežníckej politiky a vzdelávania, často nastolujú aj iné témy. V niektorých prípadoch sú predĺženou rukou partnerskej strany. Napr. Mládež SNS na svojom sneme vo februári 2010 prezentovala problematiku rómskych osád a podpory nezamestnaných Rómov ako jednu zo svojich prioritných tém.

Podľa Luby Kráľovej „prístup do politickej agendy nie je prirodzený ani automatický. Naopak, toto začlenenie je kontroverzným sociálnym a politickým aktom“ (Kráľová, 2008, s. 62). Na presadenie svojich tém do politickej roviny, prípadne na pripomienkovanie návrhov zákonov, využívajú mládežnícke organizácie rôzne metódy. Najjednoduchšou cestou je, pokiaľ vo svojich radoch majú vlastného poslanca alebo vysoko postaveného člena partnerskej politickej strany, ktorý je zároveň členom vnútorných orgánov strany. „*Máme troch poslancov, takže vyjadrujeme sa ku konkrétnym zákonom hlavne cez nich. Prostredníctvom mailu môže náš člen pripomienkovať zákon, ktorý pošle poslancovi. Stretávame sa aj neformálne, v menších skupinách a diskutujeme na rôzne témy. Minimálne raz za dva mesiace sa takto stretneme.*“ (rozhovor č. 2). Okrem osobných kontaktov s poslancami na presadzovanie svojich tém využívajú mládežníci rôzne formy vzájomných formálnych alebo neformálnych prepojení vnútorných štruktúr oboch organizácií. „*Napr. v profesijných kluboch sú väčšinou zástupcovia aj našej mládežníckej organizácie ... v zahraničnom klube strany máme svojho člena, ktorého zaujíma zahraničná politika. On sa zúčastňuje týchto sedení.*“ (rozhovor č. 5). „*Jedna z vymožeností našej organizácie je, že v každej odbornej komisii partnerskej strany, je delegovaný jeden z nás. To znamená, že v týchto komisiách sedia naši členovia a tí nám prinášajú informácie.*“ (rozhovor č. 4). Popri využití svojej partnerskej politickej strany existuje aj iná možnosť, ako prezentovať a presadiť názory dotýkajúce sa mladých ľudí. „*Čo sa týka veľkej politiky, pri návrhoch zákonov, hoci sme v opozícii a nemáme možnosť pripomienkovať vládne novely, tu máme otvorené dviereka cez Radu mládeže Slovenska. Je to nestranná organizácia združujúca mládežnícke organizácie, aj politické. Takže cez RMS zasielame svoje návrhy. Je to veľmi flexibilný spôsob.*“ (rozhovor č. 4).

4.2 Iné aspekty pôsobenia mládežníckych organizácií

Pri porovnaní jednotlivých združení podľa počtu členov vykazujú mládežnícke organizácie určité rozdiely (pozri tabuľku 9). Podobne ako slovenské politické strany nie sú masovými organizáciami, ani partnerské mládežnícke združenia nie sú charakteristické bohatou členskou základňou. Za pomerne veľké organizácie sa považujú Mladí sociálni demokrati so základňou cca 1200 členov a Via Nova s cca 850 členmi (stav k decembru 2009). Podľa zástupcov mladej lavice cieľom nie je členskú základňu rozširovať kvantitatívne, ale kvalitatívne. T. j. pri výbere členov dbajú na ich odborné a vzdelanostné vlastnosti. „*Nemali sme záujem o veľký počet, pretože my nie sme náborová ale výberová organizácia. Členov si teda vyberáme, najmä po ich odbornej a vzdelanostnej stránke. Sme samozrejme otvorení všetkým ľuďom, ale dosť si*

dávame záležať, aby sme neprijímali ľudí, ktorí by nás využívali.“ (rozhovor č. 1). Vyšší počet členov Via Novy sa dá vysvetliť absenciou členských poplatkov. Napriek tomu predseda tohto združenia upozornil na nedostatok členov v mladšom veku, ktorý by mohol mať v budúcnosti negatívne dôsledky na fungovanie organizácie. *„Keď túto otázku nebudeme riešiť, tak budeme len jednorazovou záležitosťou. Potom to bude vždy tak, že nejaká skupina ľudí si formálne založí organizáciu, trebárs mládežnícku, ako v prípade Együttélés alebo pri kresťanských demokratoch a liberáloch, ale keď dosiahli daný vek, tak nemali nástupníkov.“* (rozhovor č. 4). Početnosť členskej základne závisí aj od veľkosti miest a čiastočne od straníckych báz. Mladí sociálni i kresťanskí demokrati evidujú najväčší počet členov vo východoslovenských regiónoch, členovia Via Novy prirodzene v juhozápadných okresoch Slovenska. Špecifickým miestom pre činnosť mládežníckych organizácií predstavujú univerzitné mestá a Bratislava. V nich sa koncentrujú zástupcovia mladých občiansky a politicky angažovaných ľudí prakticky zo všetkých regiónov, navyše, ide o vzdelanostnú elitu všetkých združení. Otázne ostáva, či sa Via Nove podarí zachovať vysoký počet členov aj po tom, ako sa partnerskej SMK vo voľbách 2010 nepodarilo prekročiť potrebné päťpercentné kvórum na vstup do parlamentu.

Tabuľka 9: Počet členov politických mládežníckych združení

MSD	VN	DFM	NG	KDMS	MSNS	ML
1200	850	750	500	300	300	400

* Informácie o počte členov sú získané z uskutočnených rozhovorov. Vzhľadom na nestabilitu platenia pravidiel-ného členského sú počty členov väčšinou odhadované.

Veľkosť členskej základne mládežníckej organizácie nie je pre jej akcieschopnosť rozhodujúca. Viacerí respondenti uvádzali, že aktívne sú len malé skupiny členov.

Ak prijmeme názor o dôležitom význame mládežníckych organizácií pre spoločnosť, zostávajú otázky podmienky spojené s financovaním ich aktivít a vnútorného chodu. Predpokladá sa, že s členstvom vo funkcii mládežníckej organizácie je spojené aj vynaloženie vlastných nákladov. Pokiaľ mladý človek nie je zárobkovo činný, môže práve nedostatok finančných zdrojov predstavovať prekážku pre aktívnejšie zapojenie do riadenia organizácie.

V slovenských podmienkach sú mládežnícke organizácie financované najmä z členských príspevkov a darov. Paradoxné je, že niektoré využívajú dary nemeckých a nie slovenských politických nadácií. *„Fungujeme aj z dvojpocentnej dane, ale niektoré aktivity financujeme z grantov Friedrich-Ebert-Stiftung.“* (rozhovor č. 1). „Vy-

užívame dosť Nadáciu Konrada Adenauera, s ktorou spolupracujeme na niektorých akciách, najmä vzdelávacích.“ (rozhovor č. 6). „Podporuje nás nemecká politická nadácia Friedrich-Naumann-Stiftung.“ (rozhovor č. 10). Rovnako absentuje pravidelný príjem zo strany partnerských subjektov. Príjmy od strán majú podobu nepriameho financovania, keď strany poskytujú priestory, platia asistentov z radov mládežníckej elity alebo uhrádzajú faktúry za poskytnuté služby pri organizovaní rôznych verejných podujatí.

Vyhranený postoj majú lídri mládežníckych organizácií k možnostiam štátneho financovania. Predstavitelia opozičných združení počas vlády Roberta Fica a priori nedôverovali úspešnosti svojich projektov, pokiaľ o nich rozhodovali úradníci ministerstva vedeného koalíčným politikom. „*Odkedy sa zmenila politická garnitúra, tak nám bolo naznačené, že ak siahneme na tie peniaze, ktoré máme podpísané a schválené, tak sme skončili ... To hlavné, čo sa zmenilo za tri roky, že predtým neboli tie programy tak spolitizované ako teraz. Myslím, že ani ľavičiarri nemali problém získať prostriedky cez ministerstvo školstva na svoju činnosť. Ale tým, že je to dosť spolitizované, tak ani nemáme odvahu túto cestu skúšať a ani nemáme chuť mrhať energiou, lebo vieme, ako by to skončilo.*“ (rozhovor č. 9). Paradoxne opatrne sa k štátnemu financovaniu postavili aj vládnej koalícii blízke organizácie. Predstavitelia Mladých sociálnych demokratov počas vlády Roberta Fica o dotácie zo štátu pre prípadnú kritiku zo strany verejnosti nežiadali. Podobný názor prezentoval predseda KDMS, ktorý mal obdobnú skúsenosť v období, keď bolo KDH vo vláde a na čele ministerstva školstva stál jeho nominant. „*V minulosti nás napr. Martin Fronc požiadal, aby sme nežiadali, aby nás nikto nemohol obviňovať, že náš minister nám poskytol financie.*“ (rozhovor č. 6). V neposlednom rade od podávania žiadostí o granty poskytnuté ministerstvom školstva odrádza byrokracia. „*Raz som sa o to pokúšal cez inú mládežnícku organizáciu, ale je s tým spojené toľko byrokracie, že to nie je pre nás zaujímavé.*“ (rozhovor č. 10). Naopak, Via Nova využívala na financovanie svojich kultúrnych aktivít štátne zdroje určené na podporu menšinových kultúr. Na problémy s financovaním mládežníckych (nielen politických) občianskych združení v postkomunistických krajinách upozorňuje i Sijka Kovačeva. Možnosť získať finančné prostriedky len na krátkodobé projekty bráni „trvalej udržateľnosti participačných štruktúr mládeže“ (Kovačeva, 2002). V tomto kontexte by mládežníckym organizáciám, definovaným ako partnerské organizácie parlamentných strán, prospel zákon o ich financovaní, ktorý by zabezpečil dlhodobú stabilitu ich existencie a z toho plynúce plnenie vyššie uvedených úloh.

Zvláštna pozornosť bola v rámci rozhovorov venovaná osobným názorom respondentov na dva druhy kariéry (muklov a skokanov). Pôvodný predpoklad vychádzal z domnienky, že predstaviteľom mládežníckych organizácií bude skôr sympa-

tickejšia zložitejšia cesta budovania vlastnej politickej kariéry. Táto domnienka sa v absolútnom zmysle nepotvrdila. Mladí lídri nazerali na politické kariéry odlišne. „Mne osobne je sympatickejšie, keď sa niekto vychová pre politiku. Ale tým nechcem povedať, žeby som neuznávala tých, čo nastupujú tzv. z boku, lebo sú oblasti, v ktorých sú odborníci dôležití a nie vždy musí ísť politik len tou politickou cestou. Lebo človek, ak chce pochopiť niektoré veci, musí mať aj nejaké profesijné skúsenosti. Ale tých, čo idú pomaly, malo by ich byť viac. Ale nechcem vylúčiť všetkých, čo prídu z inej profesie.“ (rozhovor č. 5). Niektoré odpovede upozorňovali na nestabilitu skokanov. „Osobne uprednostňujem politikov, ktorí absolvujú tú dlhšiu cestu politikou. Takíto ľudia znamenajú pre stranu stabilitu. Na rozdiel od tých, ktorí vstupujú politiky už ako hotoví ľudia. Skúsenosti z SDKU napovedajú, že táto cesta nie je vždy správna.“ (rozhovor č. 6). „Vnímam týchto ľudí trochu s rozpakmi, pretože môžu priniesť a často aj prinesú určitý nový vektor, nový pohľad, nové myšlienky, ale tým, že nemajú vybudované zázemie v strane, že ich členská základňa nepozná, že ich nepoznajú štruktúry, tak sú vnímaní ako prišielci, negatívne. Ľudia ich vnímajú s odstupom, lebo nič neúročili na nižšej úrovni ... rešpekt sa dá vybudovať len časom, dlhšou prácou. Aj keď niektorí solitéri môžu byť určitým prínosom.“ (rozhovor č. 1). Skokani boli vnímaní aj kladne: „Hodnotím to pozitívne, je to veľký prínos pre stranu. Hoci aj medzi nimi existuje rozdiel.“ (rozhovor č. 2). „Osobne mám silnejšie preferencie na typ politikov tzv. Seitenteinsteiger, t.j. ktorí niečo dokázali vo svojej profesii a rozhodli sa potom ovplyvňovať veci verejné ... mám výhrady na typ politikov, ktorý študuje verejnú správu alebo politiku a potom vstúpi do mládežníckej organizácie, tam získa nejakú funkciu, potom urobí asistenta poslanca a potom sa dostane na kandidátku, možno poslancom a už len čaká na vysokú pozíciu vo vnútri strany. Tak tento politik nie ... Takýto typ politika, nedokáže byť dostatočne inovatívny ... jednoducho si týchto ľudí dostatočne nevážim. To, že je niekto 20 rokov v politike, neznamená, že to robí dobre.“ (rozhovor č. 9).

Pôsobenie v mládežníckej politike nie je predpokladom, aby boli mukli vnímaní pozitívnejšie než skokani. Pohľad na túto skutočnosť bude pravdepodobne závisieť aj od osobných ambícií každého človeka. Pokiaľ sa v mladosti rozhodne, že bude sledovať svoje politické ambície bez ohľadu na získané vzdelanie, bude mať k muklom pozitívnejší prístup a ku skokanom nazeráť rezervovane. Skokani nie sú považovaní len za profesijné obohatenie pre stranu alebo ako ponuka „nových tvárí“ pre voličov, ale aj ako konkurencia pre muklov. S dešpektom sa na skokanov nazerá, pokiaľ má strana negatívne skúsenosti s ich pôsobením. Ako príklad slúži politická kariéra bývalého futbalového rozhodcu Ľuboša Michela v radoch SDKÚ-DS. Bývalý poslanec bol na volebnú kandidátku strany nominovaný bez predchádzajúceho pôsobenia v strane. V parlamente patrila medzi najmenej aktívnych poslancov poslaneckého klubu, ne-

skôr sa už ako tzv. nezávislý poslanec zaradil k najväčším absentérom. Na verejnosti tak nepriamo prezentoval, že práca pre ukrajinský futbalový klub je prednejšia než aktívny podiel na spravovaní vecí verejných. Rozpaky vyvolával aj jeho negatívny postoj k povinnosti zverejniť svoje majetkové priznanie.

Bývalý poslanec Michel nie je jediným záporným príkladom politika zo skupiny skokanov. Negatívne vyzneli napr. vyjadrenia skokana zo Slovenskej národnej strany Vincenta Lukáča. Bývalý hokejista a po voľbách 2010 poslanec NR SR koncom leta 2010 vzbudil vlnu rozhorčenia verejnosti po svojich výrokoch o kontaktoch s podsve-
tím. Podobných prípadov neprofesionálneho vystupovania alebo vyjadrovania nováčikov v politike je však viac a ich celkový výpočet by presiahol rámec tejto publikácie.

5. ZÁVER

Z uskutočneného výskumu vyplýva potvrdenie hypotézy, že mládežnícke organizácie len čiastočne prispievajú k rekrutácii politickej elity v podmienkach slabo inštitucionalizovaného slovenského stranického systému. Nepotvrdila sa úplne domnienka, že nízka stabilita systému politických strán bude mať vplyv aj na podobu mládežníckych organizácií a na ich vplyv v organizačnej štruktúre stranických subjektov. Prejavom nedostatočnej inštitucionalizácie je vysoká voličská fluktuácia, nedostatočná organizačná štruktúra, silný vplyv osobností a nízke akceptovanie politických strán ako nevyhnutného piliera pre stabilitu demokracie. Hoci existencia mládežníckej organizácie je zväčša priamo závislá od fungovania partnerskej stranickéj formácie a v slovenských podmienkach sa pri niektorých skúmaných subjektoch tento predpoklad potvrdil (Mladá demokratická únia, Mladá demokratická ľavica, Sociálno-demokratická mládež Slovenska), v prípade Občiansko-demokratickej mládeže, rovnako i Mladých liberálov si združenia dokázali udržať stabilitu napriek marginalizácii alebo zániku pôvodnej partnerskej politickej strany (Demokratická strana resp. Aliancia nového občana). K dlhodobu stabilným mládežníckym organizáciám patrí aj Kresťansko-demokratická mládež Slovenska. Štyri štiepenia partnerského Kresťansko-demokratického hnutia sa negatívne neodrazili na fungovaní mládežníckeho združenia.

Z uskutočnených rozhovorov s predstaviteľmi mládežníckej elity vyplýva, že vysoké verejné alebo stranické funkcie mládežníkov sú skôr výsledkom pôsobenia vlastnej motivácie, osobnostných vlastností a aktívnej participácie na politike v prostredí partnerskej politickej strany, nie členstvom v združení mladých politikov. Členstvo v mládežníckej organizácii síce zvyšuje predpoklad úspešnej politickej kariéry, nejedná sa však o pravidlo. Mnohí v minulosti úspešní mládežnícki lídri ukončili svoju politickú kariéru odchodom do súkromnej sféry, tretieho sektora alebo ostali pôsobiť v štátnej alebo verejnej správe, bez bližšieho kontaktu na politickú stranu. Angažovanie v mládežníckej politike tak pôsobí ako vhodná príležitosť pre neskoršie rozhodnutie, či politickú kariéru ukončiť, alebo v politike pôso-

bíť aj naďalej. Keďže v prípade väčšiny slovenských politických strán pri rekrutácii politických lídrov platí princíp uprednostňovania „skokanov“ alebo „mediálnych tvári“ než osvedčených a lojálnych mládežníckych politikov, pôsobenie v mládežníckom združení nie je bazálnym predpokladom pre získanie verejnej alebo stránickej funkcie.

Hoci význam rekrutácie politického personálu z prostredia mládežníckych organizácií sa nepotvrdil, resp. potvrdil sa len čiastočne, tento typ združení zohráva iné strategické funkcie podporujúce stabilitu demokracie. K nezastupiteľným patrí politická socializácia. V tomto kontexte vystupujú mládežnícke združenia ako významný prostriedok osvojovania si politických znalostí a zručností. Prostredníctvom prednášok a odborných diskusií s politikmi, mediálnych tréningov, mobilizačných kampaní základne získavajú hlbšie poznatky o fungovaní politického systému. Zároveň si vytvárajú vzťah k hodnotám demokracie a prispievajú k jej ukotveniu v spoločnosti. Sčasti tak nahrádzajú nedostatky politického vzdelávania organizované štátom. Občianska náuka na stredných školách (navyše prevažne ako marginálny predmet) alebo vplyv blízkeho sociálneho prostredia (rodina, vrstovnícke skupiny) nie sú dostačujúcimi zdrojmi učenia sa o politike. Na Slovensku dodnes nebola vytvorená koncepcia predmetu politického vzdelávania napríklad podľa vzoru nemeckého „politische Bildung“, ktorého cieľom je prehĺbenie znalostí detí a mládeže nielen o fungovaní politického systému Nemecka, ale rovnako upevnenie vzťahu k hodnotám demokracie.

Medzi ostatnými funkciami mládežníckych organizácií dominuje funkcia mobilizačná. Účinné oslovenie mladých voličov patrí v predvolebnej kampani medzi priority každej strany. Získať ich na svoju stranu si vyžaduje používať výrazové prostriedky a technológie charakteristické pre mladú generáciu. Komunikácia prostredníctvom internetu, mobilizačné aktivity formou sociálnych sietí (Facebook, Myspace), (virálne) kampane využívajúce zosmiešňujúce slogany a karikatúry efektívne oslovujú mladých ľudí. Práve kvôli tomuto konštatovaniu stoja mládežnícke organizácie pred veľkou výzvou, keďže napriek každodennému používaniu internetu mladou generáciou stránky politicky angažovaných mládežníckych združení patria medzi najmenej navštevované (Vrabec, 2010a, 2010b).

Mládežnícke organizácie sú dôležitým prostredníkom medzi politickou stranou a mladými voličmi. Pre stranu je spolupráca s mládežníkmi výhodná aj finančne, pretože počas kampane pracujú členovia združení často ako dobrovoľníci bez nároku na mzdu. Okrem už uvedených funkcií zohrávajú nezastupiteľnú úlohu aj vo vnútri strany, keď sú pomocnou rukou pri organizovaní rôznych nepolitických podujatí (kultúrnych, športových, environmentálnych a pod.). V konečnom

dôsledku môžu byť mladí ľudia prospešní pri pripomienkovaní návrhov zákonov, najmä ak upravujú problematiku mládeže a vzdelávania. V minulosti sa mládežníci prejavili ako dôležití aktéri pri vylepšovaní zákonov o mládeži alebo zákona o vysokých školách, ale podieľali sa tiež na niektorých normách s pozitívnym vplyvom na prehĺbovanie občianskej spoločnosti. Spomedzi všetkých dôležitých funkcií mládežníckych organizácií tak na popredné miesto patrí funkcia politickej socializácie. Nasleduje funkcia mobilizačná, rekrutačná, organizačná a funkcia nastoľovania politickej agendy. V neposlednom rade plnia funkciu kontrolnú, pretože dozerajú na artikuláciu záujmov mladej generácie na úrovni národnej politiky.

Existuje predpoklad, že záujem o výskum mládežníckych organizácií bude v prostredí politológie rásť s vyššou mierou inštitucionalizácie stranického systému a z nej plynúcim ukotvením tohto typu organizácií v politickom systéme. Porastie i s pozvoľným odchodom staršej generácie politikov, ktorá pred rokom 1989 nemala príležitosť pôsobiť v podmienkach slobodnej straníckej súťaže. Z roka na rok budú do vysokej politiky vstupovať príslušníci dnešných dvadsať- a tridsaťročných. A mnohí z nich už budú mať skúsenosť aj s pôsobením v mládežníckom združení politických strán. Bádanie v oblasti politickej kariéry, výskum aktivít politickej angažovanej mládeže, mládežníckej politiky a občianskej participácie mladých ľudí tak v žiadnom prípade nie je uzavretý. Skôr naopak. V tejto súvislosti sa vynára otázka, či vykonávanie politiky zástupcami nových generácií bude v budúcnosti odlišné od politickej praxe súčasných straníckych lídrov s osobnou skúsenosťou so starým režimom.

V rámci uskutočneného výskumu sa postupne odhaľovali deficity doterajšieho bádania. Zatiaľ čo v texte boli predstavené mládežnícke organizácie z pohľadu ich vysokopostavených členov, absentuje pohľad politickej neangažovaných mladých ľudí. Otvorená preto neostáva iba otázka, prečo mladí ľudia nemajú záujem o politiku, ale aj prečo mladí ľudia prejavujú minimálny záujem organizovať sa v takomto type politických združení.

V budúcnosti možno očakávať ďalšie politologické analýzy volebného správania, občianskej a politickej participácie mladých ľudí. Formy politickej participácie sa totiž menia s technologickým pokrokom, ktorých používanie si väčšinou ako prvá osvojuje mladá generácia. Vo volebnej kampani 2010 bol prvýkrát využitý internet v takom veľkom rozsahu a predpokladá sa, že intenzita jeho používania bude naďalej rásť. Práve úspech liberálne orientovanej strany SaS sa mal skrývať najmä v aktívnej komunikácii strany s mladými prostredníctvom internetu. O tomto fenoméne súčasnosti sa čoraz intenzívnejšie hovorí ako o novom prostriedku volebnej účasti. Zrejme ide len o otázku času, keď aj na Slovensku bude využitý pri

voľbách. Odpadnú tak diskusie o nedostatkoch spojených s voličskou participáciou občanov SR žijúcich v zahraničí, keďže priestor prestane byť prekážkou voličskej účasti. V kontexte skúmania občianskej a politickej participácie mladých ľudí treba zdôrazniť, že o takúto formu volieb prejavujú prvovoliči vysoký záujem, hoci „maturanti na gymnáziách, maturantky na gymnáziách, maturanti na stredných odborných školách, maturantky na stredných odborných školách a prvovoliči maďarskej menšiny považujú tradičný volebný akt, či osobný kontakt s volebnou urnou za prítazlivejší“ (Macháček – Podoláková – Mihálik, 2010).

Publikácia mala ambíciu otvoriť rovnako novú, v slovenskej politológii zatiaľ nedostatočne prebádanú tému – výskum kariéry slovenskej politickej elity. Sedí v Národnej rade Slovenskej republiky vo volebnom období 2010 – 2014 viac muklov alebo skokanov? Začínali politickú kariéru v mládežníckej organizácii alebo spravili najskôr kariéru v nejakej inej s politikou nesúvisiacej profesii? Z ktorých profesií pochádza najviac dnešných poslancov a ministrov? Zmenila sa profesijná štruktúra parlamentu v porovnaní s predchádzajúcim obdobím? Všetky nastolené otázky predstavujú nové výzvy pre mladých bádateľov v oblasti spoločenských vied, osobitne politológie, ktorá doposiaľ na tomto poli absentuje.

6. POUŽITÉ ZDROJE

Pramene

Ďakujem všetkým predstaviteľom slovenských politických mládežníckych organizácií. V texte ich citujem podľa poradia:

1. Andrej Kolesík, predseda Mladých sociálnych demokratov, Juraj Hamulák, ústredný tajomník Mladých sociálnych demokratov,
2. Pavol Turčina, generálny sekretár Novej generácie,
3. Jakub Gajdošík, predseda Mládeže Slovenskej národnej strany,
4. Peter Nagy, predseda Via Nova – ICS,
5. Barbora Straková, podpredsedníčka Ludovej strany – Hnutia za demokratické Slovensko,
6. Martin Krajčovič, predseda Kresfiansko-democratickej mládeže Slovenska,
7. Peter Bendík, okresný predseda Demokratického fóra mladých v Kežmarku,
8. Jana Bardiovská, členka Novej generácie,
9. Katarína Takáčová, podpredsedníčka Občiansko-democratickej mládeže,
10. Richard Švihura, predseda Mladých liberálov, Juraj Lörinc, bývalý predseda ML, Pavol Szabo, zahraničný tajomník ML.

Československý zväz mládeže (1958): *Stanovy*.

Eurobarometer 64 (2005): *Verejná mienka v EÚ. Národná správa Slovenská republika*. Jeseň 2005. On: http://ec.europa.eu/public_opinion/-archives/eb/eb64/eb64_sk_nat.pdf, (1.7.2006).

Eurobarometer 65 (2006): *Verejná mienka v EÚ. Národná správa Slovenská republika*. Jar 2006. On: http://ec.europa.eu/public_opinion/-archives/eb/eb64/eb65_sk_nat.pdf, (22.8.2006).

Eurobarometer 72 (2009): *Public Opinion in the European Union*. Jeseň 2009. On: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb72/eb72_-anx_vol1.pdf (31.5.2010).

- Europäische Kommission (2005): *“Die Jugend hat das Wort” Sorgen und Erwartungen junger Europäerinnen und Europäer an die Entwicklung der Europäischen Union*. On: http://www.jugendpolitikineuropa.de/-downloads/22-177-324/jugendhatdaswort_eurobarometer_back_note_-de.pdf (29.7.2010).
- Kommission der Europäischen Gemeinschaften (2003): *Auswertung der Antworten der Mitgliedstaaten auf die Fragebögen der Kommission zur Partizipation und Information der Jugendlichen*. Brüssel. On: <http://www.bmfsfj.de/RedaktionBMFSFJ/Abteilung5/Pdf-Anlagen/-auswertung-antwortenPartizipation,-property=pdf,bereich=rwb=true.pdf> (12.7.2010).
- Mihálik, J.; Podoláková, E.; Štefančík, R. (2010): *Závěrečná správa. Prvo-voliči a ich voličské správanie. Výskum politickej participácie mladých ľudí*. On: http://www.vyskummladeze.sk/images/stories/iuventa/-DAVM_029/ucm_prvovolic.pdf (15.7.2010).
- Ústava Slovenskej republiky.

Literatúra

- Almond, G.; Powell, B. G. (1978): *Comparative Politics: System, Proces and Policy*. Boston.
- Almond, G. A. (1992): *A Functional Approach to Comparative Politics*. In: Susser, B. (ed.): *Approaches to the Study of Politics*. New York: Macmillan, s. 209 – 270.
- Basedau, M.; Stroh, A.; Ermann, G. (2006): *Die Institutionalisierung politischer Parteien im anglophonen Afrika*. In: KAS/Auslandsinformationen, č. 11, s. 25 – 45.
- Beer, G. (2007): *Ako sa gazduje s majetkom SZM*. In: E Trend (3.8.2007). On: <http://ekonomika.etrend.sk/ekonomika-slovensko/ako-sa-gazduje-s-majetkami-szm.html> (12. 7. 2010).
- Biedermann, H. (2006): *Junge Menschen an der Schwelle politischer Mündigkeit: Partizipation: Patentrezept politischer Identitätsfindung?* Münster: Waxmann Verlag.
- Blondel, J. (1968): *Party Systems and Pattern of Government in Western Democracies*. In: *Canadian Journal of Political Science*, Zväzok 1, č. 2, 1968, s. 183 – 203.
- Blum, S.; Schubert, K. (2008): *Politikfeldanalyse. Elemente der Politik*. Wiesbaden: VS Verlag.
- Bobula, P. (2001): *Desať rokov kresťanskej demokracie na Slovensku*. Bratislava.
- Bonfadelli, H. (1998): *Jugend, Politik und Medien*. In: Sarcinelli, U. (ed.): *Politikvermittlung und Demokratie in der Mediengesellschaft*. Bonn: Bundeszentrale für politische Bildung, s. 368 – 386.

- Bošňáková, M; Galusová, M. (2000): *Niektoré detské a mládežnícke organizácie v SR*. In: *Mládež a spoločnosť*, č. 1, 2000, s. 65 – 71.
- Bradová, E. a kol. (2008): *Negativní kampaně a politická reklama ve volbách*. Olomouc: Periplum.
- Bradová, E.; Šaradín P. (2007): *Permanentní kampaň a proces vládnutí: politika v éře konzultantů*. In: P. Šaradín (ed.): *Politické kampaně, volby a politický marketing*. Olomouc: Periplum.
- Brettschneider, F. (2002): *Spitzenkandidaten und Wahlerfolg*. Wiesbaden: Westdeutscher Verlag.
- Cotta, M.; Best, H. (2007): *Democratic representation in Europe: diversity, change, and convergence*. Oxford: Oxford University Press.
- Deth, van J. W. (2007): *Einführung. Kinder als junge Staatsbürger*. In: Deth, van J. W.; Abendschön, S.; Rathke, J.; Vollmar, M.: *Kinder und Politik. Politische Einstellungen von jungen Kindern im ersten Grundschuljahr*. Wiesbaden: VS-Verlag, s. 9 – 28.
- Erdmann, G.; Köllner, P.; Betz, J. (2004): *Die gesellschaftliche Verankerung politischer Parteien in nichtwestlichen Demokratien als Forschungsproblem*. In: Erdmann, G.; Köllner, P.; Betz, J. (eds.): *Die gesellschaftliche Verankerung politischer Parteien in nichtwestlichen Demokratien als Forschungsproblem. Formale und informelle Dimensionen im internationalen Vergleich*. Wiesbaden: Verlag für Sozialwissenschaften, s. 7 – 34.
- Falter, J. W.; Römmele, A. (2002): *Professionalisierung bundesdeutscher Wahlkämpfe, oder: Wie amerikanisch kann es werden?* In: Berg, T. (ed.): *Moderner Wahlkampf. Blick hinter die Kulissen*. Opladen: Leske, s. 48 – 80.
- Fudaly, P.; Lenčo, P. (2008): *Neformálne vzdelávanie detí a mládeže*. Bratislava: Iuventa.
- Gruber, A. K. (2009): *Der Weg nach ganz oben. Karriereverläufe deutscher Spitzenpolitiker*. Wiesbaden: VS-Verlag.
- Hartman, T. von (2007): *Blogs im Wahlkampf - Möglichkeiten und Perspektiven*. In: Nicolaus, J. (ed.): *Wahlkämpfe in Deutschland. Fallstudien zur Wahlkampfkommunikation 1912 – 2005*. Wiesbaden: VS Verlag Wissenschaften, s. 332 – 344.
- Herzog, D. (1975): *Politische Karrieren – Selektion und Professionalisierung politischer Führungsgruppen*. Opladen: Westdeutscher Verlag.
- Hoecker, B. (1995): *Politische Partizipation von Frauen. Ein einführendes Studienbuch*. Opladen: Leske + Budrich.
- Hoffmann-Lange, U. (2003): *Jugend und Politik*. In: Andersen, U.; Woyke, W. (eds.) *Handwörterbuch des politischen Systems der Bundesrepublik Deutschland*. Opladen: Leske + Budrich.

- Hooghe, M.; Stolle, D.; Stouthuysen, P. (2004): *Head Start in Politics. The Recruitment Function of Youth Organizations of Political Parties in Belgium (Flanders)*. In: Party Politics, ročník. 10., č. 2., s. 193 – 212.
- Huntington, S. P. (1968): *Political Order in Changing Societies*. New Haven.
- Jaeggi, E.; Faas, A.; Mruck, K. (1998): *Denkverbote gibt es nicht! Vorschlag zur interpretativen Auswertung kommunikativ gewonnener Daten*. Berlin: Technische Universität.
- Jann, W.; Wegrich, K. (2003): *Phasenmodelle und Politikprozesse: Der Policy Cycle*. In: Schubert, K.; Bandelow, N. C. (eds.): *Lehrbuch der Politikfeldanalyse*. München; Wien: Oldenbourg Wissenschaftsverlag, s. 71 – 106.
- Kaase, M. (2003). *Politische Beteiligung / Politische Partizipation*. In: Andersen, U.; Woyke, W. (eds.): *Handwörterbuch des politischen Systems der Bundesrepublik Deutschland*. 5. aktualizované vydanie. Opladen: Leske und Budrich, s. 495 – 500.
- Karp, M.; Zolleis, U. (2004): *Politisches Marketing. Eine Einführung in das Politische Marketing mit aktuellen Bezügen aus Wissenschaft und Praxis*. Münster: Lit Verlag.
- Kevenhörster, P. (2008): *Politikwissenschaft. Band 1: Entscheidungen und Strukturen der Politik*. Wiesbaden: Verlag für Sozialwissenschaften.
- Kirchheimer, O. (1965): *Wandel des westeuropäischen Parteiensystems*. In: *Politische Vierteljahresschrift*, ročník 6., zošit 1, s. 20 – 41.
- Klimovský, D.; Lazor, M. (2010): *Aktívne volebné právo očami vysokoškolských študentov. Sonda do vnímania aktívneho volebného práva a jeho využitia v rámci komunálnych volieb*. In: *Slovenská politologická revue*, č. 2, ročník X., s. 87 – 101.
- Koprlová, J.; Koprla, M. (2009): *Marketing. Studie z mezinárodní praxe*. Beroun: NEWSLETTER.
- Kovačeva, S. (2002): *Rozvoj občianskej participácie mladých ľudí vo východnej a strednej Európe*. In: *Sociológia*, ročník 34, č.1, s. 47 – 58.
- Kráľová, L. (2008): *Substancia a genéza verejnej politiky (príklady zo Slovenskej republiky)*. In: Kráľová L. (ed.): *Genéza a tvorba verejnej politiky na Slovensku*. Prešov: KM-Systém, s. 23 – 81.
- Lenč, J. (2006): *Pojem náboženská politická strana v kontexte definície politických strán*. In: *Slovenská politologická revue*, ročník VI., č. 2.
- Lidák, J.; Koganová, V.; Leška, D. (1999): *Politické strany a hnutia na Slovensku po roku 1989*. Bratislava: Vydavateľstvo Ekonóm.
- Lipset, S. M.; Rokkan, S. (1967): *Party Systems and Voter Alignments: An Introduction*. In: Lipset, S. M.; Rokkan, S. (eds.): *Party Systems and Voter Alignments. Cross-National Perspectives*. New York: The Free Press.

-
- Lorenz, R.; Micus, M. (2009): *Politische Seiteneinsteiger – Exoten in Parteien, Parlamenten, Ministerien*. In: Lorenz, R.; Micus, M. (eds.): *Seiteneinsteiger. Unkonventionelle Politik-Karrieren in der Parteiendemokratie*. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, s. 11 – 28.
- Macháček, L. (1991): *Sociografia mládežníckeho hnutia na Slovensku*. In: *Sociológia*, ročník 23, č. 1 – 2, s. 99 – 110.
- Macháček, L. (1998a): *Citizenship Potential of Unemployed and Self-Employed Youth in East-Central Europe*. *Sociologia – Slovak sociological review*, č. 3, s. 283 – 296.
- Macháček, L. (1998b): *Práca s mládežou v systéme prípravy slovenských občanov na európske občianstvo*. Bratislava: Slovenská sociologická spoločnosť pri SAV – sekcia mládeže.
- Macháček, L. (1999a): *Youth in the Processes of Transition and Modernisation in the Slovak Republic*. In: *Czech Sociological Review*, ročník 6, č. 1 s. 103 – 115.
- Macháček, L. (1999b): *Rozhovor s poslancom NR SR Milanom Ištvanom*. In: *Mládež a spoločnosť*, č. 4, s. 5 – 8.
- Macháček, L. (2000a): *Youth and Creation of Civil Society in Slovakia*. In: *Sociológia*, ročník 32, č. 3, s. 241 – 255.
- Macháček, L. (2000b): *Práva mladých*. In: *Slovo*, č. 28/2000.
- Macháček, L. (2002): *Kapitoly zo sociológie mládeže*. Trnava: UCM.
- Macháček, L. (2008): *Občiansky deficit mládeže. Politická a občianska participácia študentov na Slovensku*. Bratislava: Slovenská spoločnosť pre výskum mládeže.
- Macháček, L. (2009a): *Prvovoliči a voľby do Európskeho parlamentu*. In: *Slovenská politologická revue*, ročník 9, č. 3., s. 73 – 103.
- Macháček, L. (2009b): *Jugend, Jugendpolitik und Jugendarbeit in der Slowakei nach 1989*. Trnava: KP FF UCM.
- Macháček, L.; Podoláková, E.; Mihálik, J. (2010): *Prvovoliči a ich volebné správanie*. In: *Mládež a spoločnosť*, ročník XVI., č. 2.
- Mainwaring, S. (1998): *Party Systems in the Third Wave*. In: *Journal of Democracy*, zväzok 9, č. 3, júl 1998, s. 67 – 81.
- Marjánko, B.: *Československý svaz mládeže (ČSM), Socialistický svaz mládeže (SSM)*. On: <http://www.totalita.cz/vysvetlivky/csm.php> (17. 7. 2010).
- Marušiak, J. (2006): *Fenomén strany Smer: medzi „pragmatizmom“ a sociálnou demokraciou*. In: *Stredoevropské politické studie*, ročník VIII., č. 1., s. 19 – 55.
- Merchel, J. (2008): *Trägerstrukturen in der sozialen Arbeit. Eine Einführung*. 2. überarbeitete Auflage. Weinheim, München: Juventa.
- Meyer, T. (2001): *Mediokratie. Die Kolonisierung der Politik durch die Medien*. Suhrkamp Verlag: Frankfurt/M.

- Moravčíková, D.; Hanová, M.; Barát, P. (2010): *Participácia vidieckej mládeže optikou aktérov a obecných samospráv*. In: *Mládež a spoločnosť*, ročník XVI., č. 1., s. 25 – 38.
- Možný, I. (1991): *Proč tak snadno...?* Praha: SLON.
- Našmacher, H. (2004): *Politikwissenschaft. Lehr- und Handbücher der Politikwissenschaft*. Oldenbourg: Wissenschaftsverlag.
- Norris, P.; Lovenduski, J. (1995): *Political recruitment: gender, race and class in the British Parliament*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ondrejko, P. (1997): *Socializácia mládeže ako východisková kategória sociológie výchovy a sociológie mládeže*. Bratislava: VEDA.
- Panbianco, A. (1988): *Political Parties: Organization and Power*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Pelinka, A. (2004): *Grundzüge der Politikwissenschaft*. Wien: Böhlau Verlag.
- Puskášová, K. (2009): *Súčasná Slovenská národná strana ako najstarší stranický subjekt na Slovensku?* In: *Slovenská politologická revue*, ročník IX., č. 4., s. 62 – 92.
- Römmele, A. (2005): *Direkte Kommunikation zwischen Parteien und Wählern. Professionalisierte Wahlkampftechnologien in den USA und in der BRD*. Wiesbaden: Verlag für Sozialwissenschaften.
- Rybář, M. (ed.) (2004): *Politické strany ako organizácie. Prípady zo Slovenska*. Bratislava: Univerzita Komenského.
- Sartori, G. (1976): *Parties and Party Systems. A Framework for Analysis*. Cambridge.
- Sartori, G. (1993): *Teória demokracie*. Bratislava: Archa.
- Sopóci, J. (2000): *Záujmové skupiny v politike*. In: *Sociológia*, 5/2000, s. 407 – 434.
- Stanová, E. (1999): *Nové možnosti prezentácií mládežníckych organizácií na internete*. In: *Mládež a spoločnosť*, č. 2, s. 52 – 54.
- Suchý, J. (1969): *Sociológia mládeže '69, slovenská ročenka pre teóriu a výskum mládeže*. Bratislava: Smena 1969, s. 13 – 35. Dostupné v Suchý, J. (2003): *Mládež v modernej spoločnosti. O problémoch socializácie dnešnej mládeže*. In: Suchý, J.: *Generačný problém ako spoločný problém generácií*. Bratislava – Trnava: SSV, SPS, s. 7 – 19.
- Štefančík, R. (2006): *Negative campaigning aj u nás?* In: *Sme*, ročník 15, č. 119, (25. 5. 2006).
- Štefančík, R. (2007): *Fenómén personalizácie v predvolebnej kampani*. In: Gbúrová, M. (ed.): *Voľby 2006 v štátoch V4*. Prešov: SLOVACONTACT, s. 327 – 337.
- Štefančík, R. (2008): *Christlich-demokratische Parteien in der Slowakei*. Trnava: UCM.
- Štefančík, R. (2010): *Úloha politických mládežníckych organizácií v procese politickej socializácie*. In: *Mládež a spoločnosť*. Ročník XVI., č. 2.

-
- Tamene, G. (2004): *Globalization and Progress. The Impact on Central European Regions (CER)*. In: Sergi, B. S.; Bagatelas, W. (ed.): *Ethical Implications of Post-Communist Transition Economics and Politics in Europe*. Bratislava: Iura Edition, s. 381 – 396.
- Tamene, G. (2010): *Globálne transformácie*. In: Tóth, R.; Szarková, M.; Kucharčík, R. (eds.): *Občianska spoločnosť v transformujúcich sa krajinách*. Malacky: Inkubátor Malacky, s. 55 – 63.
- Tóth, R. (2007): *Elity v spoločnosti*. Kolín: NCSP.
- Vrabec, N. (2010a): *On-line generácia: informácie, komunikácia a digitálna participácia mládeže v informačnej spoločnosti*. 1. vyd. Bratislava: IUVENTA.
- Vrabec, N. (2010b): *Digitálna participácia mládeže – nové vnímanie občianskej spoločnosti*. In: *Mládež a spoločnosť*, ročník XVI., č. 1, s. 38 – 47.
- Ward, S.; Gibson, R.; Nixon, P. (2003): *Parties and Internet. An Overview*. In: Gibson, R.; Nixon, P.; Ward. (eds.): *Political Parties and the Internet. Net Gain?* London: Routledge, s. 11 – 38.
- Weber, J. (1981): *Die Interessengruppen im politischen System der Bundesrepublik Deutschland*. 2. Stuttgart/München.
- Žúborová, V. (2010): *Re – definícia typológie politických aktérov v kontexte s politickou komunikáciou a politickým marketingom*. In: *Slovenská politologická revue*, ročník X., č. 2., s. 59 – 86.

Internetové portály

- Demokratické fórum mladých (DFM), <http://www.dfm.sk>
- ENRI-East, <http://www.enri-east.net>
- IUVENTA, <http://www.iuventa.sk>
- Kresťansko-demokratické hnutie (KDH), <http://www.kdh.sk>
- Kresťansko-demokratická mládež (KDMS), <http://www.kdms.sk>
- Ľudová strana – Hnutie za demokratické Slovensko (ĽS-HZDS), <http://www.hzds.sk>
- Mládež Slovenskej národnej strany (MSNS), <http://www.mladezsns.sk>
- Mladí liberáli (ML), <http://www.mladiliberali.sk>
- Mladí sociálni demokrati (MSD), <http://www.mladi.eu>
- Most-Híd, <http://www.most-hid.sk/>
- Občiansko-demokratická mládež (ODM), <http://www.odm.sk>
- Rada mládeže Slovenska (RMS), <http://www.mladez.sk>
- Nová generácia (NG), <http://www.ngonline.sk>
- Sloboda a Solidarita (SaS), <http://www.strana-sas.sk>

POUŽITÉ ZDROJE

Slovenská demokratická a kresťanská únia – Demokratická strana (SDKÚ-DS), <http://www.sdkuonline.sk>

Slovenská národná mládež (SNM), <http://www.orsnmsk.host.sk>

Slovenská národná strana (SNS), <http://www.sns.sk>

Smer – sociálna demokracia (Smer-SD), <http://www.strana-smer.sk>

Strana maďarskej koalície (SMK), <http://www.smk.sk>

Via Nova (VN), <http://www.ics.sk>

Výskum mládeže, <http://www.vyskummladeze.sk>

7. ZOZNAM TABULIEK A SCHÉM

Číslo	Názov tabuľky	Strana
Tabuľka 1	Funkcie politického systému	15
Tabuľka 2	Kariérny vzťah medzi mládežníckou organizáciou a stranou	24
Tabuľka 3	Charakteristika dobre a slabo inštitucionalizovaného stranického systému	39
Tabuľka 4	Dimenzie a indikátory inštitucionalizácie politických strán	41
Tabuľka 5	Výsledky parlamentných volieb od roku 1990	47
Tabuľka 6	Možnosti politickej participácie podľa Beate Hocker	63
Tabuľka 7	Štruktúra kandidátov vo voľbách do NR SR v roku 2010 vo vybraných politických stranách podľa veku	70
Tabuľka 8	Štruktúra zvolených poslancov v NR SR po voľbách 2010	71
Tabuľka 9	Počet členov politických mládežníckych združení	75
Schéma 1	Model výberu politickej elity podľa Dietricha Herzoga	21

8. ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK

ANO – Aliancia nového občana
ČSM – Československá zväz mládeže
DFM – Demokratické fórum mladých
HMZDS – Hnutie mladých za demokratické Slovensko
KDH – Kresťansko-demokratické hnutie
KSČ – Komunistická strana Československa
KSU – Kresťansko-sociálna únia
LS-HZDS – Ludová strana – Hnutie za demokratické Slovensko
MSD – Mladí sociálni demokrati
MSNS – Mládež Slovenskej demokratickej strany
NG – Nová generácia
ODM – Občiansko-demokratická mládež
PSNS – Pravá Slovenská národná strana
SaS – Sloboda a Solidarita
SDK – Slovenská demokratická koalícia
SDKÚ-DS – Slovenská demokratická a kresťanská únia – Demokratická strana
SDL – Strana demokratickej ľavice
Smer-SD – Smer – Sociálna demokracia
SMK – Strana maďarskej koalície
SNS – Slovenská národná strana
SZM – Socialistický zväz mládeže
VN – Via Nova

PRÍLOHY

Poznámka:

Súčasťou prílohy sú prepisy rozhovorov s čelnými predstaviteľmi politických mládežníckych organizácií. Publikované sú len tie rozhovory, ku ktorým boli od respondentov získané povolenia na uverejnenie. Ostatné rozhovory publikované nie sú, keďže respondenti na žiadosť o zverejnenie textu nereagovali.

Rozhovor s predsedom MSD Andrejom Kolesíkom a ústredným tajomníkom MSD Jurajom Hamuľákom, Trnava, október 2009

Na začiatku by ma zaujímali okolnosti vzniku MSD a nadväzovania spolupráce so stranou SMER-SD.

Predseda: Mladí sociálni demokrati fungujú od roku 2003. Pred týmto rokom fungovali dve silné mládežnícke lavicové organizácie – Mladá demokratická lavica, ktorá bola mládežníckou organizáciou Strany demokratickej lavice a Sociálno-demokratická mládež Slovenska, teda mládežníci Sociálno-demokratickej strany Slovenska. Tým, že po prehraných voľbách došlo k úbytku voličov a k prechodu z koalície do opozície, mládežnícke organizácie sa zlúčili do jednej organizácie s názvom Mladí sociálni demokrati. Táto organizácia fungovala zo začiatku veľmi intenzívne. S prechodom strany do opozície vplyv ľudí slabol, mnohí členovia sa presunuli do súkromnej sféry, alebo sa stiahli z politického života úplne, alebo prešli do tretieho sektora. Spomeniem len Braňa Ondruša, Milana Ištivána, alebo Luba Andrášiho, Juditu Takáčovú. Zlom nastal až po voľbách v roku 2006, kedy vtedajšie vedenie MSD odstúpilo na protest proti zloženiu koalície. Z päť-

členného vedenia odstúpili traja, ja som bol vtedy ústredným tajomníkom. Oстал som, ale odchod troch ľudí znefunkčnil organizáciu, musel byť zvolaný mimoriadny snem, situáciu bolo treba riešiť. Mimoriadny snem sa mohol zísť až vo februári 2008, prijal nové strany a zvolil nové vedenie. V priebehu dvoch rokov, od roku 2006 do 2008, prebiehala hlbšia diskusia a komunikácia so Smerom-SD o prípadnej budúcej spolupráci. Nebolo to zo dňa na deň, šlo o proces dlhodobého vzájomného zblížovania. Prvým krokom bol Mimoriadny Snem 2008, ktorý zmenil stanovky a zvolil nové vedenie. Dovtedy bolo MSD nezávislým občianskym združením, ktoré sa neprikláňalo k žiadnej strane. Stanovky boli menené delegátmi Snemu tak, aby po súhlase Snemu bolo možné podpísať dohodu o vzájomnej spolupráci.

Z ktorej strany bola vyvíjaná väčšia iniciatíva na prehlbenie vzájomnej spolupráce, zo strany Smer-SD alebo zo strany MSD?

Predseda: Bolo to vzájomné. K podpisu Dohody o vzájomnej spolupráci došlo

po snažení aj z jednej aj z druhej strany. Smer-SD cítil, že mu chýba mládežnícka organizácia, lebo v tom období ako jediná parlamentná strana nemala vlastnú mládežnícku organizáciu alebo podpísanú podobnú Zmluvu o spolupráci. Takže aj oni chceli, aj my sme chceli. A keďže obe organizácie sú si názorovo blízke, tak tam nevznikali žiadne trecie plochy. Bol to teda prirodzený vývoj snaženia oboch partnerov.

Čo sa zmenilo podpisom dohody o spolupráci po formálnej stránke?

Predseda: Zmenili sa tie veci, ktoré sú stanové v Zmluve o vzájomnej spolupráci. Predovšetkým v oblasti aktívnej komunikácie. Smer nás začal pozývať na svoje aktivity, či už to boli snemy, programové konferencie, semináre, boli sme teda aktívnejšie vťahnutí do vnútrostraníckeho života, čo hodnotíme veľmi pozitívne a je to pre nás prínosom. Rovnako aj my, keď organizujeme rôzne aktivity, tak pozývame predstaviteľov strany. Toto sa zmenilo a funguje to k obojstrannej spokojnosti.

Čiastočne ste odpovedali na moju otázku, ako je upravený vzťah medzi stranou Smer-SD a vašou organizáciou.

Predseda: Upravený je štandardnou verejne dostupnou Zmluvou o vzájomnej spolupráci. Sú určení ľudia zodpovední za komunikáciu na každej strane a je dohodnutá aj forma komunikácie.
MSD teda nie je súčasťou strany?

Predseda: Nie, po formálnej stránke je to občianske združenie.

Ako často sa stretávate s poslancami alebo inými členmi partnerskej strany? Ako vám vychádzajú v ústrety, ak organizujete vlastné podujatie?

Predseda: Dá sa povedať, že vlastne každodenne. U nás je to trochu iné tým, že Smer má 50 poslancov, z 8 krajských predsedov sú šiesti v parlamente. Smer je manažérsky riadená strana, my sme tento systém do istej miery skopírovali, aj keď nie úplne, ale základ je, že krajský predseda strany komunikuje s krajským predsedom MSD. Funguje to aj na nižších zložkách, mestách a obciach. Funguje to dobre.

Má strana nejaký vplyv pri výbere predsedníctva mládežníckej organizácie?

Predseda: Je potrebné zdôrazniť, že aj strana SMER-SD aj MSD sú samostatné organizácie. Každá má vlastné stanovky a spolupráca je založená na partnerskom princípe. Je prirodzené, že SMER-SD sleduje vývoj a dianie v MSD, ale mne ako predsedovi MSD sa ešte nikdy nestalo, že by niekto z centrálnej úrovne zasahoval do obsadzovania miest v štruktúre organizácie.

Do akej miery sú vaše programové priority zhodné s programovými prioritami strany Smer-SD. Existujú témy, ktorými sa od strany odlišujete?

Predseda: Už z názvu MSD vyplýva, že so Smerom-SD nás spájajú hodnoty sociálnej demokracie a názor na rôzne témy máme veľmi podobný, v niektorých veciach totožný. Sú aj okrajové témy, na ktoré máme odlišný pohľad. Je to dané najmä tým, že sme mladí ľudia, máme iné názory. Vyznávame a presadzujeme rovnaké sociálno-demokratické hodnoty ako strana SMER –SD.

Ako evidujete členov? Koľko máte členov?

Tajomník: Do dnešného dňa (31.12.2009) máme približne 1200 registrovaných členov. Práve tým, že v roku 2006 odstúpili členovia vedenia, tak z MSD vystúpili niektorí radoví členovia, takže sa nám tým znížili počty. Ale na druhej strane, nemali sme záujem o veľký počet, pretože my nie sme náborová, ale výberová organizácia. Členov si teda vyberáme najmä po ich odbornej a vzdelanostnej stránke. Sme samozrejme otvorení všetkým ľuďom, ale dosť si dávame záležať, aby sme neprijímali ľudí, ktorí by nás využívali. Organizácia funguje na celom Slovensku. Práve počas minulého vedenia fungovala organizácia elitársky, viac – menej iba v Bratislave. Predchádzajúce vedenie si dávalo za cieľ vysoký počet členov, ale robili väčšinou podujatia len pre úzky okruh ľudí z vedenia a Bratislavy. Práve kvôli tomu niektorí ľudia odišli z MSD. Až na dva okresy máme organizácie na celom Slovensku.

Sú miesta na Slovensku, kde máte členov pomerne viac ako na iných častiach?

Tajomník: Áno sú. Je to spôsobené zrejme aj tým, že na Slovensku existujú veľké regionálne rozdiely. Najviac členov evidujeme na východnom Slovensku. Dá sa povedať, že 200 Prešov, 150 Košice. Ale silné sú aj organizácie v Banskej Bystrici a v Nitre.

Je rozdiel napríklad medzi krajskými a okresnými mestami?

Tajomník: V princípe neevidujeme veľké rozdiely. Našou úlohou je pokryť každý okres našimi členmi. Na východe Slovenska sa ľudia však viac zaujímajú o sociálno-demokratické myšlienky. Na ilustráciu, trebišovský okres priniesol vyše 50 ľudí. Takže nedá sa to vnímať ani tak podľa veľkosti mesta, ako skôr po jednotlivých okresoch.

Ako je to s členstvom v politickej strane? Ste síce dvomi nezávislými organizáciami, ale vedeli by ste povedať, koľko členov MSD je zároveň členmi Smeru-SD?

Tajomník: Presné čísla sa nedajú povedať, my si to napokon ani nezisťujeme. Od svojich členov tieto informácie nevyžadujeme. Odhadom je to cca jedna tretina.

Sú prípady, že najskôr vstúpi mladý človek do strany a potom až do MSD?

Tajomník: Áno, sú také prípady. Ja osobne napríklad nie som členom stra-

ny, rovnako ani naša europoslankyňa Katka Neveďalová, Richard Melíšek rovnako. Aj Andrej sa stal členom strany až neskôr. Sú však aj opačné prípady, ale presnú štatistiku nevedieme. Bratislava je špecifická.

Má človek nejaké výhody, keď vstúpi do mládežníckej organizácie v kontexte jeho politickej kariéry?

Predseda: Je zapájaný do aktivít. Najskôr na tej nižšej okresnej alebo krajskej úrovni a keď vidíme, že človek má záujem a snahu, tak ho ťaháme hore. Máme rôzne možnosti, napr. stáže v národnom parlamente, na ministerstvách. Teraz nám veľké možnosti spolupráce prinieslo zvolenie Katky Neveďalovej za europoslankyňu, máme rôzne spolupracujúce organizácie: Intenda, Friedrich-Ebert-Stiftung, Inštitút ASA, KOZ SR a podobne. Cez tieto spriaznené organizácie sa snažíme čo najviac našich členov, ktorí prejavia záujem, sú jazykovo zdatní a majú ochotu, posielat' von. Snažíme sa ich vzdelávať, organizujeme rôzne semináre, ale v rozumnej miere, nielen preto, aby boli. Robíme aj kultúrne, spoločenské, športové aktivity. Každý kraj organizuje aj vlastné aktivity. Organizujeme aj celoslovenské aktivity, napr. celoslovenské stretnutie turistov na Rysoch. Tento rok sme boli hlavní spoluorganizátori. Tam sa stretneme všetci z celého Slovenska. Má to určité výhody pre človeka, pokiaľ chce a má záujem. Vieme mu pomôcť rozvíjať sa a napredovať.

Kto patrí medzi najvýznamnejších predstaviteľov MSD?

Predseda: Europoslankyňa Katka Neveďalová, poslanec NR SR Robert Madej, v regiónoch sú to ľudia skôr na určitých lokálnych pozíciách. Juraj je členom dozornej rady Ústavu pamäti národa, ja mám politickú funkciu tajomníka poslaneckého klubu strany v Národnej rade. Naši členovia pôsobia často na rôznych poradných, resp. servisných pozíciách.

Keď je človek členom MSD a strana je vo vláde, dokáže mu MSD pomôcť nielen pri rôznych stážach alebo pri dosadzovaní do nejakých do nejakých politických funkcií (napr. asistent poslanca)? Berú poslanci pri výbere svojich asistentov do úvahy, či je ten človek členom MSD?

Predseda: U nás je to trochu špecifické tým, že našu víziu sme si dali na sneme v roku 2008, t. j. dva roky po voľbách. Vtedy už asistentské pozície boli obsadené. Ale poslanci rovnako aj asistenti sa menia, takže teraz je situácia iná. Dokonca, poslanci sami prichádzajú s požiadavkou, že potrebujú mladého a šikovného človeka. To je pre nás prídanou hodnotou, že nemusíme my ponúkať svojich ľudí, ale že je to opačne. Že funguje dopytový princíp. Ale nechceme, aby si naši ľudia mysleli, že o chvíľu budú štátnymi tajomníkmi. My svojich ľudí testujeme. Musí tam byť určitá skúsenosť, pracovná aj politická.

Aké spoločenské podujatia ste za posledné obdobie zorganizovali?

Tajomník: V poslednom období toho bolo dosť. V krátkosti spomeniem len napríklad spoluprácu s organizáciou EXIMA v Košiciach, hudobný festival organizovaný v septembri, kde bolo cca 2000 ľudí. Podujatie nemalo ziskový charakter, teda organizácia prebehla len z darov spriaznených organizácií. O dva týždne bude na východnom Slovensku opäť veľký festival, organizujeme koncerty aj vďaka našim priateľom medzi hudobníkmi, ktorí sympatizujú s našimi myšlienkami. Spolupodielali sme sa na zväze motorkárov na východnom Slovensku – na Šírave, motorzraz vo Svidníku, v Banskej Bystrici. Jedná sa aj o vzdelávacie aktivity. Práve teraz pripravujeme seminár Mladí za zamestnanosť mladých. Pôjde o vzdelávacie kolokvium, kde sme pozvali odborníkov – z úradov práce, z verejnoprávnych inštitúcií, veľkých zamestnávateľov v Nitrianskom kraji. Máme tú výhodu, že naši dvaja členovia z krajskej organizácie v Nitre sú doktorandmi na univerzite v Nitre. Ďalej organizujeme týždeň pred voľbami v spolupráci s Intendou veľký mobilizačný seminár: „Mladí! Poďte voliť do orgánov VÚC“. Nejde o politický, ale o motivačný seminár. Ďalej robíme veľké podujatia na základe rôznych grantových podpôr ministerstva kultúry. Pôjde o seminár na tému menšiny na Slovensku. Funguje najmä z podpory štátu, keďže sme občianskym združením. Ale

snažíme sa aj o spoluprácu s inými organizáciami, napríklad s organizáciami Mladých karpatských Nemcov.

Ako teda svojich členov získavate?

Tajomník: Nejde nám o masový nábor nových členov. Skôr si vyberáme.

A keď sa niekto prihlási?

Tajomník: Prihlási sa na základe prihlášky, ktorá smeruje okresnému predsedovi. Prihláška sa schvaľuje na okresnej rade, neskôr na krajskej rade a tá dáva odporúčanie predsedníctvu. Z hľadiska štruktúry vedia práve predstavitelia v regiónoch, kto je vhodným kandidátom na členstvo.

Takže sa môže stať, že niekoho neprijmete?

Tajomník: Áno, je to možné.

Aký vplyv má MSD pri nominovaní členov v obecných, regionálnych alebo národných voľbách?

Predseda: Tieto nominácie prebiehajú na základe skúseností. Okresní predsedovia najlepšie poznajú svojich ľudí. Ilustrovať to môžem na príklade Jána Hrubého. Ak by sme sa ho rozhodli niekam nominovať, určite by k tomu mala čo povedať aj krajská predsedníčka strany Smer-SD. Tým, že s ňou spolupracuje, vie, že takého človeka v okrese má, môže sa na neho obrátiť s rôznymi požiadavkami. Opačne by bolo, keby som prišiel s menom človeka, ktorého nikdy

nevidela a nikdy o ňom nepočula. Takže toto vychádza zo vzájomnej spolupráce. Ale ľudia, ktorí sú šikovní a majú záujem, dokážu sa presadiť. Pretože každý okresný alebo krajský predseda zapája do politického života aj mladšiu generáciu. Tí, ktorí to nerobia, to nerobia z istých dôvodov, ale tým sa to skôr či neskôr vráti.

Majú mladí nejaké vyhradené miesto na kandidátkach?

Predseda: Kvótny systém nemáme po zlých skúsenostiach z Českej republiky, kde takýto systém funguje. Presadzujeme myšlienku, že schopný človek na ktorejkoľvek úrovni sa dokáže presadiť. A už sa nám stalo aj to, že prišli okresní alebo krajskí predsedovia a povedali nám, tento mladý je šikovný, dám vám ho k vám do MSD. To znamená, že pôvodne sme o ňom ani nevedeli. Funguje to teda opačne.

Máte svojich kandidátov vo voľbách do VÚC?

Predseda: Samozrejme. Našou ambíciou bolo mať v každom kraji aspoň jedného. Nepodarilo sa, z ôsmich krajov máme piatich.

Čo to znamená, že sa nepodarilo?

Predseda: V jednom prípade je to dané koalíciou, konkrétne v nitrianskom kraji, kde sme vedeli ponúknuť schopných ľudí. Ale keďže podľa dohody je pre každú stranu vyčlenené určité množstvo

kandidátov, dohodli sme sa s krajským predsedom, že to budeme riešiť inak. V ďalších dvoch krajoch sa nenašli takí kandidáti, ktorí by sa dokázali presadiť, a s ktorými by sa stotožnil príslušný okresný a následne krajský predseda. Ambícia teda bola, ale sa nenaplnila. Budeme to musieť vyhodnotiť a podľa toho sa zariadiť pre budúcnosť.

Akú úlohu zohráva MSD vo volebnej kampani?

Predseda: Závisí to aj od toho, či ide o kampaň komunálnu, regionálnu alebo národnú. MSD funguje vo volebných štáboch. Každý okres alebo kraj má svoj volebný štáb. Potom je ústredie ako celoslovenský koordinátor. Členovia z každej štruktúry teda pomáhajú strane aj vo volebnej práci. V každom kraji je niekto od nás vo volebných štáboch a samozrejme aj v teréne.

Ján Hrubý (prítomný člen MSD): Skutočne to závisí od jednotlivca, či chce prispieť a do akej miery. Z vlastnej skúsenosti viem, že ak je človek presvedčený o určitých hodnotách, dostáva v strane šancu. V strane je určite záujem, aby ďalej napredovala.

Máte v organizácii aj odborné sekcie?

Tajomník: Zatiaľ v zmysle rozhodnutia predsedníctva nemáme, ale máme ad hoc pracovné skupiny. Vždy, keď sa dohodneme so stranou a riešime určité otázky. Napríklad, sme sa dohodli na vytvorení odborného právneho poraden-

stva pre mladých ľudí. Na našej stránke ponúkame príručku právnej pomoci pre mladých. Obsahuje informácie, na koho sa obrátiť v rôznych životných situáciách (napr. po skončení školy, pri zamestnávaní sa atď.). Aktívni sme aj v ekologických otázkach. Táto pracovná skupina má zástupcov zo všetkých krajov, je koordinovaná našim podpredsedom Tonym Marťoňom a robia sa aktivity ekologického charakteru. Napríklad čistenie parku v Košiciach, čistenie potoka v Prešovskom kraji, skultúrnenie lesa v Hrušovach pri Topoľčanoch. Je teda zbytočné vytvárať skupiny, ktoré by neexistovali, skôr naopak, ak existuje nejaký problém, vytvoríme skupinu, ktorá nemá právny charakter, ale sú v nej ľudia, ktorí sa chcú danej problematike venovať.

Stalo sa niekedy, že strana vás vyzvala na vytvorenie určitej pracovnej skupiny, resp. na predloženie svojho názoru?

Tajomník: Vysokoškolský zákon, to je naša priorita. Vychádza to z činnosti v minulosti, kde sme boli aktívni ešte v opozičnom období v štrajkových výboroch. Zo strany Smeru-SD však nešlo o požiadavku, pretože spolupráca medzi nami nie je postavená na požiadavkách.

Môže MSD zasiahnuť nejakým spôsobom do procesu pripomienkovania návrhov zákonov?

Predseda: Áno, aj to robíme. Pokiaľ je niečo, čo nás zaujíma, resp. ak niektorá

pracovná skupina dospela k záverom alebo požiadavkám, tak ich pretavila do podoby pozmeňujúcich návrhov a konzultovala s členmi parlamentu z príslušného výboru. Takto sa nám podarilo docieľiť, že minister školstva musel prepracovať viackrát návrh zákona. Napr. paragraf 17/A, ktorý vypadol zo znenia zákona aj na náš podnet. Hoci nešlo len o našu aktivitu. Takže áno, interne komunikujeme. Pozmeňovací návrh je však ten posledný viditeľný výstup, ale my sa skôr snažíme presadiť svoje myšlienky alebo návrhy, či už v rámci pripomienkového konania alebo v rámci zasadnutí výborov, kde ešte nemusíme ísť von do úplne viditeľnej aktivity, akou je podávanie pozmeňujúcich návrhov na schôdzi cez 15 podpisov. Lebo v tejto oblasti náš život naučil, že je to problém. Ale to je už dané rokovacím poriadkom, legislatívnym systémom.

Môžete zasiahnuť aj do straníckych rozhodnutí?

Predseda: Tak ako straníci.

Pripomienkovať?

Predseda: Sú veci, ku ktorým sa vyjadrujeme. Ale pokiaľ sa to týka vnútorného života strany alebo personálnych vecí, my rešpektujeme rozhodnutie straníckych orgánov, ale pokiaľ sa to týka rozličných tém, tak áno, vyjadrujeme sa k tomu. Dávame svoje stanoviská. Ako bola protikrizová konferencia, ako bude teraz snem, ako bola diskusia k zákonom

níku práce ešte na začiatku volebného obdobia. Takže áno.

Akou formou sa vyjadruje k spoločensko-politickým otázkam?

Predseda: Diskusiou s určitým orgánom alebo určitými predstaviteľmi strany.

A smerom na verejnosť?

Predseda: Smerom na verejnosť tlačovými správami a našimi propagačnými materiálmi. My sa skôr sústreďujeme na webstránku, ale dovoľm si pochváliť našu organizáciu, celkom slušne prepracovanú aj informačne zásobovanú webstránku, ktorá obsahuje aj naše programové veci, aj naše obsahové veci, aj aktivity. Ale ak chceme dostať niečo von, tak tlačovými správami.

Ako je financované združenie MSD?

Tajomník: MSD je financované prozaicky. Máme členské poplatky, ktoré sú od najmenej sumy dve eurá, až kto koľko dá, po „n“. Objektívne sme sa snažili prispôbiť členské aj chudobnejším regiónom, kde si naši členovia nemôžu dovoliť platiť vysoké členské nad 20 eur. Ale základné je dve eurá, niektorí dávajú aj väčšie sumy. Kto koľko môže, toľko dá. Ale fungujeme ako klasické občianske združenie, využívame aj grantové programy rôznych ministerstiev, ako aj dve percentá z dane.

Strany majú niekedy klauzulu, že kto je poslanec, minister, dáva viac. Funguje niečo podobné aj u Vás?

Tajomník: U nás nie, u nás je to dobrovoľné. Fungujeme aj z dvojpercentnej dane, ale niektoré aktivity financujeme z grantov Friedrich-Ebert-Stiftung. Toto financovanie je postavené na ad hoc financiách. Každý rok si urobíme určitú víziu, ktorú chceme spraviť a našou úlohou je rokovať s partnermi: ministerstvo školstva, kultúry. Zatiaľ tie akcie, ktoré som spomenul, sú financované z týchto grantov.

Viete mi porovnať úspešnosť týchto grantov, vtedy, keď bol Smer-SD v opozícii a teraz?

Predseda: Viem, kam smerujete vašou otázkou, nemáme z toho žiadne výhody, skôr sa nám zdalo, že príslušný minister, s ktorým spolupracujeme, mi zavolať, že ja budem mať problém, keď dostanete. Každý by povedal, že dáva vlastným, ale aj keď sme splnili všetky požiadavky. Potom to konzultujeme, ale potom je to pre nás nevýhoda – kvôli médiám potom informujú, že sme dostali grant od nášho ministra.

Otázne je, že či určitý vplyv pripúšťate.

Predseda: Minister často krát ani nevie, že žiadame o nejaký grant alebo niečo. My mu to ani nepovieme. Dnes máte elektronickú podateľňu, všetky dokumenty majú svoj život a jednoducho sa stane, že v záverečnej fáze mi ho chce stopnúť práve môj minister.

Moja otázka skôr smerujeme, či to bolo aj v predchádzajúcej vláde podobne, či tam bol nejaký vplyv?

Tajomník: Nevieme to posúdiť, lebo vo vedení sme až teraz, resp. ja. Ale skúsenosť ukazuje, že keď má mládežnícka organizácia združená v rámci Rady mládeže Slovenska veľa členov, tak má väčšiu šancu získať granty. My zisťujeme, že musíme napraviť chyby predchádzajúceho vedenia a zapájať sa viac do týchto aktivít, lebo iné organizácie to vymysleli a vedľa sa v tom pohybovať.

Predseda: V čase, keď sa ten systém kreoval, oni boli jeho spolutvorcovia a nastavili ho tak, že osem desať rokov z neho ťažili. A my sme bokom, paradoxne aj opozičné strany, resp. ich mládežnícke organizácie.

Tajomník: Čo sa týka získavania grantov, musíme konštatovať, že iné mládežnícke organizácie, ktoré sa nevenujú politike, nás v tomto dosť predbiehajú. My sme niekde vzadu. Preto využívame aj možnosť dvoch percent z daní.

Ak sa to zruší?

Tajomník: Zatiaľ sa to nezrušilo, funguje to a výrazne nám to pomáha.

Mňa by zaujímal názor na ľudí, ktorí prichádzajú do politiky z iného prostredia. Aký máte názor na človeka, ktorý prichádza do politiky z inej sféry. T. j. aký máte názor na ľudí, ktorí nevstúpili do politiky z mládežníckej politiky ale priamo z inej profesie

a stali sa hneď vykonávateľmi nejakej verejnej či straníckej funkcie.

Predseda: Ja sa priznám, pôsobím v parlamente, resp. politike od roku 2000, od svojich 18 rokov, z toho osem rokov na národnej úrovni v NR SR a prešiel som rôznymi pozíciami, od najnižších po treťajú. A ak to pôjde všetko dobre, tak to bude mať určité pokračovanie. Vnímam týchto ľudí trochu s rozpakmi, pretože môžu priniesť a často aj prinesú určitý nový vietor, nový pohľad, nové myšlienky, ale tým, že nemajú vybudované zázemie v strane, že ich členská základňa nepozná, že ich nepoznajú štruktúry, tak sú vnímaní ako prišielci, negatívne. Ľudia ich vnímajú s odstupom, lebo nič neúročili na nižšej úrovni. Zoberiem si príklad z našej súperiacej strany, netreba sa len škeriť z bilbordov a chváliť sa akademickými titulmi, keď sa vám smejú vlastní ľudia, keď vás v strane nerešpektujú. A taký rešpekt sa dá vybudovať len časom, dlhšou prácou. Aj keď niektorí solitéri môžu byť určitým prínosom. Aj na pani Radičovej sme si otestovali, že to nefunguje. Kolektív sa proti vám nemusí postaviť, ale bude vás ignorovať. Alebo nebude reagovať na signály, ktoré vysielate. Podobne je to aj v HZDS. Ja to vnímam ako hendikep, lebo človek musí mať určitú silu. Nechcem to preháňať, ale musí prejsť testom. Aj o tom je politika.

A Váš pohľad pán Hamulák?

Tajomník: Ja by som to povedal trochu inak, trochu komplexnejšie. Politický

systém na Slovensku nefunguje tak dlho, aby sme sa mohli porovnávať s takým, ako je Nemecko. U nás väčšina z ľudí, ktorí sa v politike pohybujú, prišli z odbornej sféry. Až u nás mladých sa začal vytvárať systém, ktorý súvisí s touto otázkou. Sú tu ľudia, ktorí sú v politike od roku 89, 93 atď. Ale väčšina ľudí prišla z odbornej sféry, aj u nás v strane je tomu podobne. Až my tým vytvárame určitú základňu kariérnych politikov. Andrej má pravdu, že ľudia to majú ťažšie, keď prídu do politiky ako odborníci a nerešpektujú ich v strane. Možno by sa k tomu dalo povedať niečo tak o desať rokov, keď už budeme v politike dlhšie a na moje možné miesto sa dostane človek zvonku. Vtedy by sa dalo povedať, že na to mám vytvorený názor, ale teraz je to tak, keďže Slovensko je veľmi mladé a ten background politických strán nie je taký, strany si musia vyberať ľudí aj z praxe.

Posledná otázka smeruje k ostatným mládežníckym organizáciám. Povedali ste, že poznáte niektorých ľudí. Stretávate sa s nimi? Existuje medzi vami podobná rivalita ako medzi politickými stranami?

Predseda: Stretávame sa, naposledy to boli semináre, ktoré organizovala tretia organizácia, Asociácia dôchodcovských správcovkých spoločností. Jednoducho stretávame sa na odborných fórach, či už pracovné raňajky, odborné semináre, konferencie, podujatia ASA, minister-

stva zahraničných vecí. Stretávame sa, vieme o sebe, komunikujeme. Je to prirodzené a normálne.

Existuje rivalita medzi vami?

Predseda: Áno sú pohľady, kde máme diametrálne odlišné názory, ale sú témy ako napríklad nezávislosť Kosova, kde mali všetky mládežnícke argumentácie parlamentných politických strán okrem Via Nova rovnaký názor.

Tajomník: Via Nova funguje ako organizačná zložka SMK, takže ide o trochu odlišnú organizáciu. Sú to väčšinou ľudia zo strany. Podobne je to aj v DFM. Skoro všetci sú členovia HZDS. A tým pádom ich pohľad na veci je viac menej súčasťou programových vyhlásení strany. My sa bránime názoru, že by sme my mali byť súčasťou strany. Takýto stav nám vyhovuje.

Máte medzi sebou členov, ktorí sú členmi inej strany?

Tajomník: Nie.

A keby taký prišiel?

Tajomník: U nás máme v stanovách určené, že sme sociálnodemokratickou organizáciou, takže človek musí byť sociálny demokrat.

Posledná informatívna otázka. Mohli by ste mi priblížiť vašu kariéru?

Tajomník: Ja som sa s politikou zoznámil už v roku 2001, kde som sa spoznal s Andrejom zo štrajkového výboru štu-

dentov a vtedy som vstúpil do MSD a začal som v nej pôsobiť. Zapájal som sa do rôznych aktivít Smeru, napr. zbieranie podpisov pod návrh na vyhlásenie referenda. A v roku 2006 som sa stal asistentom poslanca.

A vy pán Kolesík?

Predseda: U mňa je to trochu zložitejšie. Ja som dostal do parlamentu cez stážistický program, ktorý organizovalo vtedy NDI. Tam som bol pôsobil vo výbore pre životné prostredie, kde som dostal ponuku, pretože tam vtedy pôsobila aj vtedajšia podpredsedníčka Smeru pani Monika Beňová. Od nej som dostal ponuku spolupracovať na kampani do europarlamentu. Pôsobil som ako jej asistent počas kampane. Mal som v kompetencii program výjazdov. Vtedy to bolo nesmierne prospešné, lebo som spoznal ľudí, nie cez mail, ale reálne. Vtedy som dostal ponuku od predsedu strany SMER na jeho úsek, kde som mal na starosti kontakt predsedu s regiónmi. Vo volebnej kampani v roku 2006 som pracoval ako osobný asistent predsedu strany. V opozícii som pôsobil ako asistent tajomníka Klubu. Po voľbách som bol vymenovaný za tajomníka posla-

neckého klubu. Najmladšieho v histórii parlamentu.

A čo sa týka kariéry v MSD?

Predseda: Na začiatku som pôsobil ako radový člen MSD. V roku 2006 som bol zvolený za ústredného tajomníka. Po vytvorení terajšej koalície a odstúpení bývalého vedenia MSD, podľa stanov sme pripravovali snem, lebo nijak inak to nešlo. Situáciu vyriešil mimoriadny snem, zvolil nové vedenie a boli prijaté nové strany.

Vy sa hlásite k svojej predchodkyni?

Predseda: Áno, je to tá istá organizácia. Nehlásim sa k predchádzajúcemu vedeniu, lebo to bola určitá úzka skupina, elitárska, pre ktorú bolo ďaleko do Trnavy, ale hlásime sa k myšlienkam a programu. Nikto z nich nebol Bratislavčan. To boli ľudia, ktorí sa pod touto značkou snažili fungovať. Ono to môže fungovať v krátkodobom horizonte. Ale pokiaľ sa snažíte vytvoriť dlhodobú organizáciu, tak to je cesta do pekla.

Rozhovor bol autorizovaný. Rozprával sa Radoslav Štefančík

Rozhovor s Katarínou Takáčovou, podpredsedníčkou Občiansko-demokratickej mládeže (ODM), Bratislava, 18. februára 2010

Môžeš mi predstaviť históriu ODM?

Nebola som síce pri založení ODM, vznikla pred 18 rokmi, presne 9. November 1991. A vytvoril ju vtedajší predseda Dano Lipšic, ktorý cítil potrebu vytvoriť nejakú mládežnícku platformu, pre pracovito zmýšľajúcich mladých ľudí, ktorí sa mohli hlásiť k liberalizmu alebo konzervativizmu, keďže tak mládežnícky prúd nebol zastúpený. Mala to byť široká platforma, mladých ľudí, ktorí sa zaujímajú o politiku a chcú sa dozvedieť niečo viac. Poprípade priamo participovať. To bolo na začiatku. A postupne sa organizácia vyvíjala.. boli sme mládežníckou organizáciou pri Demokratickej strane, ale keď zanikla, riešili sme otázku, či sa pridať k nejakej politickej strane alebo nie. A väčšina členskej základne povedala, že nepridať, takže teraz fungujeme na tom istom princípe, na ktorom sme vznikli. Takže teraz sme platforma a pre všetkých ľudí na pravom spektre, od liberalizmu ku konzervativizmu.

Mate podpísanú zmluvu o spolupráci s nejakou politickou stranou o spolupráci?

Mali sme podpísanú zmluvu o spolupráci, ktorá vznikla ešte v 90. rokoch. Ale bola to zmluva, ktorá bola podpísaná, ako my neformálne hovoríme, Schwabachom, je natukaná na stroji. Ale nemáme potrebu mať podpísanú takúto zmluvu. Boli to zmluvy s KDH a s Demokratickou stranou. Boli sme mládežníckou organizáciou pri Demokratickej strane, ale s vedomím, že Demokratická strana nebola taký najštandardnejší politicky subjekt.

Bolo to tým, že nebola v parlamente?

Áno, nebola v 94. roku v parlamente, lebo nedosiahli päťpercentnú hranicu, v roku 1998, kedy kandidáti DS šli do volieb na kandidátnej listine SDK, a neskôr v roku 2002, kedy predseda Ľudo Kanik oznámil, že DS nebude kandidovať a vyzval voličov, aby podporili SDKÚ.

A kedy spolupráca s Demokratickou stranou skončila?

Ja by som nepovedala, že skončila, ODM spolupracuje s inými stranami, ktoré sú s niekdajšou Demokratickou stranou prepojené, či už s OKS, alebo s SDKÚ

-DS, s ktorou sa DS zlúčila. V rámci spolupráce s DS mali napríklad dvaja nominanti ODM právo hlasovať na kongrese DS. ODM však mala vždy právnu subjektivitu a rozhodovala sa autonómne, Demokratická strana do jej činnosti nezasahovala.

Takže momentálne neexistuje žiadna zmluva so žiadnou politickou stranou.

Nie, myslím, že žiadna, na ktorú by si niekto pamätal.

Predstav mi prosím program ODM. Aké témy v ňom dominujú?

Najdôležitejšie sú idey ekonomického liberalizmu a konzervativizmu v osobných slobodách.

Ide o spojenie konzervativizmu s liberalizmom, ide to dokopy?

Konzervativizmus vo svojej politickej línii, v zmysle osobných slobôd je trochu zviazanejšia ideológia, a viac orientovaná na tradičné hodnoty, ale čo sa týka konzervativizmu, tak je postavený na liberalizme, takže týmto smerom to dokopy ide. Ale už sme o tom diskutovali, ale nechali sme si v stanovách, že sme založení na konzervatívnom liberalizme, práve preto, že to nechceme zúžiť ani na liberalizmus ani konzervativizmus a chceme vytvárať širokú platformu pre celú pravicu.

Vedela by si mi povedať, koľko máte členov.

Niečo nad 600.

Existujú aj nejaké členské poplatky?

Áno.

Sú vaši členovia aj súčasťou nejakých politických strán?

Áno sú.

Vediete si evidenciu?

Nie, nevedieme, skôr je to neformálne, kto sa k tomu prizná, ale väčšina členov nie sú členmi strany.

Vieš mi povedať, ktorá strana dominuje?

Povedal by som, že to dosť odráža preferencie pravicového voliča. A myslím si že, väčšina členov, ktorí sú členmi politických strán, sú členmi SDKÚ-DS. Pomerne vysoké percento našich členov sú členmi OKS, ale jeden uvažoval aj o vstupe do KDS.

A čo tak SaS?

Áno sú, dokonca kandidovali vo voľbách VÚC.

Nekonkurujete si medzi sebou?

S Novou generáciou máme korektný vzťah. Oni vedia, že robíme iný typ akcií a fungujeme úplne inak ako my. Oni to rešpektujú a my máme tiež svoj názor na NG a nevnímame to ako konkurenciu. Práve tým, že oni sú viazaní s SDKU, čo my nie sme, tak veľmi veľa ľudí, čo by sa chcelo pridať do mládežníckej politiky,

ale nechcú byť priamo členmi v strane, tak idú k nám, lebo členstvo v NG je podmienené členstvom v SDKU.

Vieš mi povedať nejakých najznámejších predstaviteľov ODM?

Dano Lipšic, náš zakladateľ, Ivan Mikloš, Richard Rybníček, Juraj Barta, Michal Vašečka, Ondrej Dostál, Radovan Kazda. Ondrej Dostál bol v ODM skoro 15 rokov, ale opustil ODM kvôli jednému osobnému konfliktu, čo je nám ľúto. Ale zrejme cítil potrebu sa niekam posunúť, veď človek nie je mládežníkom do 40 rokov.

Keby si mi priblížila organizovanie vašich podujatí, ktoré dominujú? Sú to spoločenské, športové, kultúrne alebo viac politické?

Predovšetkým politické a spoločenské semináre. Teraz sú gro našich akcií voči členskej základni. Akcie, ktoré sú pre členskú základňu, sú predovšetkým rôzne semináre a vzdelávacie aktivity.

Ako často ich organizujete?

Snažíme sa aspoň tak 6-7 krát do mesiaca. Z republikovej úrovne miestne kluby majú absolútnu autonómiu, takže to závisí na nich. Sú kluby, ktoré sa vidia pár krát do roka, keď idú na pivo, ale sú kluby, ktoré fungujú na dvojtzáďňovej báze, nie vždy sa stretávajú a vždy niečo organizujú.

Ako je to s nomináciou členov ODM vo voľbách? Existuje vlastne ambícia členov byť aktívny v politike?

Keby som povedala áno alebo nie, tak hodím všetkých do jedného vreca. Avšak členovia, ktorí sú na kandidátkach strán, nie sú tlačení cez ODM, ale vlastnými ambíciami. Ale sú a keď sa rozhodnú, tak my ich podporujeme a využívame všetky prostriedky, aby sme ich podporili. Ale netlačíme ich do toho, aby sa angažovali v politických stranách.

Nedávno boli voľby do VÚC, ako to bolo s ODM?

Boli kandidáti a kandidovali za SaS dvaja, niekto za OKS, a nejakí kandidovali aj za SDKÚ-DS?

Presadili sa?

Nie ani jeden sa nedostal nad hranicu zvoliteľnosti, ale dvaja boli k tomu veľmi blízko.

Ako je to s nomináciou ODM, napr. v predchádzajúcej vláde, mali ODMkári šancu dostať sa do verejných funkcií, alebo do štátnej správy?

Boli takí, ktorí vedeli využívať kontakty, ktoré si v tej mládežníckej politike nadobudli a využili to. Ale napríklad teraz máme veľmi dobrú spoluprácu s viacerými europoslancami a tí nám ponúkli stáže, ale nie ODMke ako celku ale ľudí, ktorých vďaka organizácii spoznali a videli, že tu pracujú a ponúkli im stáže.

Máte nejaké človeka, ktorý funguje na nejakom vysokom verejnom poste?

Nie.

V štátnej správe, alebo v inej verejnej funkcii?

Máme člena, ktorý je vo verejnej funkcii.

Počas minulej vlády ľudia okolo Maroša Keménya pôsobili na ministerstve obrany.

Áno, pôsobili, no po voľbách neexistovalo, aby taký citlivý orgán, ako je komunikačný odbor ministerstva obrany, viedol človek, ktorý nie je spriaznený s vládnymi stranami. Ale Maroš je šikovný človek, dokáže sa presadiť v súkromnej sfére a tam sa mu darí.

Čo sa týka motivácií, tak ich je niekoľko. Je to subjektívne. Osobne ja som vstúpila do mládežníckej organizácie preto, lebo som hľadala niekoho, ktorá sa zaujíma o spoločenské dianie a majú určité ambície. Ale už ma to prešlo.

Prečo?

Mládežnícka politika je taký tester. Tester na to, či v tom prostredí vydržíš a umožní ti takú chuť toho, ako to v politike asi beží. A sú ľudia, ktorých to odradí, ktorých to motivuje, ale je to také, že plávaš v bazéne, nie v hlbokom mori, ale plávaš. A ja som usúdila, že sú v politike veci, ktoré by som mohla robiť, ale neviem si predstaviť, že by som mohla byť lídrom v politike, alebo tým, ktorá niekto niečo vykonáva.

Prečo?

Jednoducho som sa otestovala.

Kvôli svojim osobnostným vlastnostiam?

Kvôli tomu, že ja som typ. Človek, ktorý je šitý do súkromného sektora.

Nie k kvôli tomu, že politika je špinavá vec?

Nie, určite nie.

Ako je to vo volebnej kampani. Organizuje čisto predvolebné akcie? Sú to akcie, ktoré si vytvoríte sami, ale to konzultujete s politickými stranami?

Každú kampaň robíme sami na kolene.

Antifico vyšiel čisto z vašich hláv.

Za antifico kampaň by sme mali ďakovať viacerým súčasným aj bývalým členom ODM. Nevidela som vtedy do kuchyne, lebo som nebola vyvolená a nemala som na to dosah. Ale nedávno sme spustili kampaň Poďme pravo. Bola to taká menšia kampaň, a práve túto kampaň som vymyslela ja. Čo to má obsahovať, vizuál. Povedali sme si, že idú voľby a musíme niečo vymyslieť, tak sme sa zavreli do kancelárie a zmajstrovali sme práve to. A práve zajtra budeme mať stretnutie výkonného výboru, kde sa budeme rozprávať o tom, akú kampaň budeme robiť pred voľbami 2010. Sú rôzne návrhy, je ich viacero a napríklad mám svoj vlastný návrh, ktorý idem predložiť ostatným, čo si predstavujem, čo by sme mohli robiť. Takže tieto kampane nie sú robené zhora na objednávku, ale sadneme si a rozmyšľáme, čo by sme urobili.

Ako je u vás upravené financovanie?

Väčšina mládežníckych organizácií sa uchádzala o príspevky z ministerstva školstva, ktoré vytvorilo fond Mládež. Nepamätám si presne rok, ale jedna z podmienok ustanovená zákonom bol mať členov rozpätí 14 až 35 rokov a členský poplatok minimálne 50 korún. Takže väčšina mládežníckych organizácií, ktoré sa snažili dostať tieto prostriedky, zakomponovalo do stanovvej tieto podmienky.

Tento zákon ešte funguje?

Myslím, že áno.

Kde hľadáte prostriedky na svoju činnosť?

Pokiaľ ide o tieto kampane, tak sa ich snažíme urobiť tak, aby sme sa zmestili do najmenšieho budgetu. Hľadáme niekoho, kto vie robiť web, kto vie kresliť a presvedčiť ich, aby to urobili zadarmo. S týmto väčšinou pochodíme, takže náklady sú minimálne. Teraz sa to šíri najmä cez sociálne siete, takže je to vlastne zadarmo. A niekedy robíme nálepky. Hoci, kedysi bol tento koncept nálepkový, ale ja som navrhla, že už žiadne nálepky, iba plagáty. Trochu menšia zmena, ale predsa.

Vráťme sa k financovaniu. Ako ste financovaní. Povedala si, že máte členské príspevky, kde hľadáte granty.

Členské príspevky sú základ, ale je to minimálny zdroj financovania. Idú väč-

šinou na administratívu. Napr. na prenájom kancelárie. Potom samozrejme idú peniaze, ktoré nie sú priamo v účtovníctve ODM, lebo sú to rôzne semináre, ktoré fungujú na báze grantov, ktoré poskytuje nejaká nadácia, ktorá to vyúčtuje akože pre nás. Napr. Konrad Adenauer Stiftung, spolupracujeme aj s Hanns Seidel Stiftung, a teraz sme začali aj s Open Society Fundation.

A slovenské nadácie?

Čisto slovenské ani nie. Väčšinou sa spoliehame na tie pravicové nadácie, a tie ktoré podporujú aj tieto aktivity a sú aj medzinárodné.

Ako je s financovaním zo strany štátu?

Boli sme zapojení do projektu Mládež. Odtiaľ sme čerpali pomerne slušné množstvo prostriedkov. Slušné vzhľadom na celý rozpočet, ktorý máme. Lebo sme boli pomerne aktívna organizácia, takže sme mali možnosť čerpať dosť peňazí. Ale odkedy sa zmenila politická garnitúra, tak nám bolo naznačené, že ak siahneme na tie peniaze, ktoré máme podpísané a schválené, tak sme skončili.

Skončili v akom zmysle?

Boli to neoficiálne a veľmi pekne zaobalené vyhrážky zo strany ministerstva školstva. Ministerstvo školstva má na to dosah, napriek tomu, že je to financované cez Radu mládeže Slovenska, je to predsa len ministerstvo, ktoré tie peniaze poskytuje a drží kontrolu.

Vieš si predstaviť, žeby to mohlo byť upravené úplne inak?

To hlavné, čo sa zmenilo za tri roky, že predtým neboli tie programy tak spolitizované, tak ako teraz. Myslím, že ani lavičiari nemali problém získať prostriedky cez ministerstvo školstva na svoju činnosť. Ale tým, že je dosť spolitizované, tak ani nemáme odvahu touto cestou to skúšať a ani nemáme chuť mrhať energiou, lebo vieme, ako by to skončilo.

Nie je to postoj a priori, bez dôkazu. Neskúsili ste to?

Pozri, mali sme 20000 eur schválených, keďže sme splnili všetky podmienky, ale z ministerstva školstva sme dostali echo, že ako náhle na ne siahneme, tak voči nám vyvodí konzekvencie a skončili sme. Nevieme akými prostriedkami by to dosiahli, či kontrolou, alebo vyfabrikovanými vecami, alebo by si niečo vymysleli v rámci práva, ale nechceli sme to ani skúšať. Už len kvôli tomu, že reputácia je tiež dôležitá, a byť prepieraní v médiách by nebolo vhodné.

Existujú nejaké iné štátne inštitúcie, z ktorých by niečo kvaplo?

Ministerstvo kultúry napr. Ale ako som už povedala, dohodli sme sa, že budeme zastávať a priori postoj, že nič zo štátnych peňazí nechceme a dávame ruky z toho preč a snažíme sa získať peniaze úplne z iných zdrojov. Keď si predstavím priemerné rozpočty, tak 20000 eur sú veľmi veľké peniaze a zrazu sme ostali

v strašnom šoku, že tie peniaze vypadli, tak sme to aj pocítili, ale snažili sme sa to nahradiť.

Keď máte nejaký snem, alebo kongres, tak si to členovia platia sami?

Keď máme eventy, ktorých povinnosti konať vyplýva zo stanov, tak nie. Tak sa snažíme sa nájsť nejaké peniaze, ale ak sú to nejaké podujatia typu letná univerzita alebo teraz organizujeme lyžovačku, tak to sú plne alebo čiastočne hradené účastníkmi. Ako teraz lyžovačka je plne neformálna a každý, kto tam chce ísť, lyžovať, porozprávať sa, tak si to musí zaplatiť sám. A ak sú oficiálne, napr. letná univerzita, tak sú tam poplatky. Alebo časti programu, ktoré nesmú byť hradené od nadácií.

Ak si pozvete politikov, máte ich problém získať?

Úprimne, odkedy skončila vláda Mikuláša Dzurindu, poslanci už nie sú v ministerských kreslách, tak sa nám poslanci núkajú sami. Predtým to bolo ťažšie, ak mali nabitý kalendár, ale teraz to už problém nie je. Nie je problém získať ľudí z SDKU, OKS, dokonca zo Strany maďarskej koalície. Ťažšie je to s KDH, hoci s novým vedením to už neje ťažké.

Nikdy vám nepovedali, že oni majú vlastnú organizáciu?

Oni nás veľmi dobre poznajú. ODM je už 18 rokov tu, takže nás poznajú, je to skôr na osobnom vzťahu v rámci organizácie.

Máte nejakých poslaneckých asistentov z radov ODM?

Nie priamo poslanci v parlamente, ale napríklad asistenti europoslancov resp. stážisti. Momentálne nie, ale v marci má jeden nastúpiť.

Máte nejakú možnosť pripomienkovať zákony a robíte to.

Myslím, že takú možnosť máme. Vieme to pretlačiť cez jednotlivé poslanecké kluby, či predostrieť pripomienky zodpovednému ministerstvu. V minulosti sa nám takto podarilo presadiť zrušenie zákona o tripartite, zmeny v zákonníku práce v prospech brigádnickej práce študentov, pripomienky v dôchodkovej reforme, spolupracovali sme na príprave reformy financovania vysokého školstva.

V minulosti ste vydávali nejaké publikácie, robíte publikačnú činnosť aj v poslednom období?

Hej, ale nie že by sme vydávali veci, ale skôr sa snažíme cez nejaké články a cez vnútorné vzdelávanie členov, lebo samozrejme teraz by bolo o niečo ťažšie zohnať peniaze na publikáciu.

Lebo je kríza?

Jednak, aj politická aj ekonomická, ale predovšetkým, preto, že sa musel zmeniť charakter politiky, pretože kým bola pravicová vláda, tak sme podporovali pravicové k roky, ktoré boli v súlade s našim hodnotovým zameraním a sna-

žili sme sa robiť širokú osvetu. Ale teraz, keďže sa politická situácia zmenila, teraz sme museli zmeniť smer a tak je to skôr o antikampani voči súčasnej vláde.

Ako sa prezentujete smerom navonok, cez vyhlásenia, tlačovky?

Podľa toho, čo to je, ak to je aktuálne, či má šancu to dostať do médií. Samozrejme sú to vyhlásenia, sem tam tlačovky, ale to musí byť veľká vec.

Majú žurnalisti záujem zúčastňovať sa takýchto tlačových podujatí a potom to pustiť von?

Závisí to od toho, aká silná je tá akcia, alebo čokoľvek to je. Napríklad kampaň Antifico sme spúšťali tlačovkou, a bolo ich tam dosť, ale kampaň Zlý prezident sme spúšťali bez tlačovky.

ODM je podľa môjho názoru organizáciou, ktorá sa výrazne prezentuje antikampaňou. Máte taký pocit, že táto kampaň na Slovensku zaberá?

Ak sa vrátim do histórie, tak prvá antikampaň vznikla proti Mečiarovi, Ďakujeme, že ho nevolíte, druhá bola tiež s Mečiarom ale proti Ficovi, Ďakujeme, že nevolíte druhého Mečiara a sa to už stalo určitým poznávacím znakom.

Aké sú reakcie?

Reakcie sú. Niektoré sú miešané, niektoré dobré, niektoré veľmi zlé. Ale nemáme nejaký prieskum o tom.

Z ktorej strany?

Zo strany ľudí. nemáme prieskum, ako zasiahla kampaň našu cieľovú skupinu, ale napríklad po tých antikampaniach máme pomerne vysoké prírastky členov. Napriek antikampaň, ktorú sme robil pred eurovoľbami alebo pred voľbami do komunálu, tak bola pozitívna kampaň.

Aký máš názor na oba typy politikov, na Seiteneinsteiger a na Ochsentour?

Osobne mám silnejšie preferencie na typ politikov tzv. Seiteneinsteiger, t.j. ktorí niečo dokázali vo svojej profesii a rozhodli sa potom ovplyvňovať veci verejné. Ak si zoberiem tých politikov, ktorí sú mi najsympatickejší, tak sú to ľudia, ktorí v minulosti niečo odkázali, mimo politiky, a až potom sa rozhodli vstúpiť.

Pohľad na kariérnych politikov, tak mám výhrady na typ politikov, ktorý študuje verejnú správu alebo politiku, a potom vstúpi do mládežníckej organizácie, tam získa nejakú funkciu, potom urobí asistenta poslanca a potom sa dostane na kandidátku, možno poslancom a už len čaká na vysokú pozíciu vo vnútri strany. Tak tento politik nie.

Prečo?

Lebo takýto typ politika, nedokáže byť dostatočne inovatívny. Pripadá mi až také, jednoducho si týchto ľudí dostatočne nevážim. To, že je niekto 20 rokov v politike, neznamená, že to robí dobre.

Máš pocit, že je prospešné pre stranu, keď k nim vstúpi človek (ako Iveta Radičová) a stane sa podpredsedníčkou počas dvoch mesiacov?

To je veľmi široká otázka. V politickej strane by mala byť zmes ľudí. na jednej strane, ktorí majú niečo ako stranický vplyv za sebou, a držia líniu strany, ale zasa na druhej strane aj mladé a nové tváre, ktoré prinesú nový vietor, nové idey a trochu to oživia. A keď je to človek konzistentný so stranou, tak nevidím prekážku, aby takto rýchlo rástol v rámci politiky. A nevidím dôvod, prečo by mali byť dlhoročnými členom, keď vedia urobiť pre stranu viac, ako človek, ktorý si to v strane 20 rokov odkrútil.

Hovorí ti niečo program Adam?

Áno, Adam I a Adam II., oba nevyužívame.

Ako je to so spoluprácou s ostatnými MO?

Dobre.

S ktorými spolupracujete a s ktorými určite nie.

Spolupracujeme najužšie s KDMS a Novou Generáciou a to je už nejaké tradičné, dlhodobé a dlhodobo funkčné, tak to nie je dôvod meniť. Aj s mládežníkmi SMK, Via Nova je nám bližšie. Kedysi sme mali úzku družbu aj s Čemadokom – maďarskou mládežníckou organizáciou, zameranou na kultúrnu oblasť. A robili sme spolu letné univerzity, slovensko-

maďarské, ale keďže sa dostali do existenčných problémov, minule sme už organizovali letnú univerzitu bez nich. Členovia Via Nova sú veľmi ochotní, ja osobne mám korektný a dobrý vzťah so všetkými Maďarmi, ktorých poznám.

Môžeš mi popísať Tvoju mládežnícku politickú kariéru?

Na vysokej škole som pomerne frustrovaná z toho, keď som prišla do školy a chcela som sa baviť s ľuďmi o ekonomike a nikoho to nezaujímalo, pozerala som do kníh a mala som pocit, že ekonómia je len o konflikte medzi Keynesom a Friedmanom, ale to tak jednoducho nemôže tak byť, musí tam byť niečo viac. Tak som hľadala platformu, kde by som sa mohla dozvedieť viac a ktorí sú pravičiar. Ale nechcela som vstúpiť do stany, a ako som stále hľadala a čakala, tak som sa dozvedala o ODM, tak som potom váhala a nakoniec som sa stala členom. Moje očakávania boli splnené, keďže vtedy nebola bratislavská organizácia taká takmer až think-tankové, taká ostro pravicovo vymedzené. Stala som sa za trištvrte roka predsedom Bratislavy, predsedom bratislavského klubu som bola dva roky. A keďže sa mi končilo funkčné obdobie, tak som si rok dala prestávku, lebo som bola aj trochu unavená z toho a potom sa vo mne zobudila chuť ešte sa tomu venovať, niečo riešiť,

tak som pred kongresom oznámila, že by som chcela kandidovať za podpredsedu. Sice nemám toľko času ako ľudia na vysokej škole, ale viem si to dobre zorganizovať a už skoro rok som podpredsedníčka.

Nemáš teda politické ambície do budúcnosti?

Rozhodne si tieto dvierka nezatváram, ale ani do ODM som nevstupovala kvôli politickým ambíciám, hoci v minulosti som chcela byť ministrom financií, ale keď som sťažovala na ministerstve financií, prešlo ma to. Ale vo veľmi ďalej budúcnosti to nevylučujem, ale nemyslím, že najbližších desať rokov budem robiť niečo preto, aby som sa zo súkromného sektoru prehupla do politiky.

Keď si tak zoberieš členov a vnútorné organizácie, kde ich je najviac?

Určite v Bratislave geograficky, prierezo vo vysokých školách a určite viac na západnom Slovensku než na východnom.

Kopíruje to teda voličský elektorát Slovenska?

Určite.

Rozhovor bol autorizovaný. Zhovárал sa Radoslav Štefančík

Rozhovor s Pavlom Turčinom, generálnym sekretárom Novej generácie, Bratislava, 5. októbra 2009

Aká je vaša funkcia v Novej generácii a skúste načrtnúť vašu politickú kariéru v Novej generácii.

Ešte by som to nenazval politickou kariérou skôr pôsobenie v mládežníckej politike. Začalo vstupom do Novej generácie pred voľbami v roku 2002. Už od toho roku, kedy sa o politike hovorilo každý deň i medzi mladými ľuďmi a spoločnosť bola značne polarizovaná, som sa zapájal, resp. zaujímal o veci verejné, sledoval som správy, čítal som noviny. Už v tomto období bola politika pre mňa zaujímavá. Nie každý sa totiž zaujímal o podobné veci. Následne som pozitívne vnímal posun vpred od roku 1998 do roku 2002. Nepovedal by som, že sa spravilo veľa, ale zásadne sa zmenila situácia, išli sme dobrým smerom. V roku 2002 už ako stredoškólák som rozmýšľal, ako by som sa zapojil do kampane a keďže SDKÚ mi bola najsympatickejšia, prihlásil som sa ako dobrovoľník do kampane SDKÚ v regióne Dolný Kubín, odkiaľ pochádzam. Tu som pomáhal na mítingu, kde sme organizovali cyklotúru z Nižnej do Dolného Kubína. Na nej som sa priamo stretol s mladými členmi

SDKÚ. Povedali mi, že v rámci strany existuje zložka mladých Nová generácia a opýtali sa, či sa nechcem pridať. Samozrejme, že ma to chytilo, keďže ako stredoškólák som mal viac času. Tak som sa začal zaujímať o politiku, zúčastňoval som sa všetkých akcií, na ktoré sa mohlo ísť. Od 18 rokov som vstúpil do SDKÚ a neskôr som sa stal predsedom miestneho klubu Novej generácie.

Aký čas uplynul odvtedy, keď ste po vstupe do NG vstúpili do strany?

Asi rok, ale vstúpil som pri najbližšej novej príležitosti, ako náhle som mal 18 rokov, aby som mohol byť predsedom miestneho klubu NG.

Aby ste sa stali predsedom miestneho klubu NG, museli ste vstúpiť aj do SDKÚ? To znamená, že akákoľvek funkcia, ktorú máte v rámci NG, musí byť podmienená členstvom v SDKÚ?

Áno, takto je to upravené v stanovách.

Ako pokračovala vaša kariéra ďalej? Bola spojená so štúdiom tu v Bratislave?

Áno, tu som vyštudoval. Ako náhle som prišiel do Bratislavy, pokračovalo moje politické angažovanie sa. Dokonca sa zintenzívnilo, hoci som nebol v predsedníctve, nemal som nejakú významnejšiu funkciu v rámci štruktúry NG, bol som len predsedom miestneho klubu. Nová generácia bola vždy otvorená, t. j. ľudia, ktorí chceli, boli aktívni, chceli organizovať veci, mali nejaké nápady, tak sa vždy mohli zúčastňovať aj predsedníctiev. Keďže som mal viac voľného času (bol som prvák na vysokej škole), chodil som na rôzne stretnutia. Ľudia ma začali intenzívnejšie vnímať. Stále som sa niekde pohyboval, bol som študent, som dosť spoločenský s množstvom priateľov, spoznal som veľmi veľa ľudí. Potom som aj vďaka predsedovi (ešte Peter Markovič, ktorý zhodou okolností pochádza z rovnakého regiónu Dolný Kubín a predtým než sa stal poslancom Národnej rady, pracoval u predsedu vlády ako jeho osobný tajomník) mal možnosť dostať sa k veciam, ktoré súviseli s politikou. Aj vďaka nim som mohol byť pri tvorbe politiky. Po kongrese NG pred dvomi rokmi, kde Peter Markovič kandidoval na predsedu a keďže predseda kandiduje generálneho sekretára ako výkonnú funkciu NG, sa po dlhoročnej spolupráci rozhodol nominovať mňa. Na tomto kongrese som bol zvolený za generálneho sekretára NG. Dnes je tomu dva roky, čo pôsobím v tejto funkcii.

Ako nová generácia vznikla, čo jej predchádzalo?

Nová generácia vznikla v roku 2000 počas fungovania SDK, teda ešte pred vznikom SDKÚ. Niektoré strany SDK už mali vytvorené mládežnícke organizácie. Najsilnejšou organizáciou boli mladí Demokratickej únie (MDÚ). Po vzniku SDKÚ MDÚ s mladými DS sa dohodli na príprave výboru, ktorý v krátkom čase pripraví vznik ďalšej mládežníckej organizácie, ktorá sa prihlási k myšlienkam SDKÚ.

MDÚ bola liberálnou mládežníckou organizáciou, ako sa teda prejavuje NG ideologicky? SDKÚ pôvodne vznikla ako spojenie liberálneho a kresťansko-demokratického prúdu, existujú takéto pohľady aj v rámci NG? Hlásia sa členovia NG k liberalizmu a niektorí naopak k myšlienkam kresťanskej demokracie?

Áno, rovnako aj v NG sú aj liberáli aj kresťansko-demokraticky uvažujúci mladí ľudia, teda tak, ako je to v SDKÚ, rovnako je to aj v NG.

Vznikajú trenice medzi oboma prúdmi?

Myslím si, že medzi mladými ani nie. Jednou z hodnôt, ktorú NG vyznáva, je tolerancia, rešpektujeme jeden druhého a vychádzame priateľsky.

Určite veľmi dôležitý je vzťah k SDKÚ. Ako je právne upravený? Fungujete

ako nezávislá organizácia alebo ako súčasť strany?

Nová generácia ako organizácia nemá právnu subjektivitu. Jej existencia vyplýva zo stanov SDKÚ. Štruktúra strany sa skladá z ôsmich regionálnych zväzov, zo združenia žien a zo združenia Nová generácia.

Je NG aj občianskym združením?

Nie. Sme súčasťou SDKÚ. A čo sa týka vzťahu, máme povinnosť v zmysle uznesenia prezídia ako najvyššieho operatívneho orgánu strany držať sa jednej línie. Pokiaľ chceme prísť s vlastnou myšlienkou, nesmie to byť v rozpore so stránicou líniou.

Existuje teda stopercentná zhoda s partnerskou organizáciou alebo existujú určité alternatívne pohľady na určité vybrané témy?

Áno, pohľady na realitu sú rôzne, ale my sme partneri, máme jeden cieľ a ten je spoločný. Ak chceme byť zodpovedným partnerom, musíme sa dohodnúť a nesieme robiť odlišnú politiku. Vyzeralo by to smiešne, keby sme mali odlišný pohľad na vec ako strana, pod ktorou fungujeme. Uznesenie prezídia upravuje, že politika by mala mať jednu líniu.

To znamená, že vo vnútri existujú rôznorodé názory, ale navonok vystupujete spoločne?

Áno.

Koľko máte členov?

Rádovo do 500.

Ak existuje ustanovenie, že musíte byť členom SDKÚ, ak chcete mať nejakú funkciu, existuje aj status, že člen NG nie je členom strany?

Áno.

Vediete si takúto štatistiku?

Áno. Percentuálne je to cca 60 percent, ktorí sú aj členmi SDKÚ.

Majú aj nejakú funkciu v SDKÚ?

Napríklad, predseda je okrem funkcie poslanca aj predsedom regionálneho zväzu.

Predseda je zároveň súčasťou prezídia, ako je to upravené na nižších zložkách?

Existuje nepísaný úzus, že regionálny predseda NG je prizývaný na zasadnutia predsedníctiev jednotlivých regionálnych zväzov.

Má aj hlasovacie právo?

Ako kde. Ide o nepísané pravidlo, niekde ho akceptujú z titulu predsedu regionálneho klubu NG a niekde je len prizývaný bez možnosti hlasovať.

Môžete mi vymenovať najvýznamnejších predstaviteľov NG?

Peter Markovič – poslanec, podpredseda regionálneho zväzu Žilinského kraja

Viliam Novotný – poslanec, Jaroslav Ivančo – poslanec, Martin Fedor – už nie je členom NG, ale bol. Exminister obrany.

Marek Vargovčák – v súčasnosti viceprimátor Košíc. Martin Urmanič – prvý predseda, hovorca podpredsedu vlády. Hoci teraz už nie je v NG.

Títo ľudia sa stali držiteľia verejnej funkcie až potom, ako sa stali súčasťou NG alebo naopak?

Všetkých, ktorých som vymenoval, okrem Jaroslava Ivanča, boli najskôr členovia NG.

Ako funguje organizovanie spoločenských podujatí, či už pre svojich členov alebo pre verejnosť?

V roku 1998 sa mladí zaujímali o politiku, ale dnes je to úplne iné. Dnes sa situácia zmenila. Dnes ak chceme zaujať mladých ľudí a získať ich na svoju stranu, tak musíme o nich bojovať. Čiže organizuje rôzne teambuildingové športové a kultúrne eventy.

Len pre svojich členov alebo aj pre verejnosť?

Akcie sú väčšinou otvorené pre verejnosť. Snažíme sa byť čo najotvorenejší.

Ako vyzerá účasť politickej elity na vašich podujatiach? Máte problém získať prísľub na ich účasť?

Ako kedy, ale napríklad v tejto kaviarni sme organizovali vianočný večierok

s bohatou účasťou, vrátane predstaviteľov SDKÚ.

A ako to funguje v regiónoch?

Je pravda, že koncentrácia je väčšia v univerzitných mestách. V mestách bez univerzity je počet členov nižší. V Bratislave je počet členov najvyšší. Univerzita je akcelerátorom jednak aktivít ako aj počtu.

Ako funguje nominácia členov NG v komunálnych, regionálnych a štátnych voľbách? Majú nejaké špecifické postavenie na kandidátke, resp. ide to všetko cez primárky?

Ak sa bavíme o voľbách do NR SR, áno, výber kandidátov funguje cez primárne voľby. Vo voľbách máme vlastnú kolónku podobne ako regionálne zväzy a zväz žien. Z toho vyplýva, že jednotka NG je umiestnená do 25. miesta, t. j. je zvoliteľný do Národnej rady.

Je možné povedať, že NG je dobrou voľbou, aby sa z mladého človeka stal politik? Má väčšiu šancu, ak je členom NG?

Je veľká výhoda byť členom NG. Ak má niekto záujem vstúpiť do politiky, môže priamo vstúpiť do politickej strany, ale NG je dobrou voľbou, lebo nemáme povest klasických straníkov. Práve mladí sú vhodní, lebo sú ochotní, majú na politiku čas a sú ochotní robiť aj nepopulárnu prácu, rozdávať letáky, aj plagáty musí niekto povylepovať a čo je podstatné

vieme sa dohodnúť. Vieme si navzájom pomôcť, nezažívame intrigy. Otvárajú sa dvere, ktoré nie sú vždy otvorené v politickej strane. Člen NG môže diskutovať s expremiérkom na neformálnych akciách. Mladých to môže motivovať, môžu sa pýtať, je tam viac motivácií, ktoré môžu pomôcť mladému človeku.

Aké máte skúsenosti s politikmi, s členmi partnerskej strany? Sú si vedomí tej sily, ktorá NG predstavuje?

Nepovedal by som, že politici sú k nám ústretoví len kvôli tomu, že my ich ideme nahradiť. Určite si uvedomujú konkurenciu, ale jednoducho cítia spolupatričnosť, že sme rovnaký tím, že bojujeme v kampaniach, často sme spolu a vidia, že naša pomoc je dobrá, že musia s nami počítať. Pre každého politika je dobré, keď má nejakú spätnú väzbu s niekým, kto nie je pri tom, ale vie, že patríme k sebe. Takže nemajú problém sa otvoriť a otvorene sa porozprávať s dôverou bez šírenia informácií v médiách. Závisí to však aj od povahy človeka, niektorí sú otvorení viac, niektorí menej.

Aké prioritné témy presadzujete teraz alebo dlhodobo?

Mládežnícke témy. Pred voľbami 2010 chceme prísť s vlastným mládežníckym programom – Ponuka pre mladých 2010. Zatiaľ sme diskutovali o troch okruhoch. Obsahová reforma vzdelávania s cieľom pripraviť mladých ľudí pre prax. Sociálna politika firiem pre mladých. Keďže

štát nie je schopný vždy plniť niektoré úlohy, mali by vzniknúť firmy, ako napr. firemná škôlka. Tretia téma je voľný čas a zábava. Vytvoria sa pracovné skupiny, budeme pracovať na obsahu, v poslednej fáze pôjdeme do nejakej minikampane, ako napr. minikampaň Mladí volia Ivetu, takže aj teraz by to mohlo byť podobné.

Ako funguje spolupráca s SDKÚ vo volebnej kampani?

My sme práve tí, ktorí idú do terénu bez nároku na odmenu a práve preto sme účinná sila. Viac ako platení aktivisti, ktorí robia pre peniaze a nie ako my, ktorí si myslíme, že to, čo robíme, robíme správne a zo srdca. Je to veľká prednosť a potvrdilo sa to na poslednej kampani v eurovoľbách. Tu sme boli nápomocní strane rovnako ako pri voľbách prezidenta, kde sme mali vlastný výsek v podobe minibilboardovej a internetovej kampane.

Môže NG nejakých spôsobom zasiahnuť do predvolebného programu, môže priniesť nové témy, ktoré sa následne objavia v programe?

Tým, že chceme robiť, čo chceme robiť, máme ambíciu si ukrojiť čosi z kampane a osloviť témami hlavne mladých ľudí.

Akú povahu majú aktivity okrem predvolebnej kampane, ktoré NG uskutočňuje? Aký typ podujatí prevažuje a čo je ich poslaním?

Získavanie členov, teambuilding, lebo vzťahy treba udržiavať. Práve vtedy vy-

držia vzťahy najdlhšie, keď vieme, že nás nespája len členstvo v NG, ale že máme v NG aj spoločných priateľov.

Týkajú sa tieto stretnutia aj politiky, rozširovania vzdelania či povedomia mladých ľudí o politike?

Presne tak, minulý rok sme robili blog vzdelávania Škola verejnej politiky. Od vysvetlenia pojmov, teórií o verejnej politiky sme sa potom presunuli na konkrétne sektorové politiky: zdravotníctvo, školstvo, justícia. Ale teraz sme zmenili názov. Už to nie je škola verejnej politiky, ale škola politiky. V priebehu roka nás čakajú dvojce volieb, najskôr voľby do VÚC, potom voľby komunálne, pričom máme vlastných kandidátov v oboch voľbách. Tak robíme s mladými ľuďmi viac na komunálnu tému. Opäť najskôr od teoretických vecí, cez kampaň, až do úrovne, že pomôžeme vlastným kandidátom, aby mali niečo v ruke. Myslím teraz na konkrétny program.

To znamená, že máte určitých ľudí, ktorí sú vzdelanostne pripravení, aby kandidátom pripravili vhodný program?

Áno, v našich radoch je množstvo politológov, právnikov, ekonómov, a rovnako aj naši poslanci sú ľuďa, ktorí majú k týmto veciam čo povedať. Uskutočňujeme mediálne tréningy, lebo je vhodné, keď sa mladý človek vie vyjadriť, odkomunikovať svoje predstavy o politike.

Ako formou sa môžete vyjadriť k zákonom? Vyjadruje sa NG napr. k zákonom, ktoré sa vzťahujú k jej témam, napr. mládežníckej politiky. Máte priestor, aby ste prezentovali svojim poslancom vlastné predstavy?

Určite, navyše máme z radov NG troch poslancov, takže vyjadrujeme sa ku konkrétnym zákonom hlavne cez nich. Napr. minister Ficovej vlády predkladal novelu zákona, v ktorej definoval pojmy, ktoré súviseli s mládežníckou politikou a my sme pripomienkovali a kritizovali túto normu.

Pripomienkoval novelu len váš poslanec, alebo ste aj ako NG mali priestor na vyjadrenie svojich pripomienok a názorov? Na akom zasadnutí sa koná takéto pripomienkovanie, keďže niekedy si schválenie zákona vyžaduje operatívne konanie?

Je pravdou, nie je to možné každý deň. Ale napríklad prostredníctvom mailu môže člen NG pripomienkovať zákon, ktorý pošle poslancovi. Stretávame sa aj neformálne v menších skupinách a diskutujeme na rôzne témy. Minimálne raz za dva mesiace sa takto stretneme.

A čo sa týka straníckych rozhodnutí?

Podľa toho, na akej platforme. Ak sa rozhoduje, s kým do koalície a s kým nie, tak o tomto sa na zasadnutiach NG nerozhoduje. Jedine cez našich zástupcov v prezídiu, teda v najužšom vedení SDKÚ.

Ako je NG financovaná?

Časť príspevkov tvoria dary ľudí, ktorí sa práve vďaka NG niekam dostali. Pomáhajú aj nemecké nadácie Hanns-Seidel-Stiftung alebo Konrad-Adenauer-Stiftung.

Poskytuje financie aj strana?

Minulý rok áno, tento rok nie.

A od štátu?

Nie. Ale cez IUVENTA je možné uchádzať sa o granty, ale v našom prípade je to komplikovanejšie, lebo nemáme právnu subjektivitu. Ale cez program Adam je možné sa uchádzať o príspevky zo štátu, na ministerstve školstva, ale podľa mojich informácií je to zložité, lebo o nich rozhoduje minister školstva. Aj informácie od partnerov z inej mládežníckej organizácie, ktorí splnili všetky podmienky, len nie sú spriaznení s touto vládou (pozn. 2002 – 2006). Hovoria o tom, že peniaze by mohli dostať, ale neprejdú kontrolou. Čiže audit by nebol úspešný a peniaze by museli vrátiť.

Aký vplyv má NG pri výbere asistent-ských poslancov z radov členov NG? Sú úspešní pri nominácii do verejných funkcií, ale ako je to s poslanceckými asistentmi alebo hovorcami?

Napríklad v mojom prípade ako asistent Petra Markoviča a Peter má ďalších dvoch členov NG, rovnako aj Ivančo má členov NG.

A starší poslanci?

Niektorí z nich majú tiež členov NG.

Ako v tomto kontexte vyzerala situácia pred voľbami 2006? Mali šancu získať pracovné miesta, ako napr. hovorcovia na ministerstvách, na tlačových oddeleniach?

Áno, bola tam väčšia šanca, hoci nepamätám si, či najskôr boli členmi NG a až potom sa stali hovorcovia alebo naopak.

Čo si myslíte o ľuďoch, ktorí vstúpia do politiky priamo z nejakej inej oblasti, v ktorej urobili kariéru, napr. pani Radičová alebo pán Jurzyca či pani Žitňanská?

Hodnotím to pozitívne, je to veľký prínos pre stranu. Hoci aj medzi nimi existuje rozdiel. Pani Radičová alebo pán Jurzyca patria určite do inej kategórie, ako napr. pán Michel. Je to svojim spôsobom riskantné.

Nemrzí Vás to ani trochu, ste predsa len človek, ktorý pôsobí v strane už sedem rokov?

Kde by sme boli, keby boli v strane len straníci, ktorí nič iné nevedia, len stranícku politiku.

Existujú nejaké kritické hlasy voči takémuto postupu?

Ale určite sa nájdu ľudia, ktorí to vidia kriticky, ale za seba môžem povedať, že je to pre stranu pozitívne.

Spolupracujete aj s ostatnými mládežníckymi organizáciami? Dokážete nájsť spoločnú reč pri niektorých otázkach, alebo sa vnímate ako čistá konkurencia?

S mládežníckymi organizáciami na druhej strane politického spektra si nemáme čo povedať, kontakty neudržiavame, ale čo sa týka našich prirodzených partnerov, tak je to ODM, KDMS a Via Nova. Toto sú organizácie, s ktorými máme nadštandardné vzťahy. V opozičnom období nám ide o spoločné ciele. Napríklad nedávno sme pred ministerstvom spravodlivosti pochovávali spravodlivosť.

S koalíčnými sa vôbec nestretávate?

Poznám mladých sociálnych demokratov, o ktorých vôbec neviem, či vyvíjajú nejakú činnosť. Mali sme jednu diskusiu o druhom dôchodkovom pilieri. Mladých SNS som napríklad nikdy nevidel. Viem, že majú mladého poslanca. A čo sa týka mladých HDZS, v živote som ich nevidel.

Rozhovor bol autorizovaný. Zhováral sa Radoslav Štefančík

Rozhovor s členmi Mladých liberálov (Richard Švihura, Milan Lörinc, Pavol Szabo), Bratislava, 3. augusta 2010

Priblížte mi históriu Mladých liberálov.

Richard Švihura: Prvá organizácia Liberálna mládež Slovenska bola založená po vzniku Aliancie nového občana v roku 2002. Predsedom združenia bol Peter Matula. V roku 2004 sme zmenili názov. Predtým sme sa volali ANO Mladým – Liberálna mládež Slovenska.

Kde vznikla iniciatíva založiť mládežnícku organizáciu s liberálnym zameraním?

Richard Švihura: Vychádzala zo strany, ako aj od nás. Jej cieľom bolo priblíženie tohto združenia ostatným členom ANO. Je prirodzené, že strany majú svoje mládežnícke organizácie. Predsedníčkou sa stala Katarína Glončáková Golev. V tomto období začala bližšia spolupráca s ANO. V roku 2005 došlo k rozkolu v ANO. Predsedom LMS sa v roku 2006 stal Milan Lörinc. Keďže výsledky volieb neboli pre ANO priaznivé, zvolali sme po voľbách kongres, na ktorom sme sa dohodli, že budeme nezávislí a vytvoríme platformu pre všetkých slovenských liberálov. Ukončili sme spoluprácu

s ANO, ktorá v tom období fakticky zanikla. Zároveň sme rozhodli o ďalšej zmene názvu – Mladí liberáli. Pod toto značkou fungujeme dodnes. Milan Lörinc bol predsedom do roku 2008, po ňom som sa stal predsedom ja.

Ako ste fungovali medzi rokmi 2006-2010?

Milan Lörinc: Organizácia zaznamenala veľký odlev členov, keďže mnohí z nich boli aj súčasťou materskej strany. Neboli vyvíjané také aktivity ako predtým. Ale kľúčovi ľudia ostali.

Nadviazali ste pri zakladaní prvej liberálne orientovanej mládežníckej organizácie na nejakého predchodcu?

Richard Švihura: Nie, zakladali sme ju na zelenej lúke.

Kedy ste si po odznení útľmu povedali, že začínate byť opäť aktívnejší?

Milan Lörinc: V roku 2006 šlo o to, aby tu bola liberálna platforma. Až po vzniku SaS vznikol konečne priestor na realizáciu myšlienok liberálne orientovaných mladých, ale aj starších ľudí.

Aké aktivity organizovala Liberálna mládež Slovenska?

Milan Lörinc: Jednalo sa najmä o vzdelávacie aktivity, prednášky, workshopy najmä ekonomického charakteru a intenzívne sme sa snažili spolupracovať so zahraničnými mládežníckymi organizáciami. Spolupracovali sme najmä s Nadáciou Friedricha Naumanna a Nadáciou F. A. Hayeka.

Boli to podujatia organizované pre členov alebo aj verejnosť?

Richard Švihura: Neviazali sme ich na členstvo. Kto mal záujem, prišiel.

Zaznamenali ste v období útlmu aj príchod nových členov?

Milan Lörinc: Áno, ale počet členov sa extrémne nezvýšil, skôr naopak.

Ako vyzeralo prepojenie s ANO?

Richard Švihura: Boli sme mládežníckou organizáciou ANO, samostatným občianskym združením. Spojenectvo vyplývalo zo vzájomnej dôvery medzi nami a stranou.

Ak sa vrátíme do súčasnosti, ako prebieha spolupráca so stranou SaS? V akom postavení sú Mladí liberáli vo vzťahu k SaS?

Richard Švihura: S predsedom SaS Richardom Sulíkom som bol v kontakte od roku 2005. Zúčastňoval sa na niektorých našich podujatiach, chodil najmä na prednášky. V roku 2008 sme

zintenzívnili kontakty a dohodli sa na vytvorení strany. Ja som sa stal členom prípravného výboru. V novembri 2008 sme ohlásili vznik strany.

Mal si poverenie od členov ML?

Richard Švihura: Panoval všeobecný konsenzus. Všetci sme si priali existenciu jednej liberálnej strany, ktorá by prežila viac než jedno volebné obdobie?

Mali ste pred voľbami nejaké dohody s SaS pri zostavovaní kandidátky? Vyplyvalo tvoje postavenie na kandidátke z nejakej zmluvy alebo z tvojej osobnej participácie na zakladaní strany?

Richard Švihura: S SaS máme dohodu o spolupráci, z ktorej vyplýva, že máme priestor pre primerané zastúpenie na volebných listinách.

Existujú nejaké kvóty?

Richard Švihura: Nie, je to založené na gentlemanskej dohode?

Máte určené nejaké konkrétne miesta?

Richard Švihura: Presne nie, ale náš generálny sekretár kandidoval na siedmom mieste a ja som bol na osemnástom mieste. Ale boli aj ďalší členovia na nižších miestach.

Zmluva o spolupráci bola podpísaná ešte pred voľbami?

Richard Švihura: Bola podpísaná koncom marca roku 2009.

Vediete si štatistiku členov, ktorí sú súčasne členmi SaS?

Pavol Szabo: Túto štatistiku si nevedieme. Vieme, kto je členom v strane.

Kolko máte členov?

Pavol Szabo: cca 400.

Aké profesie dominujú medzi členmi Mladých liberálov?

Pavol Szabo: Najmä ekonómovia, politológovia a právnici, samozrejme mnohí z nich sú ešte študenti.

Aké sú vaše obsahové priority?

Milan Lörinc: Hlavne ekonomické témy orientované v liberálnom duchu. A potom spoločenské témy.

Richard Švihura: Napríklad, náš generálny sekretár bol zároveň teamleader v SaS na tému občianske práva a slobody.

Existuje stopercentná zhoda s SaS na obsahových témach alebo existujú témy, na ktoré máte iný názor?

Richard Švihura: Nie je to stopercentná zhoda, ale podobne to funguje vo vnútri každej strany. Vždy sa nájdu ľudia s inými, aj keď nie opačnými názormi.

Kde máte geograficky najsilnejšie bašty?

Milan Lörinc: Východ je najsilnejší, ale neevidujeme nejaké markantné rozdiely medzi jednotlivými regiónmi.

Richard Švihura: Veľa členov máme v Bratislave, lebo tu mnohí z nich študujú.

Pavol Szabo: Treba rozlišovať medzi aktívnymi a pasívnymi členmi, lebo mnohí aj majú záujem byť súčasťou našej organizácie, ale neprejavujú záujem konkrétne pôsobiť. Ak vidia nejaké výhody, tak sa dajú skôr presvedčiť, ale ak majú urobiť niečo sami od seba, tak nie. Príkladom je reprezentácia organizácie v zahraničí. Niektorí členovia aj prejavia záujem, ale keď zistia, že majú kvôli tomu sami niečo urobiť, tak od toho odstúpia.

Ste presvedčení, že SaS prežije ďalšie voľby, že sa opäť dostane do parlamentu?

Richard Švihura: Veríme tomu.

Milan Lörinc: Jednoznačne.

Richard Švihura: Predchádzajúce liberálne strany boli účelové. Ale SaS vznikla ako dlhodobý projekt. Hneď na začiatku sa v nej vytvorili procesy, ktoré zabezpečia dlhodobé prežitie strany. Najmä v otázke vzniku členstva. Strana má vnútorné mechanizmy na to, aby sa do strany nedostali ľudia, ktorí by strane škodili len kvôli tomu, že majú osobné záujmy.

Má aj SaS vo svojich stanovách upravené, že ste ich mládežníckou organizáciou?

Pavol Szabo: V stanovách to nie je, ale v zmluve o spolupráci áno. Zároveň je dôležité podotknúť, že vedenie strany

nemá možnosť zasahovať do vnútorného chodu Mladých liberálov.

Richard Švihura: Dohoda o spolupráci definuje Mladých liberálov ako partnerskú organizáciu SaS, ale sme nezávislí.

Takže partnerstvo existovalo ešte skôr, ako strana vznikla?

Richard Švihura: Ešte pred vznikom strany nás oslovil Richard Sulík. Ale ešte skôr sme boli oslovení Robertom Nemcsicsom, aby sme obnovili ANO a neskôr vstúpili do Ligy. Túto možnosť sme odmietli. Tak, ako to odmietol aj Richard Sulík.

Na webovom portáli máte uvedené, že jednou z vašich priorit do najbližšieho obdobia bude generačná výmena členov vedenia.

Richard Švihura: Áno, na jeseň bude kongres združenia, kde dôjde ku generačnej výmene. Ja osobne už kandidovať na predsedu nebudem. Domnievam sa, že je potrebné organizáciu odovzdať mladším členom. Verím, že sa nájdu noví ľudia, ktorí budú schopní viesť organizáciu aj v nasledujúcich rokoch.

Máte ako členovia Mladých liberálov nejaké funkcie v rámci SaS?

Richard Švihura: Zo zmluvy vyplýva, že môžeme nominovať buď predsedu alebo generálneho sekretára do predsedníctva SaS, ale našich nominantov musí schváliť kongres SaS. Ostatné funkcie sú založené na individuálnej báze a závisia od schopností našich členov.

A na nižších úrovniach?

Richard Švihura: Máme členov, ktorí sú šéfmi okresných štruktúr strany.

Pavol Szabo: Strana sa stále buduje a my sme boli na začiatku, preto mnohí z nás majú na regionálnej alebo okresnej úrovni stranícke funkcie.

Ktorí sú najvýznamnejší členovia Mladých liberálov?

Richard Švihura: Máme dvoch poslancov NR SR (Richard Švihura a Stanislav Fořt). Pavol Szabo sa stal tajomníkom poslaneckého klubu SaS, Michal Nižňan je vedúci kancelárie Národnej rady SR.

Pavol Szabo: Funkcie našich členov nevyplývajú z funkcií v ML, ale skôr od toho, či sú aktívni v strane.

Aký typ vašich podujatí dominuje?

Richard Švihura: Vzdelávacie a voľno časové aktivity.

Pavol Szabo: A určite zahraničné.

Čo rozumieš pod zahraničnými aktivitami?

Pavol Szabo: Zúčastňujeme sa zahraničných seminárov. Zlepšujeme vzťahy s podobnými organizáciami v zahraničí. Existuje možnosť kandidovať do štruktúr v medzinárodných organizáciách.

Milan Lörinc: Sme prepojení so zahraničím členstvom v LYMEC. Je to mládežnícka organizácia európskych liberálov.

Pavol Szabo: Existujú ešte iné mládežnícke liberálne organizácie, ale členstvá

a účasť na jednotlivých rokovaniach sú pre nás príliš nákladné. Nemáme také možnosti ako organizácie politických strán v západnej Európe.

Ako je organizácia financovaná?

Pavol Szabo: Väčšinou z vlastných príspevkov, že sa zložíme. Ale neexistuje povinné členské.

Čo sa týka štátneho financovania?

Pavol Szabo: Už som sa o to pokúšal cez iné mládežnícke organizácie, ale je s tým spojené toľko byrokracie, že to nie je pre nás zaujímavé. Ale podobná byrokracia je spojená aj s možnosťou financovania zo zahraničia.

Richard Švihura: Podporuje nás nemecká politická organizácia Friedrich-Naumann-Stiftung.

A slovenské nadácie?

Richard Švihura: Nie.

Ako môžete pripomenovať návrhy strany?

Richard Švihura: Na nižších úrovniach cez našich zástupcov v okresných štruktúrach strany, na celorepublikovej cez nášho reprezentanta v republikovej rade SaS.

Pavol Szabo: Ale je to voľné, aktívne komunikujeme aj mimo straníckych podujatí s predsedom strany.

Milan Lörinc: K členom strany máme otvorený priestor, zobrazilo sa to napríklad pri tvorbe programu strany. Aktív-

ne komunikujeme napr. cez mail, dnes rovnako cez Facebook.

Ako ste spolupracovali vo volebnej kampani?

Milan Lörinc: Bola to prirodzená spolupráca založená na individuálnej ochote jednotlivca.

Richard Švihura: Mnohí pomáhali, pretože sme dvaja kandidovali na vyšších pozíciách kandidátky.

Pavol Szabo: Pomáhali aj sympatizanti strany. Neposkytovali nám priamo finančné príspevky, ale napr. poskytlí zľavnené ubytovanie, miestnosti na mítingy a pod.

Richard Švihura: Pomáhali sme napríklad zbieraním podpisov počas petičných aktivít.

Milan Lörinc: Práve v takýchto situáciách sa tvoria ľudia, na ktorých stojí celá organizácia.

Sú nejakí vaši členovia asistentmi súčasných poslancov?

Pavol Szabo: Z mladých liberálov nie je tuším nikto. Poslanci majú v tomto voľnú ruku a je prirodzené, že poslanec si vyberie človeka, ktorému dôveruje a nie takého, ktorého predtým nikdy nevidel. Jeden z „Obyčajných ľudí“ z nášho poslaneckého klubu napríklad vyberal asistentov cez verejný konkurz. Uchádzal sa u neho dokonca aj jeden absolvent Oxfordu.

Richard Švihura: Asistenti zatiaľ nie sú, ale dvaja z nás sú poslancami a máme

ľudí v administratíve parlamentu. Myslím, že to čo sme dosiahli, je obrovský úspech.

Ako spolupracujete s ostatnými mládežníckymi organizáciami?

Pavol Szabo: S opozičnými organizáciami často nespolupracujeme, ani nemáme záujem. Najlepšiu spoluprácu máme s ODM, ale aj s KDMS a Novou generáciou.

Nevznikajú pri spolupráci s KDMS ideologické spory?

Milan Lörinc: Témy, ktoré by mohli byť problematické, neotvárame. V minulosti sme napríklad spolupracovali na mládežníckom fóre s Demokratickým fórom mladých pred referendum o vstupe Slovenskej republiky do Európskej únie. Ale bolo by zaujímavé zistiť, ako ich aktivity vyzerajú potom, ako sa HZDS nedostalo do parlamentu.

Pavol Szabo: Mládežnícka politika sa nedá porovnávať s vrcholovou, ktorá by nás rozdeľovala, hoci ich záujmy nekorrešponujú s tými našimi, no spolupracujeme zväčša s pravicovými organizáciami.

Máte medzi sebou sympatizantov iných strán?

Richard Švihura: Je to možné, ale neskúmame to. Ale celé vedenie je za spoluprácu s SaS. Osobne som nezaznamenal protesty proti spolupráci s SaS. Z členskej základne neprišla žiadna výhrada

k tejto spolupráci. Napokon, bol to náš dlhodobý záujem.

Venujete sa aj iným témam, ktoré by nemali politický charakter?

Milan Lörinc: Dá sa povedať, že väčšina z nich má politickú povahu. Ak nejaké boli, tak sa odohrávali pred vznikom programu strany.

Richard Švihura: Jednou z našich dlhodobých priorít je napríklad odvodový bonus a zachovanie druhého piliera dôchodkového systému.

Ste v niektorých témach radikálnejší než SaS?

Richard Švihura: V posledných rokoch sme sa najviac vyjadrovali k druhému pilieru. Napríklad máme záujem o taký systém, ako funguje v Chile. Otvorene hovoríme, že priebežný systém je pyramídovou hrou.

Aký názor máte na Seiteneinsteiger (skokanov) a Ochsentour?

Richard Švihura: Mne osobne je sympatickejší ten druhý, pretože je to tak aj môj prípad. Prepracoval som sa od člena mládežníckej organizácie po člena predsedníctva až po predsedu a spolupráca s SaS ma priviedla do parlamentu. Nie som karierista, skôr ideológ, ktorý má záujem, aby strana fungovala dlhodobo.

Milan Lörinc: Rovnako som začal v centrále strany od radového člena po tajomníka strany. Ale z oboch typov politikov

mi je sympatickejší ten s pomalším tempom politickej kariéry.

Pavol Szabo: Určite ten pomalší. Keď rýchlo vyskočíš, tak sa môže stať, že aj rýchlo spadneš. Mladí ľudia síce majú často moderný a čerstvý pohľad na svet, no nie je dobré, keď bez predchádzajúcich skúseností s politikou získajú ne-

jakú vysokú verejnú funkciu. Mám na mysli posty ministra, štátneho tajomníka a podobne.

Rozhovor bol autorizovaný. Zhovárал sa Radoslav Štefančík

Rozhovor s Jakubom Gajdošíkom, predsedom Mládeže Slovenskej národnej strany (MSNS), Bratislava, 23. októbera 2009

Priblížte mi vašu politickú kariéru.

Vo svojich pätnástich rokoch som vstúpil do mládežníckej organizácie Slovenskej národnej strany, teda Mládeže Slovenskej národnej strany. Predtým sa táto organizácia volala inak. Následne som sa stal okresným predsedom MSNS v banskobystričskom okrese, neskôr jej krajských predsedom. Tri dni po svojich osemnástich rokoch som vstúpil do Slovenskej národnej strany. Potom som sa stal okresným predsedom SNS, následne som bol na sneme MSNS v roku 2005 zvolený za jej celoslovenského predsedu. V roku 2006 som bol zvolený za poslanca mestského zastupiteľstva v meste Banská Bystrica. A v marci 2009 som sa stal poslancom Národnej rady Slovenskej republiky.

Ako ovplyvnilo vašu politickú kariéru členstvo v MSNS?

Určite ovplyvnilo, lebo človek môže vstúpiť do strany len vo svojich 18 rokoch, tak ako v každej inej politickej strane. Pohyboval som sa okolo predsedu banskobystrickej organizácie SNS, takže keď som vstupoval do strany, mal

som za sebou tri roky pôsobenia v politike.

Zmenila sa medzitým MSNS?

Určite, vyplýva to z vývoja organizácie a z jej štruktúr. Zmenilo sa veľa, lebo medzičasom sme boli opozičnou parlamentnou stranou, dokonca mimoparlamentnou, a teraz sme koalíčnou stranou. Záleží to teda aj od postavenia strany.

Mohli by ste predstaviť MSNS, aký je jej vzťah k SNS?

Mládež SNS je partnerskou organizáciou Slovenskej národnej strany. Združuje členov a sympatizantov strany v rozmedzí 15 a 35 rokov. Ale nie každý, kto je členom MSNS, je zároveň členom Slovenskej národnej strany. Členovia sú samozrejme iba tí, ktorí si podajú prihlášku do strany alebo do mládežníckej organizácie.

Ako je formálne upravený vzťah medzi MSNS a SNS?

Nie sme súčasťou SNS, ale máme dohodu o spolupráci. Fungujeme na báze

občianskeho združenia. Ja ako predseda som štatutárny orgán.

Aký vplyv majú členovia SNS na mládež SNS, napr. pri výbere vedenia, predsedu a pod.

O konkrétnom vplyve by sa dalo ťažko hovoriť, lebo máme vlastnú právnu subjektivitu, ale pokiaľ by naše hodnoty neboli v súlade s predstavou strany, tak by naša spolupráca nemala ďalej zmysel. Lebo to nie je vzťah v zmysle, že sme si vybrali my nejakého partnera. Musí tam existovať konsenzus medzi vedením strany a vedením mládežníckej organizácie. Ale napríklad, aj v mojom prípade, keď som kandidoval za predsedu, tak ma zaujímal názor pána predsedu. Lebo si neviem predstaviť fungovanie mládežníckej organizácie s vedením, keď strana nebude súhlasiť. Dôležité je, aby malo vedenie otvorený prístup k predsedovi strany, aby sme dokázali komunikovať, aby strana vytvorila priestor pre mládež. A to sa dá iba vtedy, keď neexistujú žiadne kvóty, tento vzťah musí byť prirodzený.

Ako dlho MSNS existuje?

Toto je zložitá otázka, lebo najskôr vznikla Slovenská národná mládež, potom Mládež SNS, potom organizácia dlhšie obdobie spala a celé sa to prebudilo okolo roku 2005, keď som sa stal predsedom SNS.

Ale vždy fungovala nejaká mládežnícka organizácia strany?

Áno, čiže môžeme hovoriť o tom, že mládežnícka organizácia pri SNS funguje viac ako desať rokov.

Čo sa týka programu MSNS, existujú témy, na ktoré sa nazeráte inak ako SNS?

Nemyslím, určite nie. Lebo ľudia sú tu vzájomne prepojení. Od 18 rokov sú väčšinou straníkmi alebo sympatizantmi strany, takže ide o silný názorový prienik. Na druhej strane tu fungujú preto, aby si mladí mohli vymeniť názory a prezentovať ich v rámci strany, takže sa podieľajú na kreovaní myšlienok, najmä čo sa týka mladých ľudí. Vedenie strany si dá rado tlmočiť názory mladých ľudí.

Kolko máte členov?

Viac ako tristo.

Majú niektorí z nich aj nejakú funkciu v strane?

Určite v regionálnych štruktúrach.

Vymenujte mi významných predstaviteľov MSNS.

Jakub Gajdošík, predseda, nepovedal by som, že významná osobnosť, ale určite ako držiteľ významnej funkcie. Ďalej sú to podpredsedovia, vysokoškolský pedagóg Dušan Štrauss, ktorý pracuje na tlačovom oddelení strany a Ing. Baláž, ktorý pracuje ako môj poslanecký asistent, ďalej Ing. Vidra, riaditeľ štátnej ochrany prírody.

Aký je cieľ vašich spoločensko-politických podujatí?

Buď sú to akcie, ktoré smerujú do vnútra a smerom k našim partnerským organizáciám. Tu sa preberajú témy, ktoré sú ďalej tlmočené ďalej strane. Alebo sú to ďalej športové alebo protestné podujatia, napr. nedávno v Komárne pri odhalení sochy sv. Štefana.

Organizujete aj nejaké spoločenské podujatia?

Neorganizujeme plesy alebo podobné podujatia. Ale športové aktivity určite. A niekedy organizujeme prednášky na rôzne odborné alebo politické témy. Napríklad nedávno sme organizovali prednášku o samospráve na univerzite v Banskej Bystrici. Čo sa týka politických tém, organizujeme ich skôr pre členov našej organizácie.

Ako získavate nových členov?

Nie je dôležitý počet, ale ľudia sa k nám hlásia sami od seba. Či už cez naše regionálne štruktúry, kde mladí ľudia o nich vedia. Potom prostredníctvom webu, ktorý je pre mladých ľudí ako komunikačný prostriedok najbližší. Samozrejme to schvaľuje vedenie.

Vy konkrétne?

Ja by som nevedel absolvovať toľko stretnutí, preto využívam na to regionálne štruktúry.

Ako funguje nominácia mladých ľudí do rôznych verejných funkcií alebo**ako kandidátov vo voľbách? Existujú nejaké kvóty?**

Neexistujú žiadne kvóty. Mladí ľudia pomáhajú dosť významne v regionálnych ako aj v celoštátnych voľbách. SNS má svoje pravidlá. Rozhoduje o výbere kandidátov, či už v regionálnych alebo štátnych voľbách. Neexistujú žiadne kvóty, je to na komunikácii, ako sa dohodneme. Je to v podstate o tom, že vždy sa ten priestor pre mladých ľudí vytvorí. Na základe toho, ako tá štruktúra funguje. Niekde to môže byť tak, že mladí ľudia vyberajú tých ostatných, lebo napr. ja som okresný predseda SNS, takže z toho titulu mám určitú právomoc.

Znamená to, že môžete byť v prvej päťke? Nie vy ako predseda okresnej organizácie, ale vy z titulu predsedu MSNS. Dáva SNS na zvoliteľné miesto niekoho z mládeže?

Tak najskôr musí presvedčiť o svojich schopnostiach. Lebo mať niekoho v Národnej rade Slovenskej republiky, tak to znamená mať úplne inú váhu pre občianske združenie. Lebo celý aparát, ktorý môže poslanec využívať, tým, že sa poslancovanie stane jeho hlavným pracovným pomerom, tak sa 24 hodín venuje profesionálne politike. Bolo by chybou, keby MSNS svojho človeka, lebo to nemusí byť vždy len predseda, nemala v parlamente.

Ako funguje nominácia do verejných funkcií? Existujú určité predpoklady,

že ak je mladý človek členom MSNS, dostane nejakú funkciu alebo miesto niekde v administratíve? Z minulosti sú známe takéto prípady, napr. sa im podarí dostať do tlačových oddelení ministerstiev alebo sa stanú poslancami asistentmi.

Uvediem príklad, môj asistent pochádza z mládežníckej organizácie, čo je prirodzené, lebo človek tým, že niekde je, tak by mal ťahať ďalších členov tej istej organizácie. Ale ak vládna strana má v rukách rozhodovanie, kde výrazne rieši aj personálnu politiku, tak hľadá najmä medzi svojimi členmi alebo sympatizantmi. Takže mládežníci ako členovia, resp. sympatizanti majú šancu a strana medzi nimi hľadá. To je politika, že strana ide do toho, že tam dá svojich vlastných ľudí. A sem patria aj mládežníci. Neexistujú žiadne kvóty, je to len o schopnostiach.

Ako funguje spolupráca so SNS vo voľbách?

Spolupráca je samozrejme veľmi úzka. Pomoc mladých ľudí je na nezaplatenie. Ich pomoc sa aktívne využíva, či už v regionálnych voľbách alebo v štátnych.

Aké skúsenosti máte s nominovaním členov do volieb VÚC?

Niektorí naši členovia kandidujú za poslancov orgánov VÚC. Zapájajú sa aktívne do kampane. Rozhodujú o tom krajské rady, oni vyberajú ľudí. A medzi nimi sú určite aj mladí ľudia. Mladého

človeka tak naučíme, ako politika funguje. Lebo je to iné, keď mladý človek na kandidátke je, tak dokáže vyburcovať svoje okolie. Takto vŕhujeme nepriamo mladých ľudí do kampane.

Ako táto spolupráca funguje v regiónoch? Existujú dobré vzťahy aj na komunálnej úrovni?

Myslím, že áno. Vychádzajú si v ústrety. Aktívne sa stretávajú aj tým, že sa členstvá kopírujú.

Akou formou sa vyjadrujete k spoločensko-politickým otázkam?

Tlačové správy alebo v rámci strany a potom strana tlmočí naše názory smerom von.

Máte možnosť pripomienkovať zákony?

Áno, teraz hlavne cezo mňa. Aj toto je tá výhoda, že mládežnícka organizácia má svojho zástupcu v Národnej rade. A keď je téma, ktorá sa týka mladých ľudí, tak sa to rieši cez Mládež SNS. Mali sme spoločné tlačovky aj s predsedom strany aj s pani podpredsedníčkou. Máme spoločné vnútorné stretnutia o jednotlivých druhoch politik. Sú to také víkendové akcie, kde sa spojí príjemné s užitočným.

Aké sú vaše obsahové priority?

Samozrejme, vždy je to rozdelené do nejakých ucelených celkov. Je to individuálne, ale hodnotíme najmä to, ako sa to dotýka mladých ľudí. Ak hovoríme

o školstve, je to veľmi dôležité aj preto, že máme ministerstvo školstva. Ale napríklad aj diskusia o jazykovom zákone, o školskom zákone, o zahraničnej politike. A potom sú to otázky života a smrti.

Ako je organizácia financovaná, máte príspevky z verejných zdrojov? Prispieva štát na financovanie vašej mládežníckej organizácie?

Nie, dajú sa ale písať projekty. Máme zavedené členské, existujú dary.

Postačujú Vám to alebo by ste od štátu privítali aj vyššie príspevky?

V minulosti sa uvažovalo o vytvorení strešnej organizácie, ktorá by financovala mládežnícke organizácie. Ešte v rámci Rady mládeže Slovenska, ale tam je viac organizácií, nielen politické.

Privítali by ste, keby boli politické mládežnícke organizácie financované osobitne?

Možno v budúcnosti by bolo potrebné uvažovať nad nejakým kľúčom, ako tieto organizácie financovať.

Aký máte názor na politikov, ktorí vstupujú do politiky z inej profesie, keď neprechádzajú jednotlivými stupňami politickej kariéry.

Ľudia by do politiky mali patriť z oboch košov. Myslím, že poslanec Národnej rady by mal mať skúsenosti s komunálnou politikou. Aby sa v parlamente neučili výlučne od nuly. Ale zasa na dru-

hej strane existujú politici, ktorí svojou osobnosťou môžu priniesť do politiky niečo nové. T. j. môže sa stať, že skvelý ekonóm alebo skvelý manažér pracuje v inej oblasti než politika a možno je dobré, že politika si vypomáha takými ľuďmi. Ale musí to byť správne vyvážené. Keby sme nechali ľudí pracovať 10 – 15 rokov v strane a potom by sme kandidátku zostavili z iných typov politikov, ktorí v strane neboli, nebolo by to dobré. Ale politike prospieva, napr. pán Jurzyca alebo pán Počiatek.

Aká atmosféra panuje v Mládeži SNS? Očakávajú členovia, že budú aktívni vo vrcholovej politike, že sa stanú poslancami v NR SR alebo v parlamentoch na komunálnej alebo regionálnej úrovni?

Je to individuálna otázka. Niektorí sú našim členmi, lebo chcú len pomáhať, ale sú aj ľudia, ktorí chcú byť v politike aktívni, chcú sa venovať politike profesionálne aj v budúcnosti. Človek si musí byť vedomý svojich kvalít a keď chce byť napríklad starostom, nestačí byť členom strany, ale musí mať aj nejaké kvality.

Existujú medzi mladými členmi SNS dohody o vzájomnej pomoci, napríklad že krúžkujete svojich mladých kandidátov?

Takéto dohody nikdy neboli, ale je to asi prirodzené, že mladí ľudia budú krúžkovať svojich kamarátov, s ktorými chodia na športové akcie, ktorých poznajú. Ja

keby som volil, tak tiež zakrúžkujem svojho podpredsedu, lebo sú to ľudia, ktorých ja ako predseda tlačím dopredu. Bolo by to scestné, keby som ich nepodporil.

Posledná otázka sa dotýka kooperácie s ostatnými mládežníckymi organizáciami. Funguje medzi vami prirodzená rivalita alebo sa dokážete dohodnúť?

V prvom rade by som toto delenie rozdelil na koaličné a opozičné. Ja osobne nemám žiadne problémy komunikovať s kýmkoľvek a myslím, že v našom veku je to prirodzené. Ak sa vedia dohodnúť a vedia komunikovať navzájom vo vysokej politike, tak by bolo scestné, ak by to nevedeli mladí ľudia, u ktorých nejde toľko ako medzi špičkovými politikmi.

Z tohto pohľadu sú nám najbližšie organizácie súčasných koaličných strán (pozn. - Smer-SD, LS-HZDS). Ale ak sa v budúcnosti dohodne strana s nejakými inými stranami, tak sa budeme musieť dohodnúť s nimi.

Organizujete spoločné akcie?

Stretávame sa.

A ako je to s opozičnými?

V regiónoch určite. Napríklad pri športových akciách sa pozývajú všetci, takže tam nerobíme rozdiel medzi nimi. Neexistuje medzi nami averzia.

Rozhovor bol autorizovaný. Zhováral sa Radoslav Štefančík.

YOUTH POLITICAL ORGANIZATIONS IN SLOVAKIA

This treatise outlines the question, whether the youth political organizations play an important role in the process of political recruitment. The results of research confirm that the occupation of high public office or party positions by young people are more the result of their self-motivation, personal qualities and active participation in the policy environment than the result of their membership in youth political organization. The membership in a youth organization is for young politicians a benefit in their successful political career, but it is not a rule. “The cross-over-career” occurs more than “the toilsome climbing up the ladder” in the Slovak republic. Therefore, youth participation in associations is not the basic condition for obtaining a public or party office. Many previously successful youth leaders ended their political career by going into the private sector, third sector or have remained in the act of state or government without a connection to a political party.

Although the importance of political youth organizations in the process of political recruitment has not been found, respectively this type of organizations has other strategic functions in the support of democracy stability. One of these functions is political socialization. In this context, youth associations are an important means of acquiring political skills. Through lectures and expert discussions with policymakers, media training, mobilization campaigns, young citizens acquire a deeper knowledge base on the political system functioning. At the same time, they create a relationship to the values of democracy and contribute to its anchoring into society. Among other features of political youth organizations the mobilization function pertains. Among the priorities of each political party is an effective mobilization of young voters in the election campaign. This requires a means of expression and technologies specific to the younger generation. Internet communication, mobilization activities through social networks (Facebook, MySpace) and viral campaign reach young people effectively.

Youth organizations are important intermediaries between a political party and young voters. Parties work with youth organizations during election campa-

igning because their members often work as volunteers without any pay. Young people may be helpful in commenting on draft laws, especially when adjusting youth and educational issues. Out of all functions of youth organizations, political socialization is the most important. Then voters mobilization function, political recruitment and the agenda-setting function follow. Finally, they take control over the articulation of the interests of the young generation at the level of national policy.

Politické mládežnícke organizácie na Slovensku
Radoslav Štefančík

Bratislava, IUVENTA, 2010

Posudzovatelia:
Prof. Ladislav Macháček, CSc.
Doc. PhDr. Ján Lidák, CSc.

Jazyková korektúra:
Doc. Mgr. Martin Ološtiak, PhD.

© Radoslav Štefančík
Prvé vydanie

Autor obálky a technické spracovanie textu:
Mgr. Jozef Krupka
Tlač: Alfa print s. r. o., Martin

ISBN 978-80-8072-111-4
EAN 9788080721114

